

ชื่อวิทยานิพนธ์   แนวทางส่งเสริมศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์

ผู้วิจัย   ว่าที่พันตรีถกฉนิกร จรรย์ยานนท์ ปริญญา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การศึกษานอกระบบ)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร. สมประสงค์ วิทยเกียรติ (2) รองศาสตราจารย์ ดร.นฤมล ต้นธสุเรศรัษฎ์

ปีการศึกษา 2548

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ (2) เพื่อเปรียบเทียบสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังโดยรวมและรายด้านขององค์ประกอบศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตามความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และ (3) เพื่อเสนอแนะแนวทางส่งเสริมศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้ประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน 16 คน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน 207 คนและกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน 146 คน รวม 369 คน สังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสุรินทร์ เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนค่าที่เกี่ยวกับความคิดเห็นของสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวัง และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับองค์ประกอบแต่ละด้านของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีค่าความเที่ยง ที่สภาพปัจจุบัน เท่ากับ 0.93 และสภาพที่คาดหวัง เท่ากับ 0.96 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การทดสอบรายคู่ด้วยวิธีการของ เซฟเฟ และ การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยมีพบว่า (1) ความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เกี่ยวกับองค์ประกอบศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสภาพปัจจุบันการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางและสภาพที่คาดหวังการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก (2) การวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนของสภาพปัจจุบันและสภาพที่ คาดหวังเกี่ยวกับองค์ประกอบโดยรวมแตกต่างกัน (3) วิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เกี่ยวกับองค์ประกอบรายด้านเป็นรายคู่ ของสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวัง ด้านโครงสร้างองค์การ ด้านบุคลากร ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน กรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนกับผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน และกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนกับครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน พบว่า มีความคิดเห็น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนที่เกี่ยวกับองค์ประกอบด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ความคิดเห็นของกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนกับผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน พบว่ามีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (4) แนวทางส่งเสริมศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ วิเคราะห์โดยเนื้อหา พบว่า ด้านโครงสร้างองค์การต้องการ โครงสร้างองค์การของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่มีมาตรฐาน ด้านบุคลากร ต้องการความมั่นคงการปฏิบัติงาน ค่าตอบแทน รวมถึงขวัญและกำลังใจ ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน ต้องการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ต้องการเครื่องคอมพิวเตอร์ให้เพียงพอสำหรับศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

คำสำคัญ   แนวทางส่งเสริม   ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

Thesis title: GUIDELINES FOR MOBILIZING COMMUNITY LEARNING CENTER IN SURIN PROVINCE

Researcher: Acting Major Kanik Charanyananda; **Degree:** Master of Education (Nonformal Education); **Thesis advisors:** (1) Dr. Somprasong Withayagiat , Associate Professor (2) Dr. Narimol Tanthasuraseth , Associate Professor; **Academic year:** 2005

ABSTRACT

The purposes of this research were (1) to study the present and expected conditions of community learning centers in Surin province ; (2) to compare the present and expected conditions as a whole and by component aspect of community learning centers as perceived by nonformal education administrators, community learning center teachers, and community learning center committee members; and (3) to propose guidelines for mobilizing community learning centers in Surin province.

This study obtained data from the population of all community learning centers in Surin province. Data were collected from the total number of 369 community learning centers personnel consisting of 16 nonformal education administrators, 207 community learning center teachers, and 146 community learning center committee members, all of which were under the office of Surin Provincial Nonformal Education Center. The employed research instrument was a rating scale questionnaire concerning opinions toward the present and expected conditions of the community learning center and recommendations on each component aspect of community learning centers in Surin province, developed by the researcher, with reliability coefficients for the present condition of 0.93 and for the expected condition of 0.96. Statistics for data analysis were the percentage, mean, standard deviation, one-way analysis of variance, and Scheffe's method of pair-wise comparison. Also, the content analysis was employed for analyzing the open-ended responses.

Research findings were as follows: (1) Opinions of nonformal education administrators, community learning center teachers, and community learning center committee members concerning the present practice condition of components of community learning centers were at the moderate level; while their opinions concerning the expected practice condition were at the high level. (2) Significant difference was found when opinions of the sample concerning the present condition as a whole and the expected condition as a whole were compared. (3) Regarding the comparison of opinions of nonformal education administrators, community learning center teachers, and community learning center committee members concerning the present practice and expected practice conditions of each component aspect of the community learning center, significant differences at the .05 level were found between the opinions of nonformal education administrators and those of community learning center committee members, and between the opinions of community learning center committee members and those of community learning center teachers concerning the component aspects or organizational structure, personnel, and curriculum and instruction; also, significant difference at the .05 level was found between the opinions of community center committee members and those of nonformal education administrator concerning the component aspect of information technology. (4) Regarding guidelines for mobilizing community learning center in Surin province as analyzed by content analysis, the following recommendations were proposed: On organizational structure, the expressed need was for standardized organizational structure for community learning center. On personnel, the expressed need was for security of job, remuneration, and morale. On curriculum and instruction, the expressed need was for promotion of local wisdom and community participation in local curriculum development. On information technology, the expressed need was for sufficient numbers of computers for the community learning center

Keywords: Mobilizing guidelines , Community learning center

กิตติกรรมประกาศ

การทำวิทยานิพนธ์ ฉบับนี้ ผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.สมประสงค์ วิทย์เกียรติ และรองศาสตราจารย์ ดร. นฤมล ตันชสุรเศรษฐ์ แห่งงวิชาการศึกษานอกกระบบ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช ที่ได้ให้คำแนะนำและติดตามการทำวิทยานิพนธ์อย่างใกล้ชิดเสมอมา นับตั้งแต่เริ่มต้นจนสำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้วิจัยซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง

ผู้วิจัยขอขอบคุณศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสุรินทร์ ที่ได้กรุณารวบรวมข้อมูลของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนทุกอำเภอ และกิ่งอำเภอ รวมถึงศูนย์การเรียนชุมชนทุกศูนย์ในจังหวัดสุรินทร์ และขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้ง 4 ท่าน คือ อาจารย์ทรงวุฒิ สุทธาอรรถ อดีตผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสุรินทร์ ผู้ล่วงลับไปแล้ว อาจารย์พันเอก ดร.พิชัย สุริยสุขประเสริฐ อาจารย์พิเศษ บัณฑิตศึกษา สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ อาจารย์อิสรา จรรย์ยานนท์ อาจารย์พิเศษ บัณฑิตศึกษา สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ และคุณวิจิตรา ชูสกุล ผู้อำนวยการสถานบันฝึกอบรมเพื่อการพัฒนาชนบท มูลนิธิพัฒนาอีสานจังหวัดสุรินทร์ ที่ได้กรุณาตรวจสอบให้คำแนะนำแบบสอบถามที่ใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยในครั้งนี้

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้รับการสนับสนุน และข้อมูลจาก อาจารย์อินทรีรา สงวนวงษ์ รองผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสุรินทร์ อาจารย์สุภาพร ลาภจิต หัวหน้ากลุ่มฝ่ายแผนงานและส่งเสริมคุณภาพการศึกษา ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสุรินทร์ และศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนทุกอำเภอ และกิ่งอำเภอ รวมถึงศูนย์การเรียนชุมชนทุกศูนย์ ในจังหวัดสุรินทร์ อย่างดียิ่งซึ่งผู้วิจัยถือว่ามีความเป็นอย่างยิ่ง

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัยนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้ผู้สนใจการศึกษาทั้งหมด

กณิก จรรย์ยานนท์

ตุลาคม 2548

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญภาพ	ฐ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
กรอบแนวคิดการวิจัย	4
สมมติฐานของการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	5
ข้อตกลงเบื้องต้น	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	7
การพัฒนาองค์การ	7
การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม	11
ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	13
องค์ประกอบการจัดองค์การศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	19
การดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจังหวัดสุรินทร์	30
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	32
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	39
การศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเพื่อการวิจัย	39
การกำหนดเลือกประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	39
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	41
การเก็บรวบรวมข้อมูล	43
การวิเคราะห์ข้อมูล	44

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	46
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	49
ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	50
ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังของการจัดองค์การ ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	52
ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	70
ตอนที่ 4 แนวทางส่งเสริมศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา	91
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	92
สรุปการวิจัย	92
การอภิปรายผล	101
ข้อเสนอแนะ	108
บรรณานุกรม	109
ภาคผนวก	115
ก หนังสือขอความร่วมมือ	116
ข ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ	119
ค แบบสอบถาม	124
ง ข้อเสนอแนะและความคิดเห็น	136
จ จังหวัดสุรินทร์	144
ประวัติผู้วิจัย	152

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1	จำนวนกลุ่มตัวอย่างของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียนและครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จำแนกเป็นรายอำเภอ 40
ตารางที่ 3.2	ค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม 43
ตารางที่ 3.3	จำนวนและร้อยละแบบสอบถามที่ได้กลับคืน 44
ตารางที่ 3.4	ตารางวิเคราะห์การแปรปรวน 48
ตารางที่ 4.1	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามตำแหน่งการศึกษา อายุ เพศ และประสบการณ์ 50
ตารางที่ 4.2	ความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เกี่ยวกับองค์ประกอบในแต่ละด้านของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยรวม ของสภาพปัจจุบัน 52
ตารางที่ 4.3	ความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเกี่ยวกับองค์ประกอบในแต่ละด้านของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยรวมของสภาพที่คาดหวัง 53
ตารางที่ 4.4	ความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เกี่ยวกับองค์ประกอบด้านโครงสร้างองค์การ เป็นรายชื่อของสภาพปัจจุบัน 54
ตารางที่ 4.5	ความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เกี่ยวกับองค์ประกอบด้านบุคลากรเป็นรายชื่อของสภาพปัจจุบัน 57
ตารางที่ 4.6	ความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เกี่ยวกับองค์ประกอบด้านหลักสูตรและการเรียนการสอนเป็นรายชื่อ ของสภาพปัจจุบัน 59
ตารางที่ 4.7	ความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ขององค์ประกอบด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นรายชื่อ ของสภาพปัจจุบัน 61

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า	
ตารางที่ 4.8	ความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เกี่ยวกับองค์ประกอบด้าน โครงสร้างองค์การของสภาพที่คาดหวัง.....	63
ตารางที่ 4.9	ความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเกี่ยวกับองค์ประกอบด้านบุคลากรของสภาพที่คาดหวัง.....	67
ตารางที่ 4.10	ความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เกี่ยวกับองค์ประกอบด้านหลักสูตรและการเรียนการสอนของ สภาพที่คาดหวัง	69
ตารางที่ 4.11	ความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เกี่ยวกับองค์ประกอบด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของ สภาพที่คาดหวัง.....	71
ตารางที่ 4.12	ความถี่และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามปลายเปิดที่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ องค์ประกอบด้าน โครงสร้างองค์การ.....	73
ตารางที่ 4.13	ความถี่และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามปลายเปิดที่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ องค์ประกอบด้านบุคลากร.....	74
ตารางที่ 4.14	ความถี่และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามปลายเปิดที่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ องค์ประกอบด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน.....	74
ตารางที่ 4.15	ความถี่และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามปลายเปิดที่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ องค์ประกอบด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ.....	75
ตารางที่ 4.16	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเกี่ยวกับองค์ประกอบ โดยรวม 4 ด้านของสภาพปัจจุบัน	76
ตารางที่ 4.17	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ ความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเกี่ยวกับองค์ประกอบ โดยรวม 4 ด้านของสภาพปัจจุบัน	77

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดแนวทางส่งเสริมศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์	4
ภาพที่ 2.1 การเปลี่ยนแปลงในระบบองค์การ	10

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

หลังจากที่มีการตรากฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ประเทศไทยเกิดการปรับตัวในการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะการปฏิรูประบบราชการและการปฏิรูปการศึกษา มีการจัดการศึกษาโดยยึดแผนการศึกษาแห่งชาติเป็นแม่บทสำคัญและเพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ถึง มาตรา 8 โดยกำหนดให้การจัดการศึกษาดำเนินการในลักษณะการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และพัฒนาสาระกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตเพื่อวางรากฐานของชีวิตให้บุคคลมีเครื่องมือพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคม โดยเฉพาะในยุคที่สังคมเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตลอดเวลา อีกทั้งเพื่อเกิดการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพเพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ นอกจากนี้ สำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน (2547: 1-2) ได้อธิบายถึงการเรียนรู้ ตลอดชีวิต ที่เป็นการเรียนรู้จากสภาพจริงและจากเงื่อนไขรอบ ๆ ตัว ตลอดจนการแสวงหาทางออกของปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่ทั้งในการทำงานและการดำรงชีวิต มีการเรียนรู้ไปแก้ปัญหาไป สามารถเรียนรู้ได้ตามความต้องการ ความสนใจจากองค์ความรู้ภายในชุมชนที่มีอยู่และองค์ความรู้ภายนอกชุมชนที่เป็นวิทยาการสมัยใหม่ รวมทั้งองค์ความรู้ด้านการบริหาร จัดการจะช่วยให้คนในชุมชนสามารถจัดการวิถีชีวิตของตนและชุมชนให้สมดุลเหมาะสมกับความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้ กลไกสำคัญที่จะเชื่อมโยงองค์ความรู้ภายในชุมชนและองค์ความรู้ภายนอกได้เป็นอย่างดี คือ “ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน” ซึ่งมีสภาพเป็นสถานศึกษาในชุมชนที่ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตลอดชีวิตของทุกคนในชุมชนและเป็นหน่วยบริการเสริมสร้างศักยภาพของคนในชุมชนที่รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและจัดตั้งอย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพตามเจตนารมณ์ของการส่งเสริมแหล่งการเรียนรู้ มาตรา 25 ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 “รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีศูนย์การกีฬาและนันทนาการ

แหล่งข้อมูล และแหล่งเรียนรู้กันอย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ” โดยหลักการแล้วศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (สรช.) ยึดหลักการใช้ชุมชนเป็นฐานในการจัดการศึกษาชุมชน ทั้งนี้รวมถึงศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ (ศบอ.) มีภารกิจในการจัดการศึกษานอกโรงเรียน ประสานงานสนับสนุนเครือข่ายในการจัดการศึกษานอกโรงเรียน รวมทั้งมีภารกิจในการจัดและประสานให้มีศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (สรช.) (ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา 2544: 34) ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นแหล่งการเรียนรู้ของประชาชนในชุมชนอย่างแท้จริง ก่อนที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จะมีผลบังคับใช้โดยได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจากกรมการศึกษานอกโรงเรียน ทั้งในด้านของการบริหารงานจัดการ มีความพร้อมตามที่สำนักงานบริหารการศึกษานอกโรงเรียนกำหนดประกาศจัดตั้งโดย ผู้ว่าราชการจังหวัด มีคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นผู้ดูแลให้การสนับสนุนตามศักยภาพ มีครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่เป็นเพียงลูกจ้างชั่วคราวแห่งละ 1 คน เป็นผู้ประสานงานและจัดกิจกรรมโดยเน้นกิจกรรมที่เป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน (หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ 2547: 23)

ด้วยเหตุนี้การส่งเสริมศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ เป็นสถานศึกษาที่จัดการศึกษานอกโรงเรียนและจัดการการเรียนรู้เพื่อให้เกิดสังคมแห่งความรู้และพัฒนาที่ยั่งยืน โดยใช้รูปแบบการศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย ตามนโยบายและยุทธศาสตร์การศึกษานอกโรงเรียน สำนักบริหารการศึกษานอกโรงเรียน ปีงบประมาณ 2547 โดยยึดหลักการปฏิรูประบบราชการที่ มุ่งเน้นการปรับวัฒนธรรมการทำงานของบุคลากรและระบบองค์กร หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีและหลักการปฏิรูปการศึกษาตามกรอบของกฎหมาย ตลอดจนบริบททั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมการเมืองการปกครอง และปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องนั้น ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ โดยศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสุรินทร์ ได้กำหนดรูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนมาตั้งแต่ พ.ศ.2535 ซึ่งแนวความคิดในการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (สรช.) ในครั้งนั้นมีเป้าหมายจัดเป็นที่ศึกษาค้นคว้าของชุมชน เพราะต้องการพัฒนาที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านให้เป็นแหล่งความรู้ประจำหมู่บ้าน โดยมีแผนการดำเนินงานต่อไปที่จะพัฒนาให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (สรช.) เพื่อให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชนในชุมชน ต่อมากรมการศึกษานอกโรงเรียนขณะนั้น ได้พัฒนาแนวทางการดำเนินการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (สรช.) เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ซึ่งนอกจากมุ่งเน้นให้เป็นศูนย์กลางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับประชาชนในชุมชนแล้วยังต้องการพัฒนาและส่งเสริมให้เป็นสถานศึกษาที่เสริมสร้างโอกาสในการเรียนรู้ ถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ วิทยาการ ตลอดจนภูมิปัญญาชุมชน

อีกทั้งยังเป็นแหล่งบริการชุมชนในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ในวิถีชีวิตให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมในยุคโลกาภิวัตน์และก่อให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ การเสริมสร้างวิถีประชาธิปไตยและมุ่งการพัฒนาแบบพึ่งตนเอง โดยมีครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (ศรช.) เป็นเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบการดำเนินงานการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนทุกประเภทที่สำคัญอีกด้วย (กรมการศึกษานอกโรงเรียน 2541: 8)

ตามที่กล่าวมาแล้วนั้นแนวทางส่งเสริมศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และผลกระทบจากการปฏิรูปการศึกษาและการปฏิรูประบบราชการ เพื่อให้ได้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่มีศักยภาพ ให้เป็นสถานศึกษาขั้นต้นในชุมชนเป็นต้นแบบของการบูรณาการการปฏิรูปการศึกษาซึ่งรวมทั้งการบริหารจัดการและการให้ประชาคมมีส่วนร่วมในการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตร มีส่วนร่วมในการบูรณาการจัดการกระบวนการเรียนรู้อย่างสมบูรณ์แบบอยู่ในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทุกศูนย์โดยสอดคล้องกับนโยบายการศึกษานอกโรงเรียน ประเด็นปัญหาจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเพื่อนำกลยุทธ์หลักไปสู่ทิศทางการพัฒนาองค์การของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน คือ 1) การสร้างพลังขับเคลื่อนให้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีระบบการบริหารจัดการที่ดี คล่องตัวมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ผู้เรียนและกลุ่มเป้าหมายพัฒนาศักยภาพ มีคุณภาพ เป็นที่ยอมรับ ของสังคม 2) พัฒนาหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการ ให้ผู้เรียนและ กลุ่มเป้าหมายได้พัฒนาความรู้ ความสามารถ คุณลักษณะที่พึงประสงค์และทักษะการดำรงชีวิตและพึ่งตนเองได้ 3) สร้างเสริมศักยภาพบุคลากรให้เป็นมืออาชีพ มีทักษะในการปฏิบัติงานสามารถจัดการกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา และ 4) เพิ่มประสิทธิภาพของศูนย์การเรียนรู้ ชุมชนในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อจัดการกระบวนการเรียนและบริหารจัดการให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้ใช้บริการ และเสริมสร้างภาคีเครือข่ายอุปถัมภ์ที่เข้มแข็งอันเกิดจากพลังการมีส่วนร่วมของชุมชน องค์กร ประชาสังคมในรูปแบบของผู้อุปถัมภ์และผู้ร่วมคิดปฏิบัติร่วมพัฒนา

จากความสำคัญและความจำเป็นดังกล่าวผู้วิจัยในฐานะประชาชนที่ตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษานอกโรงเรียน จึงสนใจศึกษา แนวทางส่งเสริมศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ โดยมุ่งเน้นการบริหารองค์การของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่มีศักยภาพศึกษาตามองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ ด้านโครงสร้างองค์การ ด้านบุคลากร ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอนรวมถึงด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ทั้งนี้เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพขององค์การและเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาองค์การสู่ความทันสมัย

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

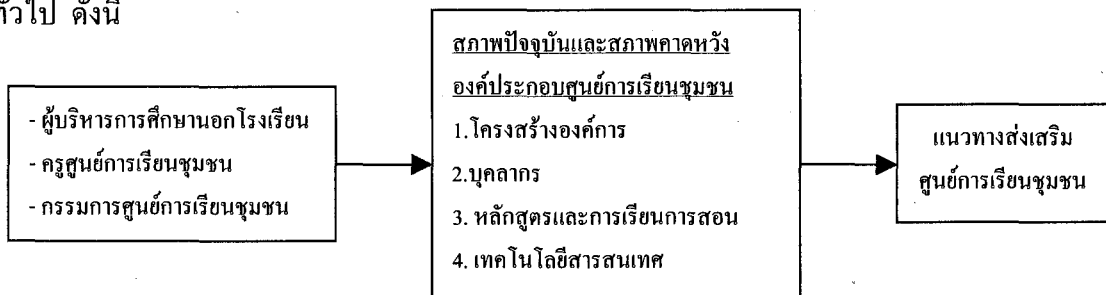
2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวัง ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์

2.2 เพื่อเปรียบเทียบสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังโดยรวมและรายด้านขององค์ประกอบศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

2.3 เพื่อเสนอแนะแนวทางส่งเสริมศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการวิจัยเรื่องแนวทางส่งเสริมศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ ศึกษาถึงสภาพขององค์ประกอบ 4 ด้านในการจัดองค์การของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ เพื่อให้ได้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ที่มีศักยภาพและประสิทธิภาพ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้นำกรอบแนวคิดจากทฤษฎีระบบทั่วไป ดังนี้

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดแนวทางส่งเสริมศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์

4. สมมติฐานการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและผลการวิจัยที่ผ่านมาผู้วิจัยขอตั้งสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

4.1 สภาพปัจจุบันกับสภาพที่คาดหวัง โดยรวมขององค์ประกอบศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ มีความแตกต่างกัน

4.2 สภาพปัจจุบัน และสภาพที่คาดหวัง จำแนกเป็นรายด้านขององค์ประกอบศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตามความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ มีความแตกต่างกัน

5. ขอบเขตของการวิจัย

5.1 การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ

5.2 การวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษาการบริหารการศึกษานอกระบบในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ เท่านั้น

5.3 การวิจัยนี้ดำเนินการในช่วงเวลาปีงบประมาณ 2548 คือเริ่มจากเดือนตุลาคม 2547 เป็นต้นไป

5.4 ผู้ให้ข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสุรินทร์ ระดับต่าง ๆ ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ทุกคน รวมถึงกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

5.5 เนื้อหาการวิจัยคือการจัดการโดยมีองค์ประกอบในด้านโครงสร้างองค์การ ด้านบุคลากร ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

6. ข้อตกลงเบื้องต้น

6.1 การวิจัยครั้งนี้เก็บข้อมูล โดยใช้ข้อมูลการดำเนินการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนตามงบประมาณ 2547 และปีงบประมาณ 2548 ตามนโยบายของสำนักบริหารการศึกษานอกโรงเรียน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

6.2 เนื่องจากการปฏิรูปการศึกษาและการปฏิรูประบบราชการทำให้มีการเปลี่ยนแปลงระบบราชการในกระทรวงศึกษาธิการ โดยกรมการศึกษานอกโรงเรียน ไปสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการและเปลี่ยนชื่อเป็นสำนักบริหารการศึกษานอกโรงเรียน ในงานวิจัยนี้จึงใช้ชื่อทั้งสองตามตามระยะเวลาของเอกสารอ้างอิงเป็น สำนักบริหารการศึกษานอกโรงเรียน หรือ กรมการศึกษานอกโรงเรียน

7. นิยามศัพท์เฉพาะ

7.1 แนวทางส่งเสริมศูนย์การเรียนรู้ชุมชน หมายถึง แนวทางการจัดองค์การในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่มีองค์ประกอบ 4 ด้าน ดังนี้คือ ด้านโครงสร้างองค์การ ด้านบุคลากร ด้านหลักสูตร และการเรียนการสอน และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

7.2 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ หมายถึง หน่วยงานที่ดำเนินงานตามประกาศจังหวัดสุรินทร์ ลงวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2546 เรื่องจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามแนวทางพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 25 จึงประกาศจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 207 แห่ง โดยให้สถานศึกษาสังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียนร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่มประชาชน องค์กรประชาชน ในพื้นที่ร่วมกันดำเนินการจัดและพัฒนาให้เป็นศูนย์รวมของการจัดกิจกรรมการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาอัธยาศัย ให้ประชาชนสามารถใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ตามความจำเป็นและความต้องการได้อย่างต่อเนื่องตลอดเวลา

7.3 ผู้บริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน หมายถึง ผู้อำนวยการศูนย์บริการการศึกษา นอกโรงเรียนอำเภอและหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนกิ่งอำเภอในจังหวัดสุรินทร์

7.4 กรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน หมายถึง ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือ ผู้ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่แทน แต่มีตำแหน่งเป็นกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่มีใช้ผู้ปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียนและครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

7.5 ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน หมายถึง ผู้ทำหน้าที่จัดการศึกษาศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เพื่อชุมชน ในจังหวัดสุรินทร์

8. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

8.1 ให้ทราบถึงสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังในการจัดองค์การของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ ซึ่งเป็นองค์ความรู้ใหม่และยังไม่มีการวิจัยมาก่อน

8.2 เป็นแนวทางเพื่อการบริหารงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์และ ผู้ที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษานอกระบบใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการปรับปรุงและพัฒนาการศึกษานอกระบบ

8.3 เป็นแนวทางเพื่อปรับปรุงแก้ไขปัญหาต่อการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในอนาคต

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แนวทางส่งเสริมศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ เพื่อการจัดการแนวทางการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ โดยศึกษาการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ตั้งแต่การปฏิรูปการศึกษา การปฏิรูประบบราชการ และการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างองค์กรจากกรมการศึกษานอกโรงเรียน จากการศึกษาการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงศูนย์การเรียนรู้ชุมชนรวมถึงพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ ในการศึกษาเพื่อให้ได้ตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางในการค้นคว้าเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดทั้ง แนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ โดยศึกษาประเด็นที่มีความสำคัญต่อพัฒนาองค์กรและการเปลี่ยนแปลงพัฒนาองค์กร ในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลและผลการวิจัยเชิงลึก ที่จะนำไปสู่แนวทางส่งเสริมศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ ตามลำดับดังนี้

1. การพัฒนาองค์กร
2. การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม
3. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
4. องค์ประกอบการจัดองค์กรศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
5. การดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. การพัฒนาองค์กร

1.1 องค์กร

ธงชัย สันติวงษ์ (2523: 16) ได้สรุปความหมายขององค์กรว่าองค์กร เป็นการรวมกลุ่มของคนตั้งแต่สองคนขึ้นไปที่จะเข้าร่วมกันทำงานในลักษณะกลุ่ม เพื่อให้สามารถทำงานสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่สูงขึ้นและยากขึ้น เพื่อให้ได้ผลผลิตออกมาตอบสนองความต้องการในระหว่างมวลมนุษยชาติได้มากขึ้น และธงชัย สันติวงษ์ (2523: 194) ได้กล่าวต่อไปว่าเป็นโครงสร้างที่ได้ทำขึ้นตามกระบวนการ สำหรับให้บุคคลฝ่ายต่าง ๆ เข้ามาร่วมกันปฏิบัติเพื่อความสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย

ร็อบบินส์, สตีเฟนส์ พี และเคาล์เตอร์, มาลี (2546: 6) ให้ความหมายขององค์การเป็นการรวมกลุ่มกันของคนเพื่อดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน ในองค์การทั่วไปจึงต้องมีวัตถุประสงค์ (Purpose) มีคน (People) และมีโครงสร้าง (Structure) ในองค์การสมัยใหม่การดำเนินงานจะมีความยืดหยุ่น (Flexible) มีการติดต่อสื่อสาร (Communication) ตลอดทั่วถึงทั้งภายในและภายนอกองค์การและมีความสามารถในการตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงทั้งปวง

แดเนียล แคทซ์ และโรเบิร์ต แอล คาห์น (Daniel Katz, and Robert L.Kahn อ้างถึงใน อรุณ รักธรรม 2544: 61) ได้ให้คำอธิบายไว้ว่าองค์การคือ ระบบเปิดที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นกระบวนการต่อเนื่อง ระบบนี้ประกอบด้วยปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการเปลี่ยนแปลง (Transformation) และผลผลิต (Output) ในทำนองเดียวกันความหมายขององค์การ อรุณ รักธรรม (2544: 61) จึงสรุปว่า องค์การ คือ กลุ่มคนที่รวมตัวกันเพื่อดำเนินการในกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในการรวมตัวดังกล่าวจะต้องมีการจัดระเบียบการติดต่อ การแบ่งงานการทำงาน และจะต้องมีการประสานประโยชน์ของแต่ละบุคคลด้วย

1.2 ความหมายการพัฒนาองค์การ

อรุณ รักธรรม (2539: 356) ให้ความหมายของ การพัฒนาองค์การ หมายถึงความพยายามในการเปลี่ยนแปลงอย่างมีแผนไว้ล่วงหน้า อันเกี่ยวกับองค์การโดยส่วนรวมทั้งหมด และจะต้องเริ่มดำเนินการจากฝ่ายผู้นำระดับสูง เพื่อเพิ่มพูนประสิทธิผลและประสิทธิภาพขององค์การ โดยวิธีการใช้เครื่องมืออย่างมีแผนในกระบวนการพัฒนาภายในองค์การอาศัยผลของความรู้ที่ได้มาจากพฤติกรรมต่าง ๆ และในความหมายของ ชงชัย สันติวงษ์ (2523: 479) หมายถึงการพยายามปรับปรุงกระบวนการทำงานของตนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งนี้ก็โดยการปรับพฤติกรรมขององค์การและส่วนประกอบต่าง ๆ ของพฤติกรรมองค์การให้เป็นพฤติกรรมที่ดี ที่จะส่งเสริมความสำเร็จให้กับองค์การและบุคคลในองค์การนั่นเอง และของ เนตร์พัฒนา ยาวีราช (2546: 244) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาองค์การคือการเปลี่ยนแปลงอย่างมีแผน (Planned Change) ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบโดยรวม โดยผู้บริหารเป็นผู้มีส่วนสำคัญในการผลักดันสนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเพื่อประสิทธิภาพและการเจริญเติบโต

สรุปได้ว่าการพัฒนาองค์การหมายถึงการเปลี่ยนแปลงในองค์การอย่างมีระบบโดยคำนึงถึงวิสัยทัศน์สู่การปฏิบัติเพื่อให้ถึงผลสำเร็จมีศักยภาพและองค์การที่มีประสิทธิภาพ

1.3 การเปลี่ยนแปลงองค์การ

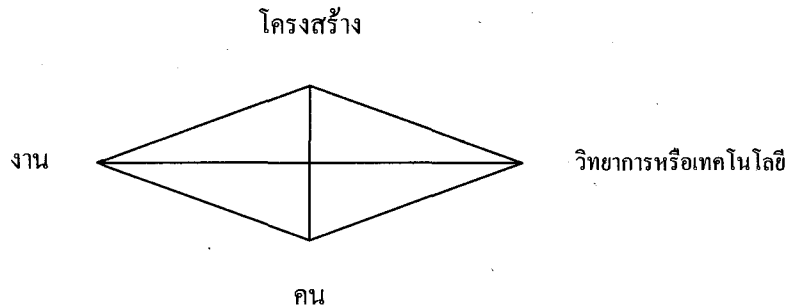
1.3.1 ความหมายการเปลี่ยนแปลงองค์การ เนตร์พัฒนา ยาวีราช (2546: 224) ได้ให้ความหมายของการเปลี่ยนแปลงองค์การ คือ กระบวนการที่ทำให้้องค์การมีประสิทธิภาพมากขึ้นในการทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ การเปลี่ยนแปลงนี้เกี่ยวข้องกับส่วนต่าง ๆ ภายใน องค์การและ

มีผลกระทบต่อการใช้อำนาจหน้าที่ในสายการบังคับบัญชา ความรับผิดชอบของสมาชิกในองค์กร และการติดต่อสื่อสารในองค์กร รวมทั้งแรงผลักดันจากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีใหม่ ๆ การขยายขอบเขตไปสู่สากล การเปลี่ยนแปลงมีความสำคัญคือการเปลี่ยนแปลงทำให้องค์กรปรับตัวในการตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อม รวมทั้ง ศรีณรงค์ ชูศรีนวล (2542: 10-11) ได้ให้ความหมายการเปลี่ยนแปลงองค์กรอีกท่าน คือ การปรับเปลี่ยนระบบ วิธีการ กระบวนการในการทำงานทุก ๆ เรื่อง ทั้งที่เป็นกระบวนการหลัก กระบวนสนับสนุนและกระบวนการย่อย รวมไปถึงการปรับเปลี่ยนทัศนคติ วัฒนธรรม ค่านิยม และพฤติกรรมของผู้ปฏิบัติงาน การเปลี่ยนแปลงนี้ต้องกระทำอย่างถอนรากถอนโคน (Radical Change) ในการเปลี่ยนแปลงทุก ๆ เรื่องจะต้องมีการผสมผสานกันอย่างดี (Integration) เพื่อนำองค์กรไปสู่จุดที่ต้องการจะเป็นในอนาคต (Where we want to be tomorrow) นั่นคือการเป็นองค์กรที่ผลการประกอบการที่ดีเยี่ยม (Best Practice Company)

1.3.2 หลักการแห่งการเปลี่ยนแปลง ประกอบ कुमारักษ์ และคณะ (2542: 23) ได้อ้างถึงผู้ที่ให้ความหมายถึงหลักการเปลี่ยนแปลง 3 ท่าน ดังนี้ สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2536: 19-20) ให้ความหมายไว้ว่าการที่สิ่งใดสิ่งหนึ่งได้แปรสภาพจากที่เคยเป็นอยู่มาเป็นสภาพใหม่ โดยมีองค์ประกอบของเวลาเป็นเครื่องกำหนด ฟิวส์ (Edger F. Fuse 1980: 84-85) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงแบ่งได้เป็นสองอย่างคือ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในองค์กรและ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการจัดการของสังคม นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงรูปแบบของการเปลี่ยนแปลง 4 ประเภท คือ ประเภทที่หนึ่ง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากความกดดันภายในองค์กร (outside pressure) ประกอบด้วย เทคนิคต่าง ๆ การแสดงตัวของสื่อมวลชนและการจัดคำสั่งของพนักงาน ประเภทที่สอง การพัฒนาองค์กร (organization development) ได้แก่ การพัฒนาทีมงาน การประชุมแบบเผชิญหน้า การปรับเปลี่ยนการทำงาน การวางเป้าประสงค์ในการทำงาน ประเภทที่สาม การเปลี่ยนแปลงคน (people change) ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงบุคลากร และประเภทที่สี่ การวิเคราะห์ของผู้บริหารระดับสูง (analysis of the top) หลักการในกระบวนการเปลี่ยนแปลงมีหลายประการ และท่านสจูดท่าย ฮอลล์ (Hall 1947: 20) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงในองค์กรมีจุดประสงค์เพื่อการอยู่รอดขององค์กร โดยมีหลักการในกระบวนการเปลี่ยนแปลงเป็น 4 หลักการ คือ ประการที่หนึ่ง หลักการความหลากหลาย (variation) ซึ่งเป็นประโยชน์และโทษ ในส่วนของประโยชน์นั้นเป็นการเกิดขึ้นในฐานะที่เป็นตัวกระตุ้น ส่วนโทษนั้นเกิดขึ้นภายใต้ความกดดันในการเลือก ประการที่สอง หลักการเลือกอย่างเป็นธรรมชาติ (natural selection) ซึ่งรวมไปถึงการเลือกบุคคล อำนาจ การสนับสนุนทางการคัดสรรและกฎหมาย ประการที่สาม การเก็บรักษาและการแพร่กระจาย (retention and diffusion) ได้แก่การถ่ายทอดความชำนาญ ความรู้และทักษะไป

ยังสมาชิกในองค์กรเป็นรุ่นๆ ซึ่งทำให้องค์กรอยู่รอดได้และเกี่ยวข้องกับทำให้การอบรมทั้งที่เป็นแบบแผน และประการที่สี่หลักการดิ้นรนเพื่อความอยู่รอด (struggle for existence) ซึ่งเกี่ยวกับการแข่งขันกับองค์กรอื่น

ในส่วนของ อรุณ รักธรรม (2544: 274-275) กล่าวถึง โครงสร้างการเปลี่ยนแปลง ได้อธิบายถึง ระบบภายในองค์กรใดก็ตามอย่างน้อยสามารถแบ่งพิจารณาได้เป็น 4 ระบบย่อยด้วยกัน คือ ระบบโครงสร้าง (structure) ระบบวิทยาการ (technology) ระบบมนุษย์ (people) และระบบของงาน (task) การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในองค์กรไม่ว่าจะเป็นเรื่องใดย่อมมีในโครงสร้างการ เปลี่ยนแปลงนี้ดังภาพที่จะแสดงต่อไปนี้

ภาพที่ 2.1 การเปลี่ยนแปลงในระบบองค์กร

ที่มา : อรุณ รักธรรม “หน่วยที่ 4 พฤติกรรมองค์กร” ใน *ประมวลสาระชุดวิชาทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารการศึกษา* พิมพ์ครั้งที่ 3 หน้า 275 สาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

จากภาพ อรุณ รักธรรม อ้างถึง ฮาโรลด์ เลวิตต์ (Harold Leavitt 1964 อ้างถึงใน อรุณ รักธรรม 2544: 275) ได้อธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงระบบต่าง ๆ ดังนี้

1) การเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้าง โครงสร้างองค์กรมีไว้เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายที่กำหนดไว้ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างจะมีผลกระทบต่องานและความสัมพันธ์ทางด้านอำนาจหน้าที่ เนื้อหาและขอบเขตของงาน ตลอดจนการจัดแผนงาน การเปลี่ยนแปลงในเรื่องขนาดของการควบคุม เป็นต้น

2) การเปลี่ยนแปลงด้านวิทยาการ เป็นความพยายามที่จะหาทางเทคนิคใหม่ๆ มาใช้ในองค์กรเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น

3) การเปลี่ยนแปลงตัวคน หรือพฤติกรรม หมายถึง การเปลี่ยนแปลงในเรื่องของเจตคติ ทักษะและพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคคลในองค์การ เป้าหมายสำคัญของการเปลี่ยนแปลงคือ ต้องการเพิ่มสมรรถภาพของบุคคลในการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายกับบุคคลอื่นให้ดีขึ้น

4) การเปลี่ยนแปลงลักษณะของงาน ได้แก่ การนำวิธีการและเครื่องจักรใหม่ ๆ มาใช้ ปรับปรุงงาน (work simplification) และการเพิ่มงาน (job enlargement) การจัดแผนกงาน (departmentation) วัตถุประสงค์ของการเปลี่ยนแปลงก็เพื่อมุ่งให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานมากขึ้น

สรุปได้ว่าในการที่จะดำเนินการเพื่อพัฒนาองค์การให้ได้ผลสำเร็จ มีประสิทธิภาพนั้น จะต้องมียุทธศาสตร์ประกอบจากการเปลี่ยนแปลงองค์การคือ ประการแรกการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างองค์การ เป็นการเปลี่ยนแปลงระบบการทำงาน การกระจายอำนาจ กระบวนการบริหารจัดการ ประการที่สอง การเปลี่ยนแปลงของตัวบุคคล เป็นส่วนที่สำคัญที่เน้นด้านบุคคล ประการที่สามการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี สารสนเทศและเครือข่าย

2. การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม

สืบเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมสู่การปฏิรูประบบราชการและการปฏิรูปการศึกษาและที่เกี่ยวกับงานการศึกษานอกระบบ การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมในความหมายของ มัวร์ (Moore 1968: 366) กล่าวว่าไว้ว่าการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเป็นเรื่องของการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของโครงสร้างทางสังคม นั่นคือการเปลี่ยนแปลงแบบมีแบบแผน การกระทำทางสังคมและการกระทำระหว่างสังคม รวมถึง ผลที่เกิดขึ้นและการแสดงออกของ โครงสร้างทางสังคมนั้น ๆ ที่เกี่ยวกับบรรทัดฐานทางสังคม ค่านิยม ผลผลิต และสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม กล่าวได้ว่าลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในระยะเวลาใดเวลาหนึ่งและเปลี่ยนแปลงในระบบโครงสร้างและหน้าที่ของระบบความสัมพันธ์ทางสังคม ระหว่างมนุษย์หรือกลุ่มคนในสังคม อย่างไรก็ตามสมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2536: 23-24) ได้สรุป การเปลี่ยนแปลงทางสังคมเป็นการมองที่โครงสร้างและหน้าที่ของระบบสังคมที่ได้เปลี่ยนแปลงไป ส่วนการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมมองที่วิถีชีวิต ระเบียบแบบแผนและระบบความคิดที่ได้เปลี่ยนไปจากเดิม เราอาจจะกล่าวได้ว่าการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม เป็นการศึกษารื่องของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม สรุปได้ว่าการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเป็นการเปลี่ยนแปลงระเบียบ โครงสร้างและหน้าที่ของสังคม

หลังจากที่มีการตรากฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ประเทศไทยเกิดการปรับตัวในด้านระบบการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะการปฏิรูประบบราชการและการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งจัดการศึกษาโดยยึดแผนการศึกษาแห่งชาติเป็นแม่บทสำคัญประกอบกับนโยบายของรัฐบาล ซึ่งมีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษาก่อนข้างมากและเพื่อให้ เป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 8 โดยกำหนดให้การจัดการศึกษาดำเนินการในลักษณะการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและพัฒนาสาระกระบวนการเรียนรู้ให้ เป็นไปอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เพื่อวางรากฐานของชีวิตให้บุคคลมีเครื่องมือพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคม โดยเฉพาะในยุคที่สังคมเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตลอดเวลา อีกทั้งเพื่อเกิดการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพเพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ ทำนองเดียวกัน สำนักบริหารการศึกษานอกโรงเรียนได้อธิบายถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่เป็นการเรียนรู้ จากสภาพจริงและจากเงื่อนไขรอบ ๆ ตัว ตลอดจนการแสวงหาทางออกของปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่ทั้งในการทำงานและการดำรงชีวิตมีการเรียนรู้ไป แก้ปัญหาไป สามารถเรียนรู้ได้ตามความต้องการ ความสนใจจากองค์ความรู้ภายในชุมชนที่มีอยู่และองค์ความรู้ภายนอกชุมชนที่เป็นวิทยาการสมัยใหม่ รวมทั้งองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการจะช่วยให้คนในชุมชนสามารถจัดการวิถีชีวิตของตนและชุมชนให้สมดุลเหมาะสมกับความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้ กลไกสำคัญที่จะเชื่อมโยงองค์ความรู้ภายในชุมชนและองค์ความรู้ภายนอกได้เป็นอย่างดี คือ “ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน” มีสภาพเป็นสถานศึกษาในชุมชนที่ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของทุกคนในชุมชนและเป็นหน่วยบริการเสริมสร้างศักยภาพของคนในชุมชนที่รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและ มีประสิทธิภาพตามเจตนารมณ์ของการส่งเสริมแหล่งการเรียนรู้ มาตรา 25 ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 “รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์กีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูล และแหล่งเรียนรู้อื่นอย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ” (สำนักบริหารการศึกษานอกโรงเรียน 2547: 1-2)

ในส่วนที่เกี่ยวกับ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จัดตั้งอยู่ในชุมชน กำกับดูแลโดยองค์กรชุมชน คือ องค์กรบริหารส่วนตำบล (อบต.) ยึดหลักการใช้ชุมชนเป็นฐาน ในการจัดการศึกษาชุมชน ทั้งนี้รวมถึงศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ (ศบอ.) มีภารกิจในการจัดการศึกษานอกโรงเรียน ประสานงาน สนับสนุนเครือข่ายในการจัดการศึกษานอกโรงเรียน รวมทั้งมีภารกิจในการจัดและประสานให้มีศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (ศรช.) (ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา 2544.: 34) ด้วย

เหตุผลดังกล่าวนี้ศูนย์การเรียนชุมชนเป็นแหล่งการเรียนรู้ของประชาชนในชุมชนอย่างแท้จริง ก่อนที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จะมีผลบังคับใช้โดยได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจากสำนักบริหารงานการศึกษาของระบบโรงเรียน ทั้งในด้านการบริหารจัดการ มีความพร้อมตามที่สำนักงานบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียนกำหนดประกาศจัดตั้งโดยผู้ว่าราชการจังหวัด มีคณะกรรมการศูนย์การเรียนชุมชนเป็นผู้ดูแลให้การสนับสนุนตามศักยภาพ มีครูประจำศูนย์การเรียนชุมชนที่เป็นเพียงลูกจ้าง ชั่วโมงแห่งละ 1 คน เป็นผู้ประสานงานและจัดกิจกรรมโดยเน้นกิจกรรมที่เป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน (หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ 2547: 23)

3. ศูนย์การเรียนชุมชน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 18 (3) ศูนย์การเรียนได้แก่ สถานที่เรียนที่หน่วยงานจัดการศึกษานอกโรงเรียน บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ โรงพยาบาล สถาบันทางการแพทย์ สถานสงเคราะห์และสถาบันสังคมอื่นเป็นผู้จัด

3.1 แนวคิดเกี่ยวกับศูนย์การเรียนชุมชน

หลักการในแนวทางส่งเสริมศูนย์การเรียนชุมชนหลังการปฏิรูปการศึกษาและปฏิรูประบบราชการ ผู้การพัฒนาเพื่อให้ได้ศูนย์การเรียนชุมชนที่มีศักยภาพ ให้เป็นสถานศึกษาที่นำศึกษาหาความรู้ในชุมชนเป็นต้นแบบของการบูรณาการ การปฏิรูปการศึกษาซึ่งรวมทั้งการบริหาร การจัดการและการใช้ประชาคมมีส่วนร่วมในการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตร มีส่วนร่วมในการบูรณาการ จัดกระบวนการเรียนรู้อย่างสมบูรณ์แบบอยู่ในศูนย์การเรียนชุมชนทุกศูนย์ ทั้งนี้เพื่อสอดคล้องกับนโยบายการศึกษานอกโรงเรียน จากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเพื่อนำกลยุทธ์หลักไปสู่ทิศทางการพัฒนาองค์กรของศูนย์การเรียนชุมชน ในด้านที่ 1 การสร้างพลังขับเคลื่อนให้ศูนย์การเรียนชุมชนมีระบบการบริหารจัดการและโครงสร้างที่ดี คล่องตัว มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ผู้เรียนและกลุ่มเป้าหมายพัฒนาศักยภาพ มีคุณภาพ เป็นที่ยอมรับของสังคม ด้านที่ 2 พัฒนาหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการให้ผู้เรียนและกลุ่มเป้าหมายได้พัฒนาความรู้ ความสามารถ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ และทักษะการดำรงชีวิตและพึ่งตนเองได้ ด้านที่ 3 สร้างเสริมศักยภาพบุคลากรให้เป็นมืออาชีพ มีทักษะในการปฏิบัติงาน สามารถจัดกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ด้านที่ 4 เพิ่มประสิทธิภาพของศูนย์การเรียนชุมชนในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อจัดกระบวนการเรียนและบริหารจัดการให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้ใช้บริการ และ

เสริมสร้างภาคีเครือข่ายอุปถัมภ์ที่เข้มแข็งอันเกิดจากพลังการมีส่วนร่วมของชุมชน องค์กร ประชาสังคมในรูปแบบของผู้อุปถัมภ์และผู้ร่วมคิดปฏิบัติร่วมพัฒนา ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญถึง กลยุทธ์หลัก ที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจะสามารถปฏิบัติการกิจให้บรรลุเป้าหมายเพื่อประโยชน์สูงสุดที่จะให้กับประชาชน ผู้เรียนและกลุ่มเป้าหมายซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศชาติ แนวทางส่งเสริมศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเรื่องที่ เกี่ยวกับการพัฒนาองค์การของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจากการปฏิรูปการศึกษาและปฏิรูประบบราชการให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่มีศักยภาพ โดยอาศัย โดยอาศัยองค์ประกอบในด้านต่าง ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพขององค์การ เพื่อการพัฒนา องค์การสู่ความทันสมัย ส่งเสริมความร่วมมือกันในการทำงานใน เป้าประสงค์อันเดียวกันคือทุกคน ทุกชุมชนต้องการเห็นความดีเลิศทางการศึกษาเพื่อชุมชน

3.2 ความหมายของศูนย์การเรียนรู้

สมจิตต์ สุกขยั้งยืน และวัชรินทร์ จำปี (2544: 30) ได้ให้ความหมายศูนย์การเรียนรู้ว่าเป็น สถานศึกษา ซึ่งเป็นสถานที่เรียนที่หน่วยงานจัดการศึกษานอกโรงเรียน บุคคล ครอบครัวยุทธ ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ โรงพยาบาล สถาบันทางการแพทย์ สถานสงเคราะห์ และสถาบันอื่นในสังคม เป็นผู้จัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยแก่ประชาชน

จินดา นูเร (2538: 15) ได้ให้ความหมายของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนไว้ว่า หมายถึง สถานที่ซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลข่าวสารและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชุมชนอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตและเป็นสถานที่จัดการให้มีการเรียนรู้ชุมชน โดยชุมชนและเพื่อชุมชน

ทิพวัลย์ มาแสง (2545: 204) ได้กล่าวถึง ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เป็นศูนย์กลางการจัดการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับประชาชนในชุมชน เป็นสถานที่ที่เสริมสร้างโอกาสในการเรียนรู้ การถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ วิทยาการ ตลอดจน ภูมิปัญญาของชุมชน อีกทั้งเป็นแหล่งบริการชุมชนในการจัด กิจกรรมต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ในวิถีชีวิตให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมใน โลกาภิวัตน์ และก่อให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้การเสริมสร้างวิถีประชาธิปไตย และมุ่งการพัฒนาแบบพึ่งตนเอง

จุฬารัตน์ เพ็ชรจันทิก (2541: 21) ศูนย์การเรียนรู้หมายถึง สถานที่ใด ๆ ที่จัดตั้งขึ้น ในสถานที่ต่าง ๆ ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้ประชาชนในชุมชนและนอกชุมชนรวมทั้งเป็น แหล่งที่ประชาชนมาศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง เพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองและชุมชน เช่นที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน สภาดำบล ศาลาประชาคม วัด โรงเรียน ห้องสมุด สถานประกอบการ ศูนย์วัฒนธรรม เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน หมายถึง เป็นสถานที่ที่เป็นสถานศึกษาของชุมชน ที่มีการจัดการศึกษาตลอดชีวิต การจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย บริการจัดการสื่อต่าง ๆ และเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อให้ นักศึกษา ประชาชน ผู้ที่พลาดโอกาสทางการศึกษาในชุมชน ได้รับการศึกษาและมีส่วนร่วมกับประชาชนในท้องถิ่นจัดการศึกษา ฝึกอบรมวิชาชีพ และทักษะเพื่อการพัฒนาชีวิต จัดกิจกรรม หลักสูตรท้องถิ่น จัดการแลกเปลี่ยนผู้ประสบการณ์สาขาอาชีพต่าง ๆ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนหรือจัดนำวิทยากรผู้มีความรู้ต่าง ๆ นำความรู้ใหม่ ๆ มาถ่ายทอดประสบการณ์ให้กับชุมชน จะเน้นผู้เรียนเป็นกลุ่มการทำงานเป็นกลุ่ม แก้ปัญหาเป็นกลุ่ม เพื่อสังคมเกิดกระบวนการเรียนรู้แบบธรรมชาติด้วยตนเองตามวิถีแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นพระประมุข

3.3 วัตถุประสงค์ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

เพื่อให้สอดคล้องตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 29 ได้ระบุถึงว่าให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการรวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน และจากงานวิจัยของศุภักษร พรหมมูล (2542: 41-42) กล่าวถึงการบริการจัดการศึกษาครอบคลุมทุกพื้นที่และกลุ่มเป้าหมายอย่างทั่วถึง กรมการศึกษานอกโรงเรียนจึงได้พัฒนารูปแบบเครือข่ายการจัดการศึกษานอกโรงเรียน โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้ เพื่อเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ที่ให้บริการการศึกษานอกโรงเรียน การศึกษาตามอัธยาศัย ตลอดจนส่งเสริมการศึกษาในระบบโรงเรียน เพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษา สำหรับประชาชนและกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ที่ด้อยโอกาสได้ครอบคลุมอย่างแท้จริง และการกระจายอำนาจการบริหาร การจัดการ และการมีส่วนร่วมในการจัดบริการสร้างสังคมการเรียนรู้ เพื่อการศึกษาตลอดชีวิต

สรุปได้ว่าการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแหล่งจัดกิจกรรมการเรียนรู้และให้บริการการศึกษานอกโรงเรียนแก่ประชาชนทุกรูปแบบ เป็นแหล่งจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ในวิถีชีวิตชุมชนและเพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและจัดการศึกษาให้กับประชาชนทุกคนในชุมชน

3.4 องค์ประกอบหลักของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

จะดำเนินการได้ด้วยดีและบรรลุวัตถุประสงค์จะต้องประกอบด้วย

- กลุ่มเป้าหมาย ผู้ที่จะใช้บริการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ได้แก่ ประชาชนทุกคนในชุมชน
- สื่อที่ให้บริการ เช่นเอกสารหนังสือ ตำรา แบบเรียนต่าง ๆ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ วัสดุทัศน วัสดุรับสัญญาณดาวเทียม
- ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ที่ปฏิบัติงานประจำที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ทำหน้าที่ให้ความสะดวกในการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมาย ดำเนินธุรการในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยเฉพาะการรับสมัครนักศึกษา การแนะแนวและตรวจสอบการขึ้นทะเบียนเป็นนักศึกษา การลงทะเบียนเรียน การจัดทำแผนการเรียน การจบหลักสูตร ฯลฯ ดำเนินงานจัดและประสานงานการสอนเสริม การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและกิจกรรมในชุมชนให้คำปรึกษาแนะนำและแนะแนว ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ทุกประเภทในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนประสานกับบุคลากรหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ตลอดจนผู้รู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดดำเนินงาน
- คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ทำหน้าที่วางแผน เสนอแนวทางใน การดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จัดให้มีข้อมูลพื้นฐานของชุมชน บริหารและจัดกิจกรรมให้ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจัดหา วัสดุ อุปกรณ์ บุคลากรและงบประมาณของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
- เครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชนให้บริการวัสดุ อุปกรณ์และสื่อที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมการเรียนรู้
- สรุปรายงานผลการปฏิบัติงาน (กรมการศึกษานอกโรงเรียน 2547: 4-5)

3.5 ภารกิจและบทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องกับศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

3.5.1 ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน มีหน้าที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนและ กิจกรรมการเรียนรู้ โดยยึดหลักการ/ปรัชญา การศึกษานอกโรงเรียน และสอดคล้องตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ดังนี้

- 1) การจัดกิจกรรมการพบกลุ่ม (ทก.)
- 2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่อเนื่อง (กรต.)
  - (1) การทำโครงการ (คง.)
  - (2) การจัดการสอนเสริม
- 3) ส่งเสริมและจัดโครงสร้างพื้นฐานการเรียนรู้จัดให้มีศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เป็นหลักแหล่งโดยครู 1 คน ต่อ 1 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เป็นอย่างน้อย เน้นกระบวนการทางสังคม การนำทุนทางสังคมมาใช้

4) ส่งเสริมและพัฒนากิจการศึกษานอกโรงเรียนในชุมชน สนับสนุนและบูรณาการเนื้อหา

5) สาระหลักสูตรและกิจกรรมชุมชน เน้นการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนา อาชีพ พัฒนาทักษะชีวิตการศึกษาเพื่อการพัฒนาสังคมและชุมชน

6) ปฏิบัติงานอื่น ๆ ที่สถานศึกษามอบหมาย

7) องค์การบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาลหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รูปแบบอื่น ๆ เป็นผู้ควบคุมดูแลการดำเนินงานของศูนย์การเรียนชุมชน

8) กลุ่มประชาชนรวมกลุ่มกันโดยมีกลุ่มเป้าหมายร่วมกันในเรื่องใด เรื่องหนึ่ง เช่น กลุ่มสหกรณ์ กลุ่มออมทรัพย์

9) ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอหรือเขต ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดและศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค จัดประชุมชี้แจงเผยแพร่แนวความคิดในการ จัดตั้งศูนย์การเรียนชุมชน (การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสุรินทร์ 2547: 5)

3.5.2 บทบาทของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ (ศบอ.) มีบทบาท หน้าที่ในการดำเนินงานของศูนย์การเรียนชุมชน (ศรช.) ดังนี้ (บุญญรัตน์ โดพิทักษ์ 2545: 28)

1) การสำรวจข้อมูลในระดับอำเภอ ตำบล หมู่บ้าน แหล่งวิทยาการใน ท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น จัดทำเนียบไว้ใช้ในการวางแผนประสานงานการบริการแก่หน่วยงานที่ เกี่ยวข้องและประชาชน

2) การร่วมกันวางแผนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับระดับอำเภอ ตำบล หมู่บ้าน เพื่อจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน ในแต่ละพื้นที่ที่มีกลุ่มเป้าหมายเดียวกัน โดยอาจใช้ ทรัพยากรร่วมกัน เช่น อาคารสถานที่ วิทยากรทั้งนี้เป็นการประหยัดงบประมาณและทำให้รู้สึกมี ส่วนร่วมในโครงการเดียวกัน

3) การระดมสรรพกำลังในพื้นที่ เพื่อจัดกิจกรรมทางการศึกษานอก โรงเรียน เช่น การชักชวนภูมิปัญญา ข้าราชการเกษียณอายุ พระภิกษุ ข้าราชการหน่วยงานอื่น ตลอดจน เยาวชน ผู้นำท้องถิ่นร่วมจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน เพื่อพัฒนาชุมชนของตน

4) การร่วมมือผู้นำท้องถิ่นแต่ละระดับ คือ อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน ในการจัด กิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน เช่น ด้านอาชีพเพื่อศักยภาพในการประกอบอาชีพเพิ่มพูนรายได้ และพัฒนาคุณภาพชีวิตเป็นต้น

5) การจัดตั้งคณะกรรมการในระดับต่าง ๆ ในท้องถิ่นทั้งอำเภอ ตำบล หมู่บ้านเพื่อให้เกิดกิจกรรมต่างๆ ขึ้นในชุมชนเพื่อแก้ปัญหาของชุมชน โดยทำหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุนให้ประชาชนในพื้นที่คิด โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตหรือพัฒนาอาชีพ

6) การอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนให้แก่หน่วยงานที่ร่วมกันจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนในพื้นที่

7) การสนับสนุนให้เกิดเครือข่ายครูชุมชน กับครูชาวบ้านหน่วยการจัดการศึกษานอกโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

8) การยกย่องชมเชยสนับสนุนส่งเสริมให้การสนับสนุนการดำเนินงานการศึกษานอกโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.5.3 บทบาทศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด (สนจ.) มีบทบาทหน้าที่ในการดำเนินงานของศูนย์การเรียนชุมชน (สรช.) คือ

1) ส่งเสริม สนับสนุน การดำเนินงานของศูนย์การเรียนชุมชนในด้านแผนงาน โครงการ งบประมาณ วิชาการ วัสดุ ครุภัณฑ์

2) พัฒนาบุคลากรของศูนย์การเรียนชุมชน และศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ในการดำเนินงานของศูนย์การเรียนชุมชนในด้านต่าง ๆ

3) นิเทศ ติดตามผลการดำเนินงานศูนย์การเรียนชุมชน ร่วมกับ ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน

4) สร้างเสริมแรงจูงใจกับบุคลากรของศูนย์การเรียนชุมชน และศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน เช่น การให้รางวัล การศึกษาดูงาน การยกย่องประกาศเกียรติคุณ ฯลฯ

5) ควบคุมคุณภาพและมาตรฐานด้านวิชาการและการดำเนินงานของศูนย์การเรียนชุมชน

6) จัดการและบริหารระบบการกระจายสื่อให้กับชุมชน

7) อนุมัติหลักสูตรท้องถิ่น

8) ประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์การเรียนชุมชนร่วมกับ ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน และองค์การบริหารส่วนตำบล

9) สรุปและรายงานผลการดำเนินงานศูนย์การเรียนชุมชน ในภาพรวมระดับจังหวัด (ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา 2544: 20-25)

3.5.4 บทบาทของคณะกรรมการศูนย์การเรียนชุมชน คณะกรรมการศูนย์การเรียนชุมชน ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นผู้พิจารณาคัดเลือกจากคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลและบุคคลอื่นที่เหมาะสม มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

1) วางแผนและเสนอแนวทางการดำเนินงานของศูนย์การเรียนชุมชน

2) จัดให้มีข้อมูลพื้นฐานของชุมชน

- 3) จัดลำดับความต้องการทางการศึกษาของชุมชน เพื่อการจัดการกิจกรรมให้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (ศรช.)
- 4) บริหารและจัดกิจกรรมให้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (ศรช.)
- 5) จัดหา และสนับสนุน วัสดุ อุปกรณ์ บุคลากร และงบประมาณในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (ศรช.)
- 6) กำกับ ดูแล ติดตามการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (ศรช.)
- 7) ประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (ศรช.)
- 8) ประชาสัมพันธ์ และเผยแพร่ผลการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (ศรช.) (ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา 2544: 20-25)

4. องค์ประกอบการจัดองค์การศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

การจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในอนาคต ต้องปรับเปลี่ยนจากการเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบายการศึกษานอกระบบเกิดจากปัจจัยทางนิติบัญญัติ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 นโยบายการปฏิรูประบบราชการ ซึ่งยึดการปฏิบัติการบริหารงาน โดยใช้แบบอย่างการบริหารจัดการของเอกชนที่มีผลสำเร็จเป็นการบริหารงานเชิงกลยุทธ์ ซึ่งพสุ เดชะรินทร์ (2546: 50) ได้กล่าวจากแนวคิดของ สโตเนอร์ (Steiner) มองว่า กลยุทธ์ คือ การวางแผน ดังนั้นเพื่อให้การจัดการกับศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เป็นไปตามหลักการปฏิรูประบบราชการที่ มุ่งเน้นการปรับวัฒนธรรม การทำงานของบุคลากรและระบบองค์กร หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีและหลักการปฏิรูปการศึกษาตามกรอบของกฎหมาย ตลอดจนบริบททั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมการเมืองการปกครอง และปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องและหลักการศึกษานอกระบบ โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

จากที่กล่าวมานั้น แนวทางส่งเสริมศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในด้านการจัดการองค์การให้เป็นสมัยใหม่จะช่วยผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ทำงานได้สำเร็จตามเป้าหมายที่วางแผนไว้ สามารถช่วยให้การใช้ทรัพยากรทางการบริหารเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการและมีความสัมพันธ์กันระหว่างหน่วยงานต่างๆ การวางแผนการจัดองค์การทำให้เป็นระบบการจัดการมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อสอดคล้องตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา สถาบันราชภัฏสุรินทร์ (2547: 7) ที่ได้สรุปไว้ว่า การปฏิรูปการศึกษาเป็นการเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง รูปแบบกระบวนการบริหารจัดการ ตลอดจนการปรับปรุงกระบวนการต่างๆ เพื่อให้สอดคล้องกับสังคมใหม่ ให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ตามภารกิจของสถานศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้มองเห็นทิศทางและแนวคิดการจัดองค์การศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ตามองค์ประกอบ ดังนี้คือ ด้าน โครงสร้างองค์การ ด้านบุคลากร ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

4.1 องค์ประกอบด้านโครงสร้างองค์การ

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2540: 560) กล่าวถึงโครงสร้างองค์การ ด้านทางบริหารคือ แบบแผนที่กำหนดขอบเขตของงานและความสัมพันธ์ของอำนาจหน้าที่ โครงสร้างเปรียบเสมือนกับโครงกระดูกตามแนวคิดทางชีววิทยา ในทำนองเดียวกัน ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2540: 560) กล่าวถึงความหมายโครงสร้างองค์การทางบริหารทรัพยากรมนุษย์ต่อไป คือวิธีการที่มีจุดมุ่งหมายซึ่งทรัพยากรมนุษย์ของธุรกิจ ที่จำเป็นจะต้องมีความสัมพันธ์กันหรือมีการจัดให้เหมาะสม ในทำนองเดียวกัน เนตรพัฒนา ยาวีราช (2546: 55) ให้ความหมายของโครงสร้างองค์การหมายถึง การจัดโครงสร้างที่เหมาะสมการจัดความสัมพันธ์ระหว่างหน้าที่ต่าง ๆ เพื่อให้งานบรรลุตามวัตถุประสงค์โครงสร้างองค์การสามารถแสดงให้เห็นด้วยโครงสร้างองค์การสามารถแสดงให้เห็นด้วยแผนภูมิองค์การ (Organization chart) ที่มีลักษณะเป็นปิรามิดเป็นรูปสามเหลี่ยมที่มีฐานกว้างจากยอดปิรามิดแสดงถึงความมีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบที่มากกว่าส่วนฐานของปิรามิดความสัมพันธ์ระหว่างตำแหน่งต่าง ๆ จะอยู่ในกล่องสี่เหลี่ยมที่แสดงถึงความสัมพันธ์ว่างงานต่าง ๆ อย่างกว้าง ๆ และเส้นเชื่อมโยงระหว่างกล่องสี่เหลี่ยมหมายถึงสายการบังคับบัญชาที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล

สิ่งที่ควรนำมาพิจารณาจากการปฏิรูปการศึกษาเพื่อเป็นแนวทางส่งเสริมศูนย์การเรียนรู้ชุมชนคือ การจัดระบบบริหารและการจัดการให้มีประสิทธิภาพ และกระจายอำนาจ สู่ท้องถิ่น โดยเน้นศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เป็นหน่วยวางแผนยุทธศาสตร์ของการจัดการศึกษาสำหรับประชาชนที่อยู่นอกระบบโรงเรียนให้ได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่องและได้รับการส่งเสริมและได้รับการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ การออกแบบระบบบริหารใหม่ โครงสร้างการจัดองค์การใหม่จะพิจารณาหลักการคือ ความเป็นเอกภาพ การกระจายอำนาจ การมีส่วนร่วม การลดขั้นตอนการบริหาร

แนวคิดการกระจายอำนาจทางการศึกษาของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สิ่งสำคัญในเจตนารมณ์ของการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 คือ การกระจายอำนาจการจัดการศึกษาลงสู่ สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มากที่สุด ดังนั้นศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีความคาดหวังว่า ความคล่องตัวในการบริหารจากการทำงานประสาน

ร่วมมือกับหน่วยงานในระดับท้องถิ่นแล้ว ก็จะสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างยืดหยุ่น หลากหลายตามความต้องการของผู้เรียนและกลุ่มเป้าหมาย รวมถึงประชาชนในท้องถิ่น

ดังนั้นสถานศึกษา ที่เป็นรูปแบบศูนย์การเรียนชุมชน นับเป็นหัวใจของการบริหารจัดการศึกษา ของงานการศึกษานอกระบบในระดับท้องถิ่นระดับจังหวัด และระดับอำเภอ ในจังหวัดสุรินทร์ ให้ได้ภารกิจและนโยบายการศึกษานอกโรงเรียน ของสำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน ซึ่งมีภารกิจที่สอดคล้องพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 อาทิเช่น มาตรา 24 กำหนดแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาปฏิบัติ มาตรา 26 ให้สถานศึกษาทำการประเมินผลผู้เรียนอย่างหลากหลาย มาตรา 29 ให้สถานศึกษาส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน และมาตราที่ 30 ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ โดยให้มีการบริหารงานในรูปคณะกรรมการศูนย์การเรียนชุมชน ในกรณีนี้ศูนย์การเรียนชุมชนจะได้รับการจัดสรรงบประมาณและการสนับสนุนจากศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด เป็นค่าใช้จ่ายดำเนินการลงทุนโดยมีอิสระในการบริหารงบประมาณ การบริหารงานวิชาการและการบริหารงานบุคคล ภายใต้การสนับสนุนและการดำเนินงานโดยศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอทุกอำเภอ ทั้งนี้ศูนย์การเรียนชุมชนมีความอิสระและความคล่องตัวในการบริหารและตัดสินใจในกิจกรรมการจัดการศึกษา การกระจายอำนาจและภารกิจที่ส่งให้ศูนย์การเรียนชุมชน ก็เท่ากับส่งผลให้ผู้บริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน และครูศูนย์การเรียนชุมชน ทุกศูนย์การเรียนชุมชนจะต้องพัฒนาตนเองให้มีความเป็นมืออาชีพมากยิ่งขึ้น ทั้งในด้านวิชาการและบริหารจัดการรวมถึงการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งในอนาคตศูนย์การเรียนชุมชนจะต้องถูกถ่ายโอนอำนาจให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำกับดูแลอย่างเต็มรูปแบบ ดังนั้นต้องมีการฝึกอบรมและพัฒนาวิชาชีพกันให้มากขึ้น

อย่างไรก็ตาม การปฏิรูปการศึกษา ด้านโครงสร้างและระบบการบริหาร มุ่งเน้นเพื่อให้เกิดการกระจายอำนาจทางกิจกรรมการเรียนการสอน การบริหารงานบุคคลและการใช้งบประมาณให้คุ้มค่า ผลคาดหวังจะส่งผลให้การบริหารจัดการศึกษาในศูนย์การเรียนชุมชน มีความคล่องตัวสูงและจะสามารถปรับตัวให้ยืดหยุ่นตามสภาพแวดล้อมของแต่ละพื้นที่และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในการจัดการเรียนการสอนที่ตอบสนองความต้องการของกลุ่มผู้เรียนและกลุ่มเป้าหมายในงานการศึกษานอกระบบ

กล่าวโดยสรุปตามโครงสร้างองค์กร ของศูนย์การเรียนชุมชน จะมีรูปแบบลักษณะองค์กร การสั่งการตามแนวดิ่งจะมีความสัมพันธ์ระหว่างระดับการบริหารที่แตกต่างกัน คือ การจัดการการศึกษานอกโรงเรียนระดับจังหวัด การบริหารด้านความคิดกล่าวคือกำหนดนโยบายแผนกลยุทธ์ มองปัญหาระยะยาวขององค์กรโดยรวม ด้านทรัพยากรมนุษย์ เป็นการ

ดำเนินการปฏิบัติการได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเป็นผู้นำ การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากร และด้านการใช้เครื่องมือในการบริหารจัดการจะประยุกต์ความรู้เฉพาะด้านในกระบวนการและเทคนิคในการทำงานต่าง ๆ การจัดการการศึกษานอกโรงเรียนระดับอำเภอ เป็นหน่วยงานที่รับนโยบายการดำเนินกลยุทธ์จากส่วนระดับจังหวัด นำไปสู่ส่วนปฏิบัติการดำเนินกิจกรรมการศึกษา ตลอดชีวิตระดับศูนย์การเรียนชุมชน

4.2 องค์ประกอบด้านบุคลากร

จากการศึกษาแนวคิดองค์ประกอบด้านโครงสร้างองค์การนั้น ในการจัดการบริหารระบบของค์การ องค์ประกอบด้านบุคลากรซึ่งเป็นส่วนหนึ่งและมีความสำคัญต่อการบริหารจัดการ เพราะการบริหารจัดการที่ดีประกอบด้วยบุคลากรที่จะทำให้องค์การประสบความสำเร็จและเจริญก้าวหน้าได้ ประกอบ कुमारักษ์ และคณะ (2542: 12) ได้กล่าวถึงการปฏิรูปวิชาชีพและบุคลากรทางการศึกษา หมายถึง การปรับกระบวนการใช้และพัฒนาครู ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องและสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของสังคม ตลอดจนปรับปรุง สวัสดิการและค่าตอบแทนให้เหมาะสม พัฒนามาตรฐานวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และบุคลากรทางการศึกษา ในส่วนของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสุรินทร์ ได้กล่าวถึง การปฏิรูปและบุคลากร มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพครูผู้สอนการศึกษานอกโรงเรียนให้มีความรู้ความสามารถในการเป็นผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ การเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้มุ่งเน้นการปลูกฝังอุดมการณ์การทำงานเพื่อคนด้อยโอกาส การสร้างจิตสำนึกความรักและความศรัทธาในอาชีพครู การปรับบทบาทและภารกิจของครูให้ชัดเจนรวมทั้งการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับครูผู้สอน (ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสุรินทร์ 2547: 1: 4)

ดังนั้นการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์การเรียนอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของบุคลากรการศึกษานอกโรงเรียน คือ ครูศูนย์การเรียนชุมชน จะเป็นผู้ที่คอยอำนวยความสะดวกกิจกรรมต่าง ๆ ในศูนย์การเรียนชุมชน ครูจะเป็นผู้จัด และบริการสื่อการเรียนต่าง ๆ ประจำที่ศูนย์การเรียนชุมชน ครูจะเป็นผู้ที่ดำเนินการให้มีกิจกรรมการศึกษาทั้งทางด้านการศึกษาสายสามัญ สายอาชีพ และการศึกษาตามอัธยาศัย การศึกษานอกโรงเรียน จะทำหน้าที่เป็นสมาชิกส่วนหนึ่งของชุมชน ที่จะต้องมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมด้านต่าง ๆ ของชุมชน

การดำเนินการของศูนย์การเรียนชุมชนจะอยู่ภายใต้การส่งเสริมสนับสนุนของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ซึ่งเป็นสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ และอยู่ภายใต้การกำกับดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ซึ่งเป็นองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอจะให้การสนับสนุนทางด้านสื่อ อุปกรณ์การศึกษา งบประมาณและบุคลากรการศึกษานอก

โรงเรียน รวมทั้งการเอื้ออำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการดำเนินงานองค์การบริหารส่วนตำบล จะให้การสนับสนุนทางด้านอาคารสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับชุมชนร่วมกำหนด นโยบาย แผนงานรวมทั้งการกำกับดูแลการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ให้เป็นเป้าหมาย โดยเจตนารมณ์ของสำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน ต้องการให้ศูนย์ การเรียนรู้ชุมชนเป็นสมบัติของชุมชน โดยแท้จริง เพื่อชุมชนจะสามารถร่วมกิจกรรมและใช้ ประโยชน์จากศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้มากที่สุด ในโอกาสต่อไปศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแห่งนี้จะเป็น แหล่งความรู้ของชุมชนจัดเพื่อชุมชนและดำเนินการโดยชุมชน โดยแท้จริง

การที่บุคลากรฝังตัวอยู่ในชุมชนและมีหน่วยปฏิบัติการทางการศึกษาอยู่ในชุมชน จะช่วยให้ประชาชนมีโอกาสที่จะใกล้ชิดกับระบบการศึกษาได้มากขึ้น ชุมชนจะมีแหล่งเรียนรู้ ใกล้ตัวซึ่งสามารถจะหาข้อมูลข่าวสารที่ต้องการได้สะดวกขึ้นมีโอกาสที่จะเรียนรู้เพื่อยกระดับ การศึกษาของตนเองได้มากขึ้นจะมีผู้รู้ที่สามารถจะขอคำแนะนำในเรื่องต่าง ๆ ได้ง่ายและมากขึ้น (ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสุรินทร์ 2547: 1: 44)

และจากการพัฒนาบุคลากรเพื่อให้เห็นคุณค่าของเป้าหมายสำหรับบุคคล เป็นการ จูงใจหรือไม่จูงใจในผลลัพธ์การทำงานของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ซึ่งเป็นแนวคิดของทฤษฎีความ คาดหวัง คีวีรธรรม เสรีรัตน์ และคณะ (2540: 867) อธิบายถึง คุณค่าจากผลลัพธ์สำหรับบุคคล บุคคลมักจะประมาณค่าของผลลัพธ์หรือรางวัลที่แตกต่างกัน ถ้ารางวัลที่ได้มีคุณค่าถือว่าเป็น ผลลัพธ์ในทางบวกก็จะเป็นสิ่งจูงใจในการทำงาน ดังนั้นบุคคลจะศึกษาคุณค่าหรือส่วนประกอบ ของผลลัพธ์ บุคคลจะมีความคาดหวังความพึงพอใจล่วงหน้าของแต่ละผลลัพธ์ซึ่งเรียกว่าคุณค่า ความพึงพอใจจะเป็นลบและเมื่อผลลัพธ์ที่มีทั้งลักษณะเป็นที่น่าพึงพอใจและไม่น่าพึงพอใจ คุณค่า จะเท่ากับศูนย์

สรุปได้ว่าแนวการส่งเสริมศูนย์การเรียนรู้ชุมชนด้านบุคลากรต้องการที่พัฒนา บุคลากรในด้านความรู้ความเข้าใจที่มีต่อชุมชนทั้งทัศนคติ ความเชื่อ ขวัญและกำลังใจ ทักษะความ สามารถรูปแบบการดำรงชีวิต และการแสวงหาความรู้เพิ่มพูนแก่บุคลากร ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (ศรช.) เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพให้แก่องค์การศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

4.3 องค์ประกอบหลักสูตรและการเรียนการสอน

4.3.1 ความหมายของหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน

สังัด อุทรานันท์ (2528 : 8 – 16 อ้างถึงใน วิรัชิตร์ สุปัญญา 2545: 247) ได้ รวบรวมความหมายของหลักสูตรตามจุดเน้นที่นักการศึกษาได้ให้ไว้ดังนี้

- 1) หลักสูตร คือ รายวิชาหรือเนื้อหาสาระที่ใช้สอน
- 2) หลักสูตร คือ มวลประสบการณ์ที่โรงเรียนจัดให้แก่ผู้เรียน

- 3) หลักสูตร คือ กิจกรรมการเรียนการสอน
- 4) หลักสูตร หมายถึง สิ่งที่สังคมคาดหวังหรือมุ่งหวังจะให้ผู้เรียนได้รับ
- 5) หลักสูตร คือ สื่อกลางหรือวิถีทางที่จะนำผู้เรียนไปสู่จุดหมายปลายทาง
- 6) หลักสูตร คือ ข้อผูกพันระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนและสิ่งแวดล้อมทางการเรียน

การเรียน

7) หลักสูตร คือ กระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน ผู้สอน และสิ่งแวดล้อมทางการเรียนหลักสูตรควรจะรวมถึงกิจกรรมที่อยู่นอกห้องเรียนและกิจกรรมนอกหลักสูตรด้วย

สรุปได้ว่าหลักสูตรหมายถึงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สื่อกลางที่นำผู้สอนและผู้เรียนสู่จุดหมายร่วมกัน โดยสิ่งแวดล้อมที่ก่อให้เกิดการเรียนเรียนรู้

4.3.2 การปฏิรูปหลักสูตรและการปฏิรูปการเรียนรู้ การศึกษานอกระบบ

1) การปฏิรูปหลักสูตร มุ่งเน้นการพัฒนาหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน ให้เป็นหลักสูตรเพื่อชีวิตและสังคม เป็นหลักสูตรที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับวิถีชีวิตของกลุ่มเป้าหมาย อาจเรียกได้ว่าเป็นหลักสูตรตามสภาพจริง (Authentic Curriculum) เป็นหลักสูตรที่เน้นการนำประสบการณ์ที่มีคุณค่าของผู้เรียนมาใช้ประโยชน์และสามารถเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ได้

2) การปฏิรูปการเรียนรู้ มุ่งเน้นการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากผู้เรียนเอง ให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ จากความคิดและการลงมือปฏิบัติ อาจเรียกได้ว่าเป็นการเรียนรู้ตามสภาพจริง (Authentic learning) เป็นการมีส่วนร่วมระหว่างครูหรือผู้อำนวยการอำนวยความสะดวก กับผู้เรียนในการวางแผนการเรียนรู้ การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผลเป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นอย่างหลากหลายสอดคล้องกับการดำเนินชีวิต โดยมีการประเมินผลที่มุ่งเน้นการประเมินผลจากการปฏิบัติจริง (Authentic Assessment) โดยสรุปก็คือมุ่งเน้นการเปลี่ยนแนวคิดและการปฏิบัติในการจัดการการเรียนรู้ จากวิธีสอนแบบเดิม (Traditional Teaching) เป็นการเรียนรู้ตามสภาพความจริง (Authentic learning) (ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสุรินทร์ 2547: 1: 4)

สรุปได้ว่าองค์ประกอบด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน เป็นการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนที่สื่อสิ่งแวดล้อมที่เป็นสภาพความเป็นจริงเป็นการมีส่วนร่วมระหว่างครูหรือผู้อำนวยการอำนวยความสะดวกกับผู้เรียนในการวางแผนการเรียนรู้ที่จะนำผู้เรียนไปสู่จุดหมายปลายทาง

4.3.3 องค์ประกอบของหลักสูตรการศึกษานอกระบบ

1) องค์ประกอบด้านโครงสร้างของหลักสูตร หลักสูตรการศึกษานอกระบบก็เช่นเดียวกับหลักสูตรของการศึกษาทั่วไปที่ต้องมีส่วนประกอบที่เป็น โครงสร้างหลักของหลักสูตร ซึ่งได้แก่ (D' Hainaut 1981 : 81-84)

- (1) จุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของกิจกรรมการศึกษา
- (2) แนวทาง วิธีการ และกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้เพื่อให้จุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้บรรลุผล
- (3) วิธีการและเครื่องมือที่จะใช้เพื่อประเมินความสำเร็จของกิจกรรมการศึกษาที่จัดขึ้น

ส่วนประกอบของหลักสูตรเหล่านี้จะได้รับการออกแบบตามกรอบแนวคิดและความเชื่อในปรัชญาการศึกษาต่าง ๆ ของผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ปรัชญาการศึกษากลุ่มมนุษยนิยมที่เน้นการพัฒนาบุคคลและการตอบสนองความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ หรือ ปรัชญาการศึกษากลุ่มปฏิรูปสังคมที่เน้นความต้องการและการเปลี่ยนแปลงสังคม เป็นต้น

2) องค์ประกอบตามแนวคิดการศึกษาตลอดชีวิต ซึ่งครอบคลุมสาระสำคัญ คือ การจัดการศึกษาที่กลุ่มเป้าหมายสามารถเข้าสู่การศึกษาได้อย่างต่อเนื่องสอดคล้องกับความต้องการในการเรียนรู้และการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตของผู้เรียนหลักสูตรจึงต้องมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตการดำรงชีวิตของผู้เรียนต้องเปิด โอกาสให้ผู้เรียนและชุมชน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเข้าศึกษาในหลักสูตรได้โดยอาศัยพื้นฐานประสบการณ์และความรู้ที่มีอยู่เดิมเชื่อมต่อกับสาระความรู้ในหลักสูตร ตลอดจนให้แนวทางที่จะใช้ในการค้นคว้า หากความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคมได้ตลอดเวลาที่ยังมีชีวิตอยู่

3) องค์ประกอบตามบริบททางการศึกษานอกระบบ เป็นการศึกษาที่มีลักษณะเฉพาะในเรื่องของความยืดหยุ่นในวิธีการเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพและตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายการศึกษานอกระบบ ซึ่งมีความหลากหลายทั้งในด้านของความแตกต่างระหว่างบุคคลและความแตกต่างระหว่างกลุ่ม ดังนั้น หลักสูตรการศึกษานอกระบบจึงต้องอยู่บนพื้นฐานของแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ดังนี้

- (1) หลักสูตรต้องประกอบด้วยสาระความรู้ที่สอดคล้องกับสภาพความต้องการและความสามารถของกลุ่มเป้าหมาย
- (2) หลักสูตรต้องคำนึงถึงบริบททางวัฒนธรรมของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบ ซึ่งได้แก่ ความรู้ ทักษะคติ และค่านิยมที่มีต่อการดำเนินชีวิตและการศึกษาของบุคคล องค์กร และชุมชนที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการศึกษานอกระบบที่จะจัดขึ้น

(3) หลักสูตรต้องส่งเสริมให้กลุ่มเป้าหมายและชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดการถ่ายทอดและการประเมินความรู้จากกิจกรรมการศึกษานอกระบบที่จัดขึ้นนั้น

4) องค์ประกอบด้านบุคคลและชุมชน จากองค์ประกอบด้านหลักสูตรที่ประกอบด้วยจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของกิจกรรมการศึกษา แนวทาง วิธีการและกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะใช้เพื่อให้จุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้บรรลุผลวิธีการและเครื่องมือที่จะใช้เพื่อประเมินความสำเร็จของกิจกรรมการศึกษาที่จัดขึ้นจะเห็นว่าผู้ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรมี 3 กลุ่ม ได้แก่ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการประเมินหลักสูตร ซึ่งในปัจจุบันผู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร นอกจากจะได้แก่ ผู้จัดการศึกษาแล้ว พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ยังได้กำหนดให้สังคมซึ่งประกอบด้วยบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ดังนั้น กลุ่มสังคมเหล่านี้ได้รับการส่งเสริมให้เข้ามามีบทบาทในกระบวนการพัฒนา การใช้ และการประเมินหลักสูตรมากขึ้นตามลำดับ

จากองค์ประกอบของหลักสูตรการศึกษานอกระบบข้างต้น องค์ประกอบด้านทฤษฎีหลักสูตรเป็นองค์ประกอบหลักหรือเป็น โครงสร้างของหลักสูตรที่หลักสูตรการศึกษาทุกรูปแบบทุกประเภทจะต้องมี ถ้าขาดองค์ประกอบนี้สิ่งที่จัดทำขึ้นก็จะไม่เป็นหลักสูตร ส่วนองค์ประกอบอื่น ๆ เป็นส่วนเสริมที่ทำให้หลักสูตรที่จัดทำขึ้นมีคุณลักษณะของการเป็นหลักสูตรการศึกษานอกระบบที่มีประสิทธิภาพ (วีระฉัตร สุปัญญา 2545: 249-250)

4.3.4 หลักการจัดการกระบวนการเรียนการสอนในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (ตรข.) มี 6

หลักการ

- 1) จัดกระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตอันเป็นการนำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต ส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ที่สอดคล้องกันระหว่างการเรียนรู้ การทำงานและการดำเนินชีวิต
- 2) มุ่งเน้นให้ผู้เรียนรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง ผู้เรียนอาจกระทำได้จากการศึกษาด้วยตนเอง ศึกษาจากสื่อต่าง ๆ ในศูนย์การเรียนรู้หาความรู้จากครูประจำศูนย์การเรียนรู้หรือผู้รู้ในชุมชน จากแหล่งวิทยากรในชุมชน จากการรับฟังวิทยากรสอนเสริมหรือจากเครือข่ายการศึกษาต่าง ๆ
- 3) จัดกระบวนการเรียนรู้ที่จะช่วยเสริมทักษะและความสามารถในการแสวงหาความรู้ของนักศึกษา

4) เปิดโอกาสให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียนร่วมกับครูประจำศูนย์การเรียนรู้มีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการเรียนรู้ของคุณ และมีโอกาสที่จะประเมินความก้าวหน้าของตนเอง

5) กระบวนการเรียนการสอนและการเรียนรู้มุ่งเน้นการปฏิบัติในลักษณะที่เป็นตามสภาพที่เป็นจริง (Authentic Approach) นั่นคือ เรียนรู้จากเหตุการณ์ที่สอดคล้องกับชีวิตจริง เรียนรู้จากของจริงปฏิบัติจริง และนำไปใช้ในวิถีชีวิตจริง

6) การวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของการเรียนและวิธีการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน การประเมินผลเป็นรายบุคคลเพื่อทราบความก้าวหน้าและผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษา

จากหลักการดังกล่าว จึงเป็นรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสมในการนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ซึ่งเน้นการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มีขีดความสามารถในการพัฒนาตนเอง และชุมชนได้อย่างแท้จริงลักษณะ “การศึกษาชุมชนเพื่อชุมชน”

การเรียนรู้ของนักศึกษาในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมุ่งเน้นที่จะให้ผู้เรียนได้รับฝึกชอบ ตนเองเลือกวิธีการเรียนที่เหมาะสมกับตนเองเลือกศึกษาจากสื่อการเรียนที่ตนชอบเลือกทำกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ การประกอบอาชีพ หรือเกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตของตนเอง ทั้งนี้ภายใต้การแนะนำกำกับดูแล และวางแผนร่วมกับครูประจำศูนย์การเรียนรู้ ดังนั้นรูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาจึงจัดได้ว่าเป็นการสอน โดยให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ทำให้องค์ความรู้ที่เกิดขึ้นจาก ผู้เรียนสามารถสังเคราะห์ได้เป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้คนรู้จักคิด เกิดทักษะที่จำเป็นในกระบวนการกลุ่ม

ครูการศึกษานอกโรงเรียนเป็นบุคลากรของสำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน ที่ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ ทำหน้าที่จัดกิจกรรมประสานงาน และอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้แก่ประชาชนกลุ่มเป้าหมาย การศึกษานอกโรงเรียนมีบทบาทสำคัญที่จะทำให้การดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริมระบบการเรียนรู้ของชุมชนให้มีความเข้มแข็งขึ้น ดังนั้น บทบาทสำคัญของครูการศึกษานอกโรงเรียนจะแตกต่างไปจากครูในระบบโรงเรียน จะไม่ได้เป็นผู้สอนเนื้อหาวิชาแต่เพียงอย่างเดียว แต่จะต้องเป็นผู้สอนวิธีการแสวงหาความรู้โดยให้ผู้เรียนเป็นตัวตั้งเป็นศูนย์กลางครูจะเป็นผู้เบิกทางและนำไปสู่การเรียนรู้ เป็นผู้กระตุ้นและจุดไฟแห่งความใฝ่รู้ให้กับผู้เรียนและเป็นที่พึ่งในการปรึกษาแนะนำให้ผู้เรียนได้แก้ไขปัญหาให้กับตนเองได้ จึงเปรียบเสมือน “ผู้เบิกทางแห่งปัญญาและจุดไฟแห่งการเรียนรู้” เพื่อทำหน้าที่นำประชาชนไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต ก่อให้

เกิดความเข้มแข็งและการพึ่งพาตนเองของชุมชนได้ต่อไป (การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสุรินทร์ 2547: 1: 48-49)

4.4 องค์ประกอบด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

การนำเทคโนโลยีสารสนเทศ มาใช้ในการศึกษานอกระบบ เพื่อเพิ่มผลผลิตทางการศึกษานอกระบบ หรือเพิ่มคุณภาพของการศึกษาให้มากขึ้นด้วยการแสวงหาวิธีการเพื่อจัดการศึกษาบรรลุเป้าประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพโดยใช้ทรัพยากร อย่างประหยัด

4.4.1 ความหมายของคำว่าเทคโนโลยีสารสนเทศ มาจากคำสองคำ คือ เทคโนโลยี และสารสนเทศ

1) เทคโนโลยี (Technology) มาจากคำภาษาละตินว่า Texere แปลว่า การสานหรือการสร้าง และถ้าพิจารณารูปศัพท์ภาษาอังกฤษ Techno แปลว่า วิธีการ logy แปลว่า วิทยา ตามรูปศัพท์ เทคโนโลยี จึงแปลว่า ศาสตร์ว่าด้วยวิธีการ ซึ่งผู้ได้พยายามให้ความหมายของคำนี้ไว้มากมาย พอสรุปได้ว่า เทคโนโลยี หมายถึง การนำความรู้หรือศาสตร์สาขาต่าง ๆ มาประยุกต์ให้เกิดเป็นระบบที่ดีซึ่งสามารถนำไปใช้แก้ปัญหาในเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้บรรลุเป้าประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ประกอบ คูณารักษ์ และคณะ 2542: 12)

เทคโนโลยี (Technology) ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 หมายถึง “วิทยาการที่เกี่ยวกับศิลปะในการนำเอาวิทยาศาสตร์ประยุกต์มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในทางปฏิบัติและอุตสาหกรรม”

พระธรรมปิฎก (2542: 23-26) กล่าวถึงเทคโนโลยีว่าเป็นสิ่งที่แสดงลักษณะของความเป็นโลกาภิวัตน์ และเป็นปัจจัยสำคัญของโลกาภิวัตน์ สำหรับชาวตะวันตกกว่าจะได้เทคโนโลยีมา เขาต้องผ่านการสร้างสรรค์ที่ทำให้เกิดมีชีวิตจิตใจและวัฒนธรรมวิทยาศาสตร์ เพราะฉะนั้นสิ่งที่ เขาได้คือสภาพชีวิตจิตใจที่เป็นผู้มีความใฝ่รู้เชื่อในเหตุผล มีวิจารณญาณ ไตร่ตรอง พยายามพิสูจน์ในสิ่งต่าง ๆ ส่วนสังคมไทยนั้นเป็นสังคมที่ได้บริโภคเทคโนโลยี อย่าง ฉับพลันด่วนไม่ได้สร้างขึ้นมาจาก

มนตรี ศุภมันตรา (2545: 65) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับเทคโนโลยีนั้น เป็นการประยุกต์ (apply) ความรู้ทางวิทยาศาสตร์เพื่อใช้ในการปฏิบัติงาน (practice) ด้านต่าง ๆ เช่น ด้านอุตสาหกรรม ด้านเกษตรกรรม และด้านการศึกษาเป็นต้น ทั้งนี้ก็เพื่อให้งานต่าง ๆ นั้นมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

สรุปได้ว่า เทคโนโลยีเป็นการนำความรู้ต่าง ๆ มาดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าประสงค์อย่าง รวดเร็ว มีประสิทธิภาพ ประหยัด มีประสิทธิผลสูง ให้คุ้มค่างบทรัพยากร

งบประมาณ กำลังคน วัสดุสิ่งของ โดยใช้วิธีการ ความคิดทางวิทยาศาสตร์มาประยุกต์ในงาน สาขาต่าง ๆ อย่างมีระบบ

2) สารสนเทศ (Information) เนตร์พัฒนา ยาวีราช (2546: 249) กล่าวถึง สารสนเทศ หมายถึงกระบวนการที่มาจากการนำเอาตัวเลขทางสถิติมารวมกันเรียกว่าข้อมูล แต่ การที่ชุดของข้อมูลเหล่านั้นได้ผ่านการวิเคราะห์แล้ว และชม ภูมิภาค (2542 อ้างถึงใน มนตรี ศุภมันตรา 2545: 65) ให้ความหมายของ สารสนเทศว่าหมายถึง ข่าวสารที่สำคัญ เป็นระบบ ข่าวสารที่กำหนดขึ้นและจัดทำขึ้นภายในองค์กรต่าง ๆ ตามความต้องการของเจ้าของหรือผู้บริหาร องค์กรนั้น ๆ นอกจากนั้นยังได้ประมวลความหมายของสารสนเทศที่มีผู้ให้ไว้ว่า สารสนเทศ หมายถึง

(1) ข้อมูลทั้งด้านปริมาณและคุณภาพที่ประมวลจัดหมวดหมู่ เปรียบเทียบและวิเคราะห์และสามารถนำมาใช้ได้ หรือนำมาประกอบการพิจารณาได้สะดวกกว่า และง่ายกว่า

(2) ข้อมูลที่ได้รับการประมวลให้อยู่ในรูปแบบที่ความหมายต่อผู้รับ และมีทั้งคุณค่าอันแท้จริงหรือที่คาดการณ์ว่าจะมีสำหรับการดำเนินงาน หรือการตัดสินใจในปัจจุบันและอนาคต

(3) ข่าวสารที่ได้จากการนำข้อมูลดิบมาคำนวณทางสถิติ หรือ ประมวลผลอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งข่าวสารที่ได้ออกมานั้นจะอยู่ในรูปที่สามารถนำมาใช้งานได้ทันที

3) เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology = IT) มนตรี ศุภมันตรา (2545: 65) ให้ความหมาย หมายถึง เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการรับข้อมูลการ ประมวลผล การจัดเก็บ และการเผยแพร่ โดยอาศัยการประยุกต์อุปกรณ์ ดังนี้

(1) เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็นอุปกรณ์ต่างๆ ที่ต้องอาศัยกระแส ไฟฟ้าในการทำงาน เช่น เครื่องรับวิทยุ เครื่องมือสื่อสาร เครื่องขยายเสียง เครื่องรับโทรทัศน์ เป็นต้น

(2) เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ซึ่งได้แก่ เครื่องประมวลผลข้อมูลลักษณะ ต่าง ๆ ที่ประกอบด้วยหน่วยประมวลผลกลาง หน่วยความจำ หน่วยรับข้อมูลและหน่วยแสดงผล

(3) เทคโนโลยีการสื่อสารและโทรคมนาคม คือ สื่อและช่องทางของ การส่งสัญญาณสื่อ ได้แก่ ระบบการส่งสัญญาณผ่านคลื่นความถี่วิทยุ ไมโครเวฟ ดาวเทียม และ สัญญาณชนิดต่าง ๆ

โดยเฉพาะ ณีภูพันธ์ เขจรนนท์ (2546: 82-83) กล่าวว่า เทคโนโลยี สารสนเทศ (Information Technology) หรือ IT โดยองค์กรต่าง ๆ นำเทคโนโลยีเข้ามาใช้งาน

เพราะต้องการความรวดเร็ว ความถูกต้อง และแม่นยำในการทำงาน และการแข่งขัน อีกทั้งยังต้องการสร้างภาพลักษณ์ (Image) ความทันสมัยให้เกิดขึ้นโดยที่หลายองค์การได้นำระบบสารสนเทศ (Information System) เข้ามาช่วยในการทำงาน ไม่ว่าจะในด้านการผลิต การให้บริการ งานเอกสาร การติดต่อสื่อสาร การออกแบบผลิตภัณฑ์และระบบบริการ หรือการตรวจสอบและควบคุม เพื่อทำงานให้งานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น ตัวอย่างเช่น ระบบสำนักงานอัตโนมัติ (Office Automation) หรือ OA ซึ่งนำเทคโนโลยีสารสนเทศ ได้แก่ คอมพิวเตอร์ การสื่อสารโทรคมนาคม (Telecommunication) และเครื่องใช้สำนักงานทันสมัยมาใช้งาน เพื่อช่วยในการทำงานและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานในสำนักงาน ประการสำคัญช่วยให้ระบบงานภายในสำนักงานมีบูรณาการเป็นระบบเดียวกัน ทำให้สะดวกต่อการบริหารและควบคุมงาน ทั้งนี้เพื่อดำเนินงานสำนักงานสมัยใหม่มีประสิทธิภาพ เนตร์พัฒนา ยาวีราช (2546: 264) ได้กล่าวถึงระบบสำนักงานอัตโนมัติ (Office Automation System : OAS) หมายถึง ระบบสารสนเทศที่ใช้บุคลากรน้อยที่สุด โดยอาศัยเครื่องมือแบบอัตโนมัติและระบบสื่อสารเชื่อมโยงข่าวสารระหว่างเครื่องมือเหล่านั้นเข้าด้วยกัน OAS มีจุดมุ่งหมายให้เป็นระบบที่ ไม่ใช่กระดาษส่งข่าวสารถึงกันด้วยข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์แทน ซึ่งรูปแบบในการใช้งาน 2 ลักษณะ คือ

1) รูปแบบของระบบงานพิมพ์และการประมวลผลทางอิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ การสื่อสารด้วยข้อความ รูปภาพ e-mail FAX หรือ เสียง เป็นต้น

2) รูปแบบการประชุมทางไกลด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ เช่น การประชุมทางไกลแบบมีแต่เสียง และการประชุมทางไกลที่มีทั้งภาพและเสียง

ดังนั้นสรุปถึงเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งที่สำคัญต่อการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในรูปแบบสำนักงานการศึกษาแบบอัตโนมัติ โดยเข้าเป็นตัวประสานหรือแทรกเข้าไปเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของโครงสร้างการบริหารจัดการ และองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับบุคลากร ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางส่งเสริมศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้เป็นหน่วยงานและสถานศึกษาเกี่ยวกับการบริการจัดการศึกษาศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย และดำเนินการจัดการศึกษาคู่ขนานไปกับการศึกษาในระบบโรงเรียน

5. การดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจังหวัดสุรินทร์

ปัจจุบันการดำเนินงานจัดการศึกษาของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ โดยศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสุรินทร์ ได้กำหนดรูปแบบกิจกรรม การศึกษานอกโรงเรียนมาตั้งแต่ พ.ศ.2535 ซึ่งขณะนั้นมี 12 อำเภอ ซึ่งแนวความคิดในการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (ศรช.)

ในครั้งนั้นมีเป้าหมายจัดเป็นที่ศึกษาค้นคว้าของชุมชน เพราะต้องการพัฒนาที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านให้เป็นแหล่งความรู้ประจำหมู่บ้าน โดยมีแผนการดำเนินงานต่อไปที่จะพัฒนาให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (ศรช.) เพื่อให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชนในชุมชน ต่อมากรมการศึกษานอกโรงเรียน (ก่อนการปฏิรูประบบราชการ) ได้พัฒนาแนวทางการดำเนินการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (ศรช.) เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ซึ่งนอกจากมุ่งเน้นให้เป็น ศูนย์กลางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับประชาชนในชุมชนแล้ว ยังต้องการพัฒนาและส่งเสริมให้เป็นสถานศึกษาที่เสริมสร้างโอกาสในการเรียนรู้ ถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ วิทยาการ ตลอดจนภูมิปัญญาชุมชน อีกทั้งยังเป็นแหล่งบริการชุมชนในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ในวิถีชีวิตให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมในยุคโลกาภิวัตน์และก่อให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ การเสริมสร้างวิถีประชาธิปไตยและมุ่งการพัฒนาแบบพึ่งตนเอง โดยมี ครัวประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (ศรช.) เป็นเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบการดำเนินงานการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนที่สำคัญทุกประเภทอีกด้วย (กรมการศึกษานอกโรงเรียน 2541: 8)

จากการเปลี่ยนแปลงการปฏิรูปการศึกษาและปฏิรูประบบราชการ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสุรินทร์ ได้นำนโยบายของสำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการดังกล่าว มาปฏิบัติกับชุมชนโดยกำหนดให้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทุกศูนย์เป็นหน่วยงานสถานศึกษาในชุมชน โดยรับนโยบายการดำเนินงานและงบประมาณจากศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสุรินทร์ โดยมีครัวประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นผู้ปฏิบัติผลการดำเนินงานที่ผ่านมาจากปีงบประมาณ 2546 ถึงปีงบประมาณ 2547 สรุปได้ว่าการดำเนินตามนโยบายบรรลุตามเป้าหมายที่ดำเนินจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษิตตามอรรถศาสตร์

5.1 หน้าที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในการจัดการศึกษานอกโรงเรียน

5.1.1 จัดและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้แก่นักศึกษาและประชาชนที่อยู่นอกโรงเรียนในรูปแบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอรรถศาสตร์ในด้านการศึกษาพื้นฐาน การศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต และการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน โดยการพัฒนากลุ่มเป้าหมายในฐานะผู้จัดการศึกษา ตามมาตรา 12 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 โดยเน้นการมีส่วนร่วมในต้องการจัดและ รับบริการรวมถึงการกำหนดรูปแบบวิธีการพัฒนาของกลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่ม เพื่อให้บรรลุถึงพันธกิจ 4 ประการ ตามนโยบายการศึกษานอกโรงเรียน ปีงบประมาณ 2547

5.1.2 จัดและพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ให้เป็นศูนย์รวมของความรู้ ข่าวสาร ข้อมูลและการประชาสัมพันธ์เพื่อการเข้าถึงบริการ การยอมรับในคุณภาพ และการมีส่วนร่วมในฐานะผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

5.1.3 จึงเสริมและจัดกระบวนการเรียนรู้ ในรูปแบบต่าง ๆ ให้กับประชาชนในชุมชนที่เป็นพื้นที่บริการของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน .

5.1.4 พัฒนากลุ่มเป้าหมายผู้รับบริการทั่วไปให้เป็นผู้รับบริการประจำเป็นพันธมิตรยุทธศาสตร์

5.1.5 ส่งเสริมและประสานการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนทุกหลักสูตร ร่วมกับครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสุรินทร์ วิทยากรวิชาชีพ และเครือข่ายชุมชน ปฏิบัติงานอื่น ๆ ที่ผู้บริหารศูนย์บริการการศึกษาอำเภอและกิ่งอำเภอ มอบหมาย

5.1.6 จัดสร้างระบบการประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

5.1.7 ครู ประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทุกคนจะต้องจัดทำแผนปฏิบัติงานแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แผนการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และการจัดกิจกรรม ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน รายงานผลการดำเนินงานเสนอผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จินดา นูเร (2539: 89-91) ได้ศึกษาการพัฒนาารูปแบบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนโดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Ethnographic Delphi Futures Research) ซึ่งศึกษารูปแบบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน 3 ด้าน คือ แนวคิดพื้นฐานในการจัดศูนย์การเรียนรู้ชุมชน แนวคิดเกี่ยวกับโครงสร้างศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและบทบาทหน้าที่ การจัดการและประโยชน์ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ผลการวิจัยทำให้ได้รูปแบบศูนย์การเรียนรู้ชุมชนดังนี้

1. แนวคิดพื้นฐานในการจัดศูนย์การเรียนรู้

1.1 หลักการจัดศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ผลการวิจัยพบว่า ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนควรเป็นของชุมชนดำเนินการโดยชุมชน และเพื่อชุมชน กระจายอำนาจการบริการให้ชุมชนควรเป็นของชุมชนดำเนินการยึดหลักบูรณาการ การเรียนรู้ การทำงาน และการดำเนินชีวิตเข้าด้วยกันอาศัยหลักความร่วมมือและการพึ่งพาตนเอง หลักความสอดคล้อง ระหว่างธรรมชาติสังคมและท้องถิ่น หลักความแตกต่างระหว่างบุคคล

1.2 แนวทางการจัดศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จากการวิจัยพบว่าแนวทางการจัดศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ควรให้ประชาชนเป็นผู้สร้าง ผู้ดูแลรักษา เปิดโอกาสให้ชุมชน บุคคลและสถาบันครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดบริการการศึกษา เน้นการระดมสรรพกำลังทรัพยากรบุคคล วัสดุ ครุภัณฑ์จากชุมชน โดยสภาตำบลเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตามสภาพของชุมชน

1.3 วิธีการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จากการวิจัยพบว่า วิธีการดำเนินการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน การดำเนินการให้ชุมชนคิดรูปแบบ และวิธีดำเนินการเองโดยความร่วมมือจากรัฐและเอกชน ก่อนดำเนินการศึกษาวิจัยในแหล่งชุมชนในทุกประเด็นเกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เพื่อให้ประเมินว่ามีความจำเป็นต้องมีศูนย์การเรียนรู้ชุมชนหรือไม่ประชาสัมพันธ์กับหน่วยงานและชุมชนให้เข้าใจถึงประโยชน์และมีการจัดทำคู่มือในการดำเนินการให้ชัดเจน

1.4 วัตถุประสงค์ในการจัดศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จากการวิจัยพบว่าศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ควรมีวัตถุประสงค์ต่อไปนี เพื่อส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต ตอบสนองความต้องการและความจำเป็นของชุมชน เพื่อการกระจายโอกาสทางการศึกษาสู่ชุมชนผู้ด้อยโอกาส เป็นศูนย์การบริการการศึกษาทุกระดับและทุกระบบ และเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ให้แก่บุคคลในชุมชน

1.5 เป้าหมายศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จากการศึกษาค้นคว้าพบว่า เป้าหมายของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ได้แก่ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มุ่งให้เกิดระบบการศึกษาตลอดชีวิตในชุมชนเพื่อให้ประชาชนได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมได้ สามารถอยู่ในยุคโลกาภิวัตน์

1.6 ความหมายของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจากการศึกษาวิจัยพบว่าศูนย์การเรียนรู้ชุมชน หมายถึง สถานที่ซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลข่าวสาร และจัดกิจกรรมเรียนรู้ในชุมชนอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตเป็นสถานที่จัดการให้มีการเรียนรู้ โดยชุมชนและเพื่อชุมชนและเป็นแหล่งให้บริการทรัพยากรการศึกษาชุมชน

2. แนวคิดเกี่ยวกับโครงสร้างศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

โครงสร้างและแผนผังการบริหารงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จากการวิจัยพบว่าศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีชุมชนเป็นเจ้าของ ผู้บริหารชุมชนเป็นผู้บริหาร ควบคุมดูแลกิจการ โดยมีประธานศูนย์และกรรมการบริหาร เลขาฯ ฝ่ายต่าง ๆ เช่น ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปกครอง ฝ่ายประชาสัมพันธ์ เป็นต้น มีนักศึกษาสายสามัญ วิธีเรียนทางไกลเป็นผู้ใช้บริการ โดยโครงสร้างของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแต่ละแห่ง ควรแตกต่างกันตามสภาพของแต่ละชุมชน ตามแต่คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจะร่วมกันคิดพิจารณาตามความเหมาะสมสภาพสิ่งแวดล้อมภายนอกควรร่วมกัน สวยงาม มีสนามเด็กเล่น เป็นต้น

3. แนวคิดด้านบทบาท การจัดการและประโยชน์ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

3.1 หน่วยงานที่รับผิดชอบศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จากการศึกษาวิจัยพบว่าหน่วยงานที่รับผิดชอบ ชุมชนดำเนินการเอง

3.2 หน่วยงานสนับสนุนการจัดศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จากการศึกษาวิจัยพบว่าหน่วยงานสนับสนุนในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ ได้แก่ หน่วยงานทุกกรมในกระทรวงศึกษาธิการซึ่งมีสถานศึกษาระดับอำเภอ หน่วยงานราชการท้องถิ่น และหน่วยงานที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ซึ่งศูนย์การเรียนรู้ตั้งอยู่

3.3 งบประมาณในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จากการศึกษาวิจัยพบว่า งบประมาณในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ครอบคลุมจากงบองค์การบริหารส่วนตำบล งบประมาณของชุมชนและเงินบำรุงการศึกษาจากนักศึกษาของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

3.4 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จากการศึกษาวิจัยพบว่าชุมชนควรมีส่วนร่วมในการจัดหาอาสาสมัครให้บริการ จัดหาอาคารสถานที่ รับผิดชอบจัดการดูแลและให้บริการ ให้แนวคิดในการพัฒนา ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในชุมชนมาใช้บริการ

3.5 ประโยชน์ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จากการศึกษาวิจัยพบว่า ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจะเป็นจุดเกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ ส่งเสริมการศึกษาและอาชีพของชุมชน สร้างโอกาสทางการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ เป็นจุดรวมกิจกรรมของสังคม ชุมชนทราบการเปลี่ยนแปลงของโลก ภายนอก เกิดเครือข่ายการเรียนรู้ ส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านได้โอกาสถ่ายทอดความรู้ให้กับชุมชน

3.6 รูปแบบการจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จากการศึกษาวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนควรเป็นองค์กรอิสระชุมชนคิดและจัดเอง จัดโดยกระจายความรับผิดชอบ จัดเป็นสถานที่ศึกษาสาขา จัดแบบรับผิดชอบร่วมระหว่างชุมชนกับรัฐ รูปแบบการจัดการหลายระดับโดยเป็นโครงการย่อย และจัดโดยชุมชนในรูปคณะกรรมการ

3.7 สื่อในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จากการศึกษาวิจัยพบว่า สื่อในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนควรประกอบด้วย สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโสตทัศนูปกรณ์ สื่อบุคคล สื่อที่เหมาะสมกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์ในการจัดศูนย์การเรียนรู้ สื่อต่าง ๆ สื่อผลิตโดยภูมิปัญญาชาวบ้าน ทีวี วีดิทัศน์ งานรับสัญญาณดาวเทียม

3.8 ระยะเวลาในการให้บริการของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จากการศึกษาวิจัยพบว่า ควรเปิดบริการตามสภาพความต้องการของผู้ใช้บริการ

3.9 ผู้ดูแลศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จากการศึกษาวิจัยพบว่า ผู้ดูแลศูนย์การเรียนรู้ชุมชนควรเป็นบุคคลซึ่งคณะกรรมการเห็นว่าเหมาะสม และอาสาสมัครในชุมชน

3.10 การประเมินผลศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จากการศึกษาวิจัย พบว่า การประเมินผลศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ควรประเมินผลจากความพอใจของผู้รับบริการ ประเมินผลโดยคณะกรรมการดำเนินงานสภาตำบลเป็นผู้ประเมินติดตามผล

สุกฤดา จันทร์วิมล (2545: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน หลังปี พ.ศ. 2545 ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ศึกษาสภาพการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและเสนอแนวทางการจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือองค์กรบริหารส่วนตำบล เพื่อใช้ดำเนินงานด้านการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จากการศึกษาพบว่าผู้ที่ผู้นำชุมชนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องจัดการศึกษา มีส่วนช่วยกันผลักดันให้การดำเนินการของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ประสบผลสำเร็จ สำหรับแนวทางในการจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน พบว่า การสำรวจความต้องการของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นสิ่งจำเป็นที่บุคลากรหรือครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จะต้องดำเนินการเก็บข้อมูลอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวางแผนงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือองค์กรบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่สำคัญในการจัดการศึกษาเพื่อชุมชน ดังนั้นควรจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษาอย่างเหมาะสมและจากการศึกษา พบว่า ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อชุมชนที่เหมาะสมเพราะมีการดำเนินงานที่ชุมชนมีส่วนร่วมด้วยมาก ประชาชนมีแหล่งที่จะศึกษาหาความรู้ได้ด้วยตนเอง และเป็นแหล่งความรู้ที่เหมาะสมสำหรับชุมชน มีการใช้ภูมิปัญญาในท้องถิ่น ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น

จินตนา ผลสนอง (2540: บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพสำหรับศูนย์การเรียนรู้ชุมชน มีวัตถุประสงค์ เพื่อ (1) สำรวจสภาพแวดล้อมทางกายภาพของศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน (2) ศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางกายภาพของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และ (3) เพื่อนำเสนอรูปแบบการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพสำหรับศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียนส่วนใหญ่ที่ตั้งอยู่ใกล้ชุมชน การคมนาคมสะดวก ปลอดภัยจากเสียงรบกวน รูปทรงทุกศูนย์การเรียนรู้เป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้า ขนาดแตกต่างกัน สื่อการเรียนการสอน ประกอบด้วย สื่อสิ่งพิมพ์ หุ่นจำลอง สื่อโทรทัศน์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ส่วนใหญ่มีการจัดบริเวณและพื้นที่รอบนอก มีสวนสมุนไพร รั้วไม้ยืนต้น ไม้เลื้อย เรือนเพาะชำ สวนไม้ดอก พืชสวนครัว สนามหญ้า สนามเด็กเล่น

จุฬารัตน์ เพ็ชรจันทิก (2541: บทคัดย่อ) มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาการดำเนินงาน ปัญหา และแนวทางการแก้ไขปัญหาการดำเนินงานการบริหารศูนย์การเรียนรู้ชุมชน กรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ ที่ได้รับรางวัลดีเด่นระดับจังหวัด : ศึกษาเฉพาะกรณี

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านหินโคน ตำบลหินโคน อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า

1. การศึกษาโดยชุมชนเป็นฐาน พบว่า ครูประจำกลุ่มส่งหนังสือราชการถึงผู้ใหญ่บ้านและเข้าไปประสานงานด้วยตนเอง เสนอเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมกับชุมชน และเชิญชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ปัญหาสำคัญที่พบได้แก่ ครูและนักศึกษาของศูนย์การเรียนรู้จะไม่มีเวลาไปร่วมกิจกรรมกับชุมชน ไม่มีวัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ วัสดุบริการชุมชน ในการบริการกิจกรรม และทางราชการไม่มีงบประมาณสนับสนุน แก้ปัญหาโดยการเข้าร่วมกิจกรรม ในวันหยุดราชการ และใช้งบประมาณส่วนตัวของครู และนักศึกษาสนับสนุนการจัดกิจกรรมของชุมชน

2. กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

2.1 การศึกษาสายสามัญ พบว่า ครูประจำกลุ่มประชุมนักศึกษา ประสานงานกับผู้ใหญ่บ้านเพื่อดำเนินการประชาสัมพันธ์ สํารวจผู้สนใจเรียนการศึกษาสายสามัญ ครูประจำกลุ่มไปดำเนินการด้วยตนเอง และจัดตั้งองค์กรนักศึกษา เป็นผู้ดำเนินกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต ซึ่งเป็นกิจกรรมหนึ่งของโครงสร้างหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน ปัญหาที่พบ บุคลากรน้อย แต่งานมาก การประสานงานบางครั้งไม่ได้รับความสะดวก งบประมาณเรื่องวัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ สื่อการเรียนการสอนน้อยมาก และการเบิกจ่ายค่าตอบแทน การออกหลักฐานการศึกษาล่าช้า แก้ปัญหาโดยจัดระบบการทำงานให้มีประสิทธิภาพ ครูประจำกลุ่ม ต้องมีความอดทน เสียสละ ประสานงานเก่ง ใช้งบประมาณส่วนตัวกับหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ เพื่อทราบขั้นตอนการเบิกจ่ายค่าตอบแทน และออกหลักฐานให้เร็วขึ้น

2.2 การศึกษาสายอาชีพ พบว่า ครูประจำกลุ่มจะประสานงานกับศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ เพื่อของบประมาณมีขีดจำกัด ขออนุญาตเปิดชั้นเรียน ประชุมวิทยากรเพื่อการวางแผนการรับสมัคร เตรียมวัสดุ อุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน สถานที่ ความพร้อมของวิทยากร ปัญหาที่พบ งบประมาณมีจำกัดไม่สามารถจัดการเรียนการสอนต่อเนื่อง งบประมาณไม่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน วางแผนการปฏิบัติล่วงหน้าไม่ได้ วัสดุ อุปกรณ์ ไม่เพียงพอกับจำนวนกลุ่มเป้าหมายให้กับศูนย์การเรียนรู้บริหาร เพื่อความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และสามารถวางแผนการปฏิบัติงานได้ชัดเจน กรมการศึกษานอกโรงเรียนควรจัดสรรงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ ให้เพียงพอกับจำนวนกลุ่มเป้าหมาย และควรลดขั้นตอนการขออนุญาตและการเบิกจ่ายค่าตอบแทน

ลเชนทร์ มะโนใจ (2542: บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องการจัดองค์การของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอในเขตการศึกษา 8 ได้ศึกษาสภาพการจัดองค์การของศูนย์บริการ

การศึกษานอกโรงเรียนอำเภอในสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ตามทัศนะของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่สังกัดศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ในเขตการศึกษา 8 ผลการวิจัยมีดังนี้

1. ความคิดเห็นของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการจัดองค์การของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน สภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลางและสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก
2. สภาพปัจจุบันกับสภาพที่พึงประสงค์ในการจัดองค์การของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอตามความคิดเห็นของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
3. ความคิดเห็นระหว่างผู้บริหารกับเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการจัดองค์การของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอในสภาพปัจจุบันไม่แตกต่างกัน
4. ความคิดเห็นระหว่างผู้บริหารกับเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการจัดองค์การของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอในสภาพที่พึงประสงค์ไม่แตกต่างกัน

บุญรัตน์ โดพิทักษ์ (2545: บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง แนวโน้มศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในทศวรรษหน้า ปี พ.ศ. 2545-2554 มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาแนวโน้มศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในทศวรรษหน้า ปี พ.ศ. 2545-2554 โดยใช้เทคนิคเดลฟาย ผลการวิจัยปรากฏผลดังนี้

1. โครงสร้างและองค์ประกอบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนควรมีอาคารเรียนและสถานที่ที่เป็นเอกเทศอยู่ในชุมชนและเอื้อต่อการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ของประชาชน คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนประกอบด้วยบุคคลภาครัฐ เอกชนและประชาชน คณะกรรมการที่เป็นประชาชนต้องคัดเลือกมาจากชุมชน
2. ด้านบทบาทหน้าที่ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนศูนย์การเรียนรู้ชุมชนควรให้การศึกษาในด้านต่าง ๆ โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (all for education) ประสานกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนที่อยู่ในและนอกชุมชนเพื่อร่วมกันจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สนองความต้องการของชุมชน
3. ด้านการบริหารและการจัดการของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบริหารงานด้วยคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ซึ่งประกอบด้วยบุคคลภาครัฐ เอกชน และประชาชน คณะกรรมการชุดนี้มีหน้าที่ในการบริหารและการจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนควรจัดให้มีผู้บริหารทำหน้าที่ประสานงานกับชุมชนและเครือข่ายเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การดำเนินงานและจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชน
4. ด้านกิจกรรมศูนย์การเรียนรู้ชุมชนกิจกรรมศูนย์การเรียนรู้ชุมชนควรเผยแพร่และถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ระบอบประชาธิปไตยเผยแพร่ข่าวสารข้อมูล

ส่งเสริมการศึกษาสายสามัญส่งเสริมการศึกษาสายอาชีพส่งเสริมการศึกษาตามอัธยาศัยและส่งเสริมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน

เซฟเฟอร์ (Sheffer 1990: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการจัดองค์การและปรับปรุงสภาพแวดล้อมขององค์การศึกษาต่อเนื่องระดับสูง ได้ศึกษาวิเคราะห์กลุ่มตัวอย่างเขตการศึกษาแอตแลนติกตอนกลางของสหรัฐอเมริกาพบว่า การมีความรู้เกี่ยวกับองค์การ และการปรับปรุงสภาพแวดล้อมมีความสัมพันธ์เป็นรูปแบบวงจร ประกอบด้วย 7 ด้าน คือ 1) สภาพแวดล้อม 2) การเลือกสรร 3) การมีโอกาสด้านการศึกษา 4) ความเป็นผู้นำ 5) ความสามารถในการเรียนรู้ 6) ความรู้เกี่ยวกับองค์การ 7) การปรับปรุงสภาพแวดล้อม ความรู้เกี่ยวกับองค์การเป็นวงจรมหาคเล็กมีความสัมพันธ์กับรูปแบบขนาดใหญ่ ซึ่งเป็นตัวแปรของการคัดเลือกจากองค์ประกอบ 7 ด้าน

สเวนส์สัน (Svensson 1992: บทคัดย่อ) กล่าวถึงประโยชน์และจุดอ่อนของการศึกษานอกระบบโดยเปรียบเทียบกับการศึกษาในระบบของอำเภอกันจ่า รัฐโอริสซา ในประเทศอินเดียว่า การศึกษานอกระบบในอินเดียสามารถสร้างทางเลือกที่เหมาะสมสำหรับการศึกษาระบบของอินเดียได้

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พอสรุปได้ว่า ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นของชุมชนควรดำเนินงานบริหารงานด้วยชุมชน มีเพียงองค์กรของรัฐที่เกี่ยวข้องเพียงสนับสนุนกำกับดูแลในรูปแบบโครงสร้างศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีคณะกรรมการบริหารจัดการ โดยมีครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นเลขานุการและศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสามารถจัดกิจกรรมการเรียน โดยชุมชนเป็นกำหนดหลักสูตรการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยการเรียนรู้จากสภาพที่เป็นจริงเพื่อให้สอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตในชุมชนตามแนวทางการศึกษาตลอดชีวิต

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางส่งเสริมศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ซึ่งเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงการปฏิรูปการศึกษาและการปฏิรูประบบราชการ โดยศึกษาองค์ประกอบด้าน โครงสร้างองค์การ ด้านบุคลากร ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยมีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเพื่อการวิจัย
2. การกำหนดเลือกประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเพื่อการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับองค์การการศึกษา การบริหาร การศึกษานอกระบบ การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม การปฏิรูปการศึกษาและการปฏิรูประบบราชการ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสาร หนังสือ วารสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมากำหนดกรอบแนวคิดในการดำเนินการวิจัยและใช้เป็นแนวทางสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งจะศึกษาการจัดองค์การที่มีองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านโครงสร้างองค์การ ด้านบุคลากร ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวัง ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

2. การกำหนดเลือกประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มประชากรประกอบด้วยนักการศึกษาและ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับศูนย์การเรียนรู้ชุมชนใน จังหวัดสุรินทร์จำแนกเป็นผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียนจำนวน 16 คน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ทุกตำบล จำนวน 207 คน และกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จำนวน 146 คน รวมประชากรในการศึกษา 369 คน กลุ่มตัวอย่างใช้ประชากรเป็นกลุ่มตัวอย่าง รายละเอียด ดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 จำนวนกลุ่มตัวอย่าง ของผู้บริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน(ผู้บริหาร กศน.) ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (ครู ศรช.) และกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (กรรมการ ศรช.) จำแนกเป็นรายอำเภอ

อำเภอ	กลุ่มตัวอย่าง			รวม
	ผู้บริหาร กศน.	ครู ศรช.	กรรมการ ศรช.	
เมือง	1	30	16	47
ปราสาท	1	18	17	36
รัตนบุรี/โนนนารายณ์	1	19	16	36
ศีขรภูมิ	1	15	7	23
เขวาสินรินทร์	1	9	5	15
ลำโรงทับ	1	11	10	22
สังขะ	1	17	12	30
ท่าตูม	1	11	10	22
กาบเชิง	1	13	5	19
ชุมพลบุรี	1	13	9	23
สนม	1	8	7	16
ศรีณรงค์	1	8	5	14
บัวเชด	1	8	6	15
ลำดวน	1	11	6	18
จอมพระ	1	10	8	19
พนมดงรัก	1	6	7	14
รวม	16	207	146	369

3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามที่มีเนื้อหาแสดงรายละเอียดบ่งบอกการปฏิบัติที่ผู้ตอบ แสดงความคิดเห็นเป็นมาตรฐานค่าในเรื่องในการจัดองค์การศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ซึ่งมีลักษณะ ของเครื่องมือ และวิธีการสร้างดังนี้

3.1 ลักษณะเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามสภาพภาพของผู้ให้ข้อมูล เป็นแบบสำรวจรายการ ซึ่งจะถามเกี่ยวกับ ตำแหน่งหน้าที่ ระดับการศึกษา อายุ เพศ และระยะเวลาการทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามมาตรฐานค่าแสดงความคิดเห็นในสภาพปัจจุบัน และสภาพที่คาดหวังเกี่ยวกับองค์ประกอบแต่ละด้านของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ เป็น 4 องค์ประกอบ คือ ด้านโครงสร้างองค์การ ด้านบุคลากร ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ จำนวน 64 ข้อ และในแต่ละองค์ประกอบจะมีข้อคำถามแบบ ปลายเปิดและให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็น

3.2 วิธีการสร้างเครื่องมือ

3.2.1 ศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีสร้างแบบสอบถามจากหนังสือ เอกสาร และตำรา เพื่อเป็นแนวทางการสร้างเครื่องมือ

3.2.2 สร้างแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลดิบจากหนังสือ เอกสาร และตำราการพัฒนาองค์การ ทฤษฎีและแนวปฏิบัติการบริหารการศึกษา ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน คู่มือการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เอกสารชุดฝึกอบรมและแบบทดสอบใบงานการเรียนรู้ ด้วยตนเองสำหรับครูการศึกษาออกโรงเรียนและเอกสารประกอบชนในจังหวัดสุรินทร์ ข้อคำถาม ครอบคลุมกรอบแนวคิด องค์ประกอบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตามองค์ประกอบของการจัด องค์การรวมทั้งศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วนำมาประมวลเป็นแบบสอบถาม จำนวน 64 ข้อ โดยจำแนกเป็นองค์ประกอบที่จะศึกษา 4 ด้านดังนี้

ด้าน โครงสร้างองค์การ	จำนวน 28 ข้อ
ด้านบุคลากร	จำนวน 12 ข้อ
ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน	จำนวน 14 ข้อ
ด้านเทคโนโลยีและสารสนเทศ	จำนวน 10 ข้อ

3.2.3 นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบ แนะนำแก้ไขปรับปรุง

3.2.4 ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ด้านความสอดคล้องของเนื้อหาโดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 4 ท่าน ตรวจสอบและเสนอแนะแก้ไขให้มีความถูกต้องและชัดเจนยิ่งขึ้น คือ

- 1) นายทรงวุฒิ สุธาอรรด ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสุรินทร์ ผู้เชี่ยวชาญด้านบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน
- 2) พันเอก ดร. พิชัย สุริยะสุขประเสริฐ อาจารย์พิเศษบัณฑิตศึกษาศาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ผู้เชี่ยวชาญด้านวิชาการ การศึกษา การพัฒนาชุมชน
- 3) นายอิสรา จรรย์ยานนท์ อาจารย์พิเศษบัณฑิตศึกษาศาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ผู้เชี่ยวชาญด้านงานวิจัยการศึกษา
- 4) นางวิจิตรา ชุสกุล ผู้อำนวยการสถาบันฝึกอบรมเพื่อการพัฒนาชนบทมูลนิธิพัฒนาอีสานจังหวัดสุรินทร์ ผู้เชี่ยวชาญด้านพัฒนาสังคมและชุมชน งานวิจัยการศึกษานอกระบบ

3.2.5 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนชุมชนและกรรมการศูนย์การเรียนชุมชนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ โดยส่งแบบสอบถามถึงผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน จำนวน 10 คน ครูศูนย์การเรียนชุมชน จำนวน 10 คนและกรรมการศูนย์การเรียนชุมชน จำนวน 10 คนรวมทั้งสิ้นจำนวน 30 คน โดยวิธีการทางไปรษณีย์ ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาทั้งสิ้น 22 ฉบับ

3.2.6 นำแบบสอบถามที่ได้จากการทดลองใช้มาหาคุณภาพเครื่องมือ หาค่าความเที่ยงโดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) (สิน พันธุ์พินิจ 2547: 155) โดยใช้สูตรดังนี้

$$\alpha = \frac{N}{N-1} \left\{ 1 - \frac{\sum S_i^2}{S^2} \right\}$$

เมื่อ α คือ สัมประสิทธิ์ของความเที่ยงของเครื่องมือที่ใช้ในการวัด

N คือ จำนวนข้อคำถามหรือจำนวนรายการทั้งหมดที่ใช้วัด

$\sum S_i^2$ คือ ผลรวมของความแปรปรวนของคะแนนที่วัดได้จากแต่ละข้อเป็นรายข้อ

S^2 คือ ค่าความแปรปรวนของคะแนนจากข้อคำถามทุกข้อ

ได้ผลค่าความเที่ยงรวมทั้งฉบับในด้านสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังเท่ากับ .9344 และ .9669 ตามลำดับ ดังตารางที่ 3.2

ตารางที่ 3.2 ค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม

องค์ประกอบ	สภาพปัจจุบัน	สภาพที่คาดหวัง
โครงสร้าง	.9476	.9245
บุคลากร	.9393	.9533
หลักสูตรและการเรียนการสอน	.9496	.9623
เทคโนโลยีสารสนเทศ	.9622	.9669
รวม	.9344	.9669

3.2.7 นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้มาปรับปรุงแล้วนำไปพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

4.1 ขออนุญาตรับรองจากสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล ถึงผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสุรินทร์ ผู้อำนวยการศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ เพื่อขอความร่วมมือตอบแบบสอบถาม แสดงความคิดเห็นเรื่องแนวทางส่งเสริมศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ถึงสภาพในด้าน โครงสร้างองค์การ ด้านบุคลากร ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ จากกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียนและครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์

4.1.1 ได้รับความร่วมมือจากศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสุรินทร์ นำแบบสอบถามไปดำเนินการแจกจ่ายในวันประชุมประจำเดือนผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน ในวันที่ 6 ธันวาคม พ.ศ.2547 จำนวน 223 ฉบับ แยกเป็นแบบสอบถามของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน 16 ฉบับ และครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน 207 ฉบับ

4.1.2 ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมแบบสอบถามโดยศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสุรินทร์ได้รวบรวมแบบสอบถามจากศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอและกิ่งอำเภอในจังหวัดสุรินทร์ ได้รับแบบสอบถามกลับ จำนวน 150 ฉบับ แยกเป็นผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน 11 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 68.75 ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน 139 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 67.15

4.2 ส่วนการส่งแบบสอบถามสำหรับกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ซึ่งหมายถึงผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ผู้วิจัยได้ส่งหนังสือทางไปรษณีย์ขอความร่วมมือพร้อมแบบสอบถามที่ติดแสตมป์ส่งกลับถึงผู้วิจัย ในวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2547 จำนวน 146 ฉบับ ถึงกำหนดรับแบบสอบถาม วันที่ 30 ธันวาคม พ.ศ.2547 ได้รับแบบสอบถามไม่ถึง ร้อยละ 50 ผู้วิจัยได้ทวงถามแบบถามอีก วันที่ 5 มกราคม พ.ศ. 2548 และได้ปิดการรับแบบสอบถาม วันที่ 31 มกราคม 2548 ได้รับแบบสอบถามจากกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทั้งสิ้น 75 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 51.37

4.3 เมื่อได้รับแบบสอบถามคืน ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และคัดเลือกเฉพาะฉบับที่สมบูรณ์ เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ จากจำนวนแบบสอบถามทั้งสิ้นจำนวน 369 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามคืน จำนวน 225 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 60.97 ของแบบสอบถามที่แจกไป ดังตารางที่ 3.3

ตารางที่ 3.3 จำนวนและร้อยละแบบสอบถามที่ได้กลับคืน

	กลุ่มตัวอย่าง	ได้กลับคืน	คิดเป็นร้อยละ
ผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน	16	11	68.75
ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	207	139	67.15
กรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	146	75	51.37
รวม	369	225	60.97

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเสร็จแล้ว ได้วิเคราะห์เพื่อหาค่าด้วย โปรแกรมสำเร็จรูป โดยดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

5.1 วิเคราะห์โดยแจกแจงความถี่และหาค่าจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจากแบบสอบถามตอนที่ 1 ตามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

5.2 นำข้อมูลที่ได้จากตอนที่ 2 ของแบบสอบถาม มารวบรวมและวิเคราะห์โดยใช้วิธีหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบันและสภาพคาดหวังโดยรวมองค์ประกอบใน

แต่ละด้าน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและ
กรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

5.3 วิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวัง
เป็นรายข้อ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และ
กรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

5.4 ทดสอบสมมติฐานเพื่อเปรียบเทียบ สภาพปัจจุบันและสภาพคาดหวัง โดยรวมของ
องค์ประกอบ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษา
นอกรโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยใช้การทดสอบค่าเอฟ

5.5 ทดสอบสมมติฐานเพื่อเปรียบเทียบ สภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวัง โดยจำแนก
องค์ประกอบแต่ละด้าน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ตามความคิดเห็นของผู้บริหารการ
ศึกษานอกรโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยใช้การทดสอบ
ค่าเอฟ

5.6 วิเคราะห์ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้บริหารการศึกษานอกรโรงเรียน
ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัด
สุรินทร์เกี่ยวกับองค์ประกอบในแต่ละด้านจากแบบสอบถามปลายเปิดโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

5.7 การแปลความหมาย

5.7.1 แปลผลข้อมูล เพื่อตอบข้อคำถามวิจัย และวัตถุประสงค์ของการศึกษามี
กำหนดเกณฑ์คะแนนหาค่าเฉลี่ย เพื่อแปลความหมายของระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงาน
ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนของผู้บริหารการศึกษานอกรโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และกรรมการ
ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยใช้หลักการเทคนิคการวัดของ ลิเกิร์ต (สิน พันธุ์พินิจ 2547: 155)

1.00 - 1.50 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

1.51 - 2.50 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นน้อย

2.51 - 3.50 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นปานกลาง

3.51 - 4.50 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นมาก

4.51 - 5.00 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นมากที่สุด

และแปลความหมายส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงาน
ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนของ ผู้บริหารการศึกษานอกรโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และ
กรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (บุญชม ศรีสะอาด 2535: 100)

0.00 - 0.30	ความคิดเห็นเป็นอย่างเดียวกันสอดคล้องกันมากที่สุด
0.31 - 0.60	ความคิดเห็นเป็นอย่างเดียวกันสอดคล้องกันมาก
0.61 - 0.90	ความคิดเห็นเป็นอย่างเดียวกันสอดคล้องกันบ้างไม่มากนัก
0.91 - 1.20	ความคิดเห็นและความสอดคล้องกันน้อย
1.21 - ขึ้นไป	ความคิดเห็นกระจายไม่สอดคล้องกันเลย

5.7.2 สรุปรายงานผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

6. สถิติใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 สถิติที่ใช้ในการหาค่าความเที่ยง คือ ค่าความเที่ยงโดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) (สิน พันธุ์พินิจ 2547: 155) โดยใช้สูตรดังนี้

$$\alpha = \frac{N}{N-1} \left\{ 1 - \frac{\sum S_i^2}{S^2} \right\}$$

เมื่อ α คือ สัมประสิทธิ์ของความเที่ยงของเครื่องมือที่ใช้ในการวัด

N คือ จำนวนข้อคำถามหรือจำนวนรายการทั้งหมดที่ใช้วัด

$\sum S_i^2$ คือ ผลรวมของความแปรปรวนของคะแนนที่วัดได้จากแต่ละข้อเป็นรายข้อ

S^2 คือ ค่าความแปรปรวนของคะแนนจากข้อคำถามทุกข้อ

6.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

6.2.1 การแจกแจงความถี่เป็นค่าร้อยละ

6.2.2 การวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลาง ค่าเฉลี่ย สูตรที่ใช้ดังนี้ (ยุทธ ไถยวรรณ์

2547: 48)

$$\bar{X} = \frac{f_{1x_1} + f_{2x_2} + \dots + f_{nx_n}}{N} = \frac{\sum fX}{N}$$

$\bar{X}$ คือ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต

$\sum fX$ คือ ผลรวมของข้อมูลทั้งหมด

N คือ จำนวนข้อมูลทั้งหมด

6.2.3 ข้อมูลมีการแจกแจงความถี่คำนวณหา ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสูตรที่ใช้ดังนี้
(ยูทช ไกยวรรณ 2547: 48)

$$S = \sqrt{\frac{N \sum fx^2 - (\sum fx)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ S คือ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 X คือ จุดกึ่งกลางชั้น
 $\bar{X}$ คือ ตัวกลางเลขคณิตของข้อมูล
 f คือ ความถี่ของข้อมูลในแต่ละชั้น
 และ N คือ เป็นจำนวนข้อมูลทั้งหมด

6.2.4 สถิติใช้ในการทดสอบค่าเอฟ (ยูทช ไกยวรรณ 2547: 204)

$$F = \frac{MS_b}{MS_w}$$

$$df = k-1$$

$$df = N-k$$

เมื่อ MS_b แทน Mean Square Between Groups หรือความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม
 MS_w แทน Mean Square Within Groups หรือความแปรปรวนภายในกลุ่ม
 K แทน จำนวนกลุ่ม
 N แทน ข้อมูลทั้งหมด

6.2.5 ขั้นตอนการทดสอบ ความแปรปรวนทางเดียว ทำได้ดังนี้ (ยูทช ไกยวรรณ
2547: 209)

1) ตั้งสมมติฐาน

$$H_0 : \mu_1 = \mu_2 = \mu_3 = \dots = \mu_k$$

$$H_1 : \mu_1 \neq \mu_2 \neq \mu_3 \neq \dots \neq \mu_k$$

2) สถิติใช้ในการทดสอบ ค่าเอฟ

$$F = \frac{MS_b}{MS_w}$$

$$\begin{aligned} \text{เมื่อ } MS_b \text{ แทนความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม} &= \frac{SS_b}{df_b} \\ MS_w \text{ แทน ความแปรปรวนภายในกลุ่ม} &= \frac{SS_w}{df_w} \end{aligned}$$

$$SS_t = SS_b + SS_w$$

$$\text{โดยที่ } SS_t = \sum_{i=1}^n \sum_{j=1}^k X_{ij}^2 - \frac{T^2}{N}$$

$$SS_b = \sum_{j=1}^k \left(\frac{T_j^2}{N_j} \right) - \frac{T^2}{N}$$

และคำนวณ

$$SS_w$$

จาก

$$SS_w = SS_t - SS_b$$

3) กำหนดนัยสำคัญ α

4) พิจารณาขอบเขต โดยจะปฏิเสธ H_0 เมื่อ F ที่คำนวณได้มากกว่าหรือเท่ากับ $F_{\alpha(k-1, N-K)}$ ในกรณีเช่นนี้ ผลการเปรียบเทียบจะมีค่าความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ หมายความว่าค่าเฉลี่ยของประชากรเหล่านั้น มีความแตกต่างกันอย่างน้อย 1 คู่

5) ผลการทดสอบให้สรุปเป็นตารางวิเคราะห์ความแปรปรวนดังนี้

ตารางที่ 3.4 ตารางวิเคราะห์การแปรปรวน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม (b)	k-1	SS_b	MS_b	$\frac{MS_b}{MS_w}$
ภายในกลุ่ม (w)	N-K	SS_w	MS_w	
รวม	N-1	SS_t		

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาแนวทางส่งเสริมศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลและแปลผลข้อมูลตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม โดยหาค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังของการจัดองค์การศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

2.1 วิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์

การเรียนรู้ชุมชนและกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เกี่ยวกับองค์ประกอบโดยรวมแต่ละด้านของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ ทั้งสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวัง

2.2 วิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การ

เรียนรู้ชุมชนและกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เกี่ยวกับองค์ประกอบแต่ละด้านเป็นรายชื่อของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ ทั้งสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวัง

2.3 วิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์

การเรียนรู้ชุมชน และกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์เกี่ยวกับองค์ประกอบในแต่ละด้าน โดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน

ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

3.1 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์

การเรียนรู้ชุมชนและกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยรวมเกี่ยวกับองค์ประกอบ 4 ด้าน ของสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ โดยใช้การทดสอบค่าเอฟ และทดสอบรายคู่ด้วยวิธีของเซฟเฟ

3.2 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์

การเรียนรู้ชุมชนและกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยจำแนก เกี่ยวกับองค์ประกอบแต่ละด้าน ของสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ โดยใช้การทดสอบค่าเอฟ และทดสอบรายคู่ด้วยวิธีของเซฟเฟ

ตอนที่ 4 แนวทางส่งเสริมศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ โดยการวิเคราะห์

เนื้อหา

ตอนที่ 1 สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม ดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละ ของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามตำแหน่ง การศึกษา อายุ เพศ และประสบการณ์การทำงาน

สภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
ตำแหน่ง		
ผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน	11	4.9
ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	139	61.8
กรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	75	33.3
รวม	225	100
การศึกษา		
มัธยมศึกษา หรือเทียบเท่า	26	11.6
อนุปริญญา หรือเทียบเท่า	21	9.3
ปริญญาตรี	169	75.1
สูงกว่าปริญญาตรี	9	4.0
รวม	225	100
อายุ		
ระหว่าง 20-29 ปี	83	36.9
30-39 ปี	80	35.6
40-49 ปี	48	21.3
50-59 ปี	9	4.0
60 ปี ขึ้นไป	5	2.2
รวม	225	100

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

สภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
หญิง	136	60.4
ชาย	89	39.6
รวม	225	100
ประสบการณ์การทำงาน		
1 - 5 ปี	177	78.67
6 -10 ปี	33	14.67
11-15 ปี	10	4.44
16-20 ปี	2	0.89
21-25 ปี	3	1.33
รวม	225	100

จากตารางที่ 4.1 แสดงว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น 225 คน จำแนกผู้ตอบแบบสอบถาม ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จำนวน 139 คน (ร้อยละ 61.8) ผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน จำนวน 11 คน (ร้อยละ 4.9) และกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จำนวน 75 คน (ร้อยละ 33.6) พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ร้อยละ 60.4 เป็นหญิง และร้อยละ 39.6 เป็นชาย ซึ่งมีอายุระหว่าง 20-30 ปี ร้อยละ 36.9

สำหรับเรื่องวุฒิการศึกษา ร้อยละ 75.1 จบปริญญาตรี รองลงมา ร้อยละ 11.6 จบมัธยมศึกษา ในขณะที่ ร้อยละ 4 จบสูงกว่าปริญญาตรี

ในเรื่องประสบการณ์การทำงานนั้นปรากฏว่ามีประสบการณ์ทำงานมาแล้ว ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ 1-5 ปี คือ ร้อยละ 78.67 รองลงมา 6-10 ปี ร้อยละ 14.67 ส่วนร้อยละ 1.33 คือกลุ่มที่มีประสบการณ์ทำงาน ตั้งแต่ 16- 25 ปี

ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังของการจัดองค์การศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

2.1 วิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เกี่ยวกับองค์ประกอบโดยรวมแต่ละด้านของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในจังหวัดสุรินทร์ ทั้งสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวัง

ตารางที่ 4.2 ความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และ กรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เกี่ยวกับองค์ประกอบในแต่ละด้านของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนโดยรวม ของสภาพปัจจุบัน

รายการ	N	สภาพปัจจุบัน		แปลความ
		ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	
1. โครงสร้างองค์การ	225	2.95	0.64	ปานกลาง
2. บุคลากร	225	3.08	0.74	ปานกลาง
3. หลักสูตรและการเรียนการสอน	225	3.09	0.72	ปานกลาง
4. เทคโนโลยีสารสนเทศ	225	2.82	0.77	ปานกลาง
รวมเฉลี่ยแต่ละด้าน	225	2.99	0.66	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.2 พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยรวมของสภาพปัจจุบันมีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับองค์ประกอบในแต่ละด้าน ปรากฏผลดังนี้

ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.09 ด้านบุคลากร ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.08 ด้านโครงสร้างองค์การ ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.95 ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.82

ตารางที่ 4.3 ความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและ
กรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเกี่ยวกับองค์ประกอบแต่ละด้านของศูนย์การเรียนรู้
ชุมชนโดยรวมของสภาพที่คาดหวัง

รายการ	N	สภาพที่คาดหวัง		แปลความ
		ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	
1. โครงสร้างองค์การ	225	3.78	0.65	มาก
2. บุคลากร	225	3.92	0.72	มาก
3. หลักสูตรและการเรียนการสอน	225	3.89	0.72	มาก
4. เทคโนโลยีสารสนเทศ	225	3.82	0.74	มาก
รวมเฉลี่ยรายด้าน	225	3.85	0.65	มาก

จากตารางที่ 4.3 พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การ
เรียนรู้ชุมชนและกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยรวมของสภาพที่คาดหวัง มีการดำเนินงานอยู่ใน
ระดับมาก เรียงลำดับองค์ประกอบในแต่ละด้าน ปรากฏผลดังนี้

ด้านบุคลากร ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.92 ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน ค่าเฉลี่ย
เท่ากับ 3.89 ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.82 และด้าน โครงสร้างองค์การ ค่าเฉลี่ย
เท่ากับ 3.78

**2.2 วิเคราะห์ ความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้
ชุมชน และกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เกี่ยวกับองค์ประกอบในแต่ละด้านเป็นรายชื่อของศูนย์
การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ ทั้งสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวัง**

2.2.1 สภาพปัจจุบัน

1) ความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้
ชุมชน และกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เกี่ยวกับองค์ประกอบด้าน โครงสร้างองค์การของศูนย์
การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์เป็นรายชื่อ ดังตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 ความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษาออกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และ
กรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เกี่ยวกับองค์ประกอบด้าน โครงสร้างองค์การ
เป็นรายชื่อของสภาพปัจจุบัน

รายการ N=225	สภาพปัจจุบัน		แปลความ
	$\bar{X}$	S.D.	
โครงสร้างองค์การ			
1 การกำหนดโครงสร้างและบทบาทขององค์การของ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้สอดคล้องกับทางปฏิรูป ระบบราชการ	3.05	0.85	ปานกลาง
2 การกำหนดบทบาทภารกิจและโครงสร้างของศูนย์ การเรียนรู้ชุมชนให้สอดคล้องกับงานจุดเน้นและพันธ กิจการศึกษาออกโรงเรียนปี 2547 และปี 2548	3.09	0.86	ปานกลาง
3 การใช้วิธีการบริหารแบบมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ และการ บริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน เป็นแนวทาง	3.01	0.80	ปานกลาง
4 จัดให้มีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ ทิศทาง เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	3.09	0.92	ปานกลาง
5 ใช้หลักการวางแผนเชิงกลยุทธ์ในงานศูนย์การเรียนรู้ ชุมชนแบบองค์รวม	2.99	0.90	ปานกลาง
6 ได้กำหนดแผนพัฒนาคุณภาพ / แผนกลยุทธ์ แผน ปฏิบัติการและตัวชี้วัดความสำเร็จ	2.89	0.96	ปานกลาง
7 การใช้แผนงาน/โครงการเป็นเครื่องมือในการบริหาร จัดการระบบ	3.08	0.85	ปานกลาง
8 การทำแผนงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างศูนย์การ เรียนรู้ชุมชนกับชุมชนและปฏิบัติตามแผนนั้น	3.07	0.89	ปานกลาง
9 ได้กำหนดเป้าหมายของผู้เรียนที่เข้าเรียนตาม เป้าหมายกับแผนการรับผู้เรียน	3.09	0.88	ปานกลาง

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

รายการ	N=225	สภาพปัจจุบัน		ระดับความคิดเห็น
		$\bar{X}$	S.D.	
10	ความต้องการให้หน่วยงานต้นสังกัดมีอำนาจน้อยลง ทำหน้าที่เพียงกำกับ สนับสนุน ส่งเสริม นโยบาย แผนมาตรฐานการศึกษาและตรวจสอบประเมินผล	2.94	0.92	ปานกลาง
11	ได้กำหนดให้การบริหารจัดการเป็นระบบคล่องตัว ลดขั้นตอน สะดวก รวดเร็ว ตรวจสอบได้	3.12	0.92	ปานกลาง
12	คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน มีหน้าที่กำหนด นโยบายและวางแผนการศึกษาของชุมชนให้สอดคล้อง กับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ 2542	3.04	0.97	ปานกลาง
13	ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนปฏิบัติงานภายใต้การกำกับดูแล ของ คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	3.04	0.91	ปานกลาง
14	ได้มุ่งเน้นคุณภาพของผู้เรียน กลุ่มเป้าหมาย สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน	3.19	0.91	ปานกลาง
15	ได้กำหนดให้ประชาชน ชุมชน องค์กรหรือสถาบัน ทางสังคมมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษา	3.04	0.92	ปานกลาง
16	ได้พัฒนาความพร้อมและเผยแพร่โดยมีการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างชุมชนและมีการเชื่อมโยง เป็นระบบเครือข่าย	3.00	0.92	ปานกลาง
17	ความร่วมมือระหว่างศูนย์การเรียนรู้ชุมชนกับชุมชน ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง	3.24	0.91	ปานกลาง
18	การจัดการให้ชุมชนองค์กรภาครัฐและองค์กรเอกชน มีส่วนร่วมในการจัดการตรวจสอบและพัฒนาการ ศึกษาของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	3.01	0.91	ปานกลาง

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

รายการ N=225	สภาพปัจจุบัน		ระดับความคิดเห็น
	$\bar{X}$	S.D.	
19 ให้มีการดำเนินงานที่เน้นเอกภาพการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วม	3.06	0.91	ปานกลาง
20 ได้จัดระบบประกันคุณภาพภายในของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	2.88	0.91	ปานกลาง
21 การจัดและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการเรียนรู้	3.00	0.93	ปานกลาง
22 กำหนดให้จัดระเบียบวิธีปฏิบัติและกฎเกณฑ์ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและหน่วยงานต้นสังกัดส่งเสริมการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษา	3.17	0.84	ปานกลาง
23 การใช้ข้อมูลสารสนเทศที่เชื่อถือได้	3.08	0.96	ปานกลาง
24 การนิเทศ ติดตาม ประเมินผลและรายงานกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	3.12	1.02	ปานกลาง
25 การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล เปรียบเทียบเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง	3.03	0.90	ปานกลาง
26 การนำข้อมูลและผลการประเมินไปใช้ในการตัดสินใจและปรับปรุงงาน	3.08	0.95	ปานกลาง
27 การบันทึก การรายงานผล การประเมินผล และการประชาสัมพันธ์เผยแพร่	3.11	0.90	ปานกลาง
28 การบริการกลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่มได้รับบริการอย่างทั่วถึง	3.09	0.97	ปานกลาง
รวมเฉลี่ยด้าน โครงสร้างองค์การ	2.95	0.64	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.4 พบว่าสภาพปัจจุบัน ผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ความคิดเห็นต่อองค์ประกอบด้าน โครงสร้างองค์การของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์มีระดับความคิดเห็นการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ที่มีระดับความคิดเห็น 3 อันดับแรก ดังนี้

อันดับที่ 1 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนกับชุมชนมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง
 อันดับที่ 2 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเน้นคุณภาพของผู้เรียน กลุ่มเป้าหมายสอดคล้องกับความต้องการ
 ของผู้เรียนและอันดับที่ 3 หน่วยงานต้นสังกัดของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้การส่งเสริมการดำเนินงาน
 พัฒนาคุณภาพการศึกษา รวมทั้งกำหนดจัดระเบียบวิธีปฏิบัติและกฎเกณฑ์ มีค่าเฉลี่ย 3.24 , 3.19
 และ 3.17 ตามลำดับ

2) ความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้
 ชุมชน และกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เกี่ยวกับองค์ประกอบด้านบุคลากรของศูนย์การเรียนรู้
 ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์เป็นรายชื่อ ของสภาพปัจจุบัน ดังตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 ความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และ
 กรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เกี่ยวกับองค์ประกอบด้านบุคลากรรายชื่อ ของ
 สภาพปัจจุบัน

รายการ N=225	สภาพปัจจุบัน		แปลความ
	$\bar{X}$	S.D.	
ด้านบุคลากร			
1 การพัฒนาความเป็นครูให้มีคุณธรรม จริยธรรม การกำหนดหน้าที่ให้บุคลากรปฏิบัติอย่างชัดเจน การพัฒนาให้บุคลากรมี คุณภาพ มีระเบียบวินัยและ รับผิดชอบสูง	3.36	0.84	ปานกลาง
2 การสนับสนุนให้ครู ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนได้ทำวิจัย ในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาการสอนของตนให้มีคุณภาพ	3.03	0.89	ปานกลาง
3 การฝึกอบรมครูให้ความสามารถในการจัดการเรียน การสอนพัฒนาให้บุคลากรมีความรู้ความสามารถในการ แสวงหาความรู้ วิจัย วิเคราะห์ แก้ปัญหา สร้างองค์ ความรู้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน และผู้เรียน	3.18	0.91	ปานกลาง

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

รายการ N=225	สภาพปัจจุบัน		แปลความ
	$\bar{X}$	S.D.	
4 การให้บุคลากรศูนย์การเรียนรู้กำหนดไปศึกษาดูงาน/ อบรมสัมมนา / ศึกษาเพิ่มเติมตามเกณฑ์มาตรฐานกิจกรรมการศึกษา นอกโรงเรียน	3.00	0.96	ปานกลาง
5 มีการสนับสนุนให้บุคลากรเกิดความมุ่งมั่นในการ พัฒนางาน	3.20	0.92	ปานกลาง
6 การเพิ่มขวัญและกำลังใจแก่บุคลากรเป็นประจำ	2.89	1.05	ปานกลาง
7 จัดสำนักในการพัฒนาปรับปรุง เปลี่ยนแปลงและยกระดับ มาตรฐานการศึกษาให้เป็นที่ยอมรับของชุมชน	3.22	0.94	ปานกลาง
8 เปิดโอกาสให้บุคลากรทางการศึกษาได้มีคำตอบ แทนและสวัสดิการไม่แตกต่างไปจากบุคลากรใน สายวิชาชีพอื่น	3.01	0.99	ปานกลาง
9 ได้เชิญครูที่เกษียณอายุราชการ หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือผู้ทรงคุณวุฒิมามีส่วนร่วมในการจัดการ การเรียนการสอน	2.84	1.01	ปานกลาง
10 การปรับเปลี่ยนทัศนคติของครูและบุคลากรศูนย์การ เรียนชุมชนให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทาง วัฒนธรรม	3.11	0.87	ปานกลาง
11 การวัดผลงานมีการประเมินความแตกต่างระหว่างผู้มี ผลงานกับผู้ไม่มีผลงาน	2.89	0.87	ปานกลาง
12 การประเมินการสอน และการทำงานของครูและ บุคลากร ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนกระทำอย่างต่อเนื่อง	3.17	0.93	ปานกลาง
รวมเฉลี่ยด้านบุคลากร	3.08	0.74	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.5 พบว่า สภาพปัจจุบัน ผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การ
เรียนชุมชนและกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน มีความคิดเห็นที่มีต่อองค์ประกอบด้านบุคลากรของ

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ มีระดับความคิดเห็นการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ที่มีระดับความคิดเห็น 3 อันดับแรก ดังนี้

อันดับที่ 1 การพัฒนาครู ให้มีคุณธรรมจริยธรรม การกำหนดหน้าที่ให้บุคลากรปฏิบัติอย่างชัดเจน การพัฒนาให้บุคลากรมีคุณภาพมีระเบียบอย่างชัดเจน อันดับที่ 2 จิตสำนึกในการพัฒนาปรับปรุง เปลี่ยนแปลงและยกระดับมาตรฐานการศึกษาให้เป็นที่ยอมรับของชุมชน และอันดับที่ 3 มีการสนับสนุนให้บุคลากรเกิดความมุ่งมั่นในการพัฒนางาน มีค่าเฉลี่ย 3.36 3.22 และ 3.20 ตามลำดับ

3) ความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เกี่ยวกับองค์ประกอบด้านหลักสูตรและการเรียนการสอนของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์เป็นรายข้อ ของสภาพปัจจุบัน ดังตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.6 ความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเกี่ยวกับองค์ประกอบด้านหลักสูตรและการเรียนการสอนเป็นรายข้อของสภาพปัจจุบัน

รายการ N=225	สภาพปัจจุบัน		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ
ด้านหลักสูตรการและเรียนการสอน			
1 การจัดทำหลักสูตรทุกระดับให้มีลักษณะบูรณาการ โดยเน้นความเชื่อมโยงและต่อเนื่องกันทุกระดับ	3.14	0.87	ปานกลาง
2 การจัดทำหลักสูตรของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เป็นไปตามความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น	3.11	0.84	ปานกลาง
3 เปิดโอกาสให้มีการถ่ายโอนผลการเรียนรู้จากการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย	3.10	1.02	ปานกลาง

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

รายการ N=225	สภาพปัจจุบัน		แปลความ
	$\bar{X}$	S.D.	
4 การวิเคราะห์มาตรฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้ และตัวบ่งชี้ทุกปี	3.03	0.85	ปานกลาง
5 การให้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีอิสระในการบริหาร หลักสูตร	2.94	0.92	ปานกลาง
6 การเน้นการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นในการจัดทำ หลักสูตรท้องถิ่น	2.94	0.94	ปานกลาง
7 จัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการ เรียนรู้	3.28	0.92	ปานกลาง
8 การส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองที่ ต้องการจะศึกษา	3.31	0.96	ปานกลาง
9 การประเมินผลการเรียนจากการปฏิบัติจริง	3.08	0.93	ปานกลาง
10 การปรับบทบาทของครูจากผู้ถ่ายทอดเป็นผู้ชี้ แนวทางในการเรียน	3.14	0.92	ปานกลาง
11 การจัดสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนและ ท้องถิ่นโดยศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	3.14	0.84	ปานกลาง
12 การจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับชีวิตจริงของ คนในชุมชน	3.13	0.93	ปานกลาง
13 ชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการ เรียนการสอนและถ่ายทอดความรู้	3.03	0.89	ปานกลาง
14 การใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อการเรียนการสอน	2.93	0.88	ปานกลาง
รวมเฉลี่ยด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน	3.09	0.72	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.6 พบว่าในสภาพปัจจุบัน ผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนชุมชนและกรรมการศูนย์การเรียนชุมชน มีความคิดเห็นต่อองค์ประกอบด้านหลักสูตรและการเรียนการสอนของศูนย์การเรียนชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ มีระดับความคิดเห็นการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ที่มีระดับความคิดเห็น 3 อันดับแรก (สิ่งที่สังเกต ค่าเฉลี่ยอันดับที่ 3 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3 ข้อ) ดังนี้

อันดับที่ 1 การส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองที่ต้องการจะศึกษา อันดับที่ 2 จัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ และอันดับที่ 3 การจัดสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่นโดยศูนย์การเรียนชุมชน กับการจัดทำหลักสูตรทุกระดับให้มีลักษณะบูรณาการ โดยเน้นความเชื่อมโยงและต่อเนื่องกันทุกระดับ และการปรับบทบาทของครูจากผู้ถ่ายทอดเป็นผู้ชี้แนวทางในการเรียน มีค่าเฉลี่ย 3.31 , 3.28 และ 3.14 ตามลำดับ

4) ความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนชุมชน และกรรมการศูนย์การเรียนชุมชน เกี่ยวกับองค์ประกอบด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของศูนย์การเรียนชุมชนในจังหวัดสุรินทร์เป็นรายข้อ ของสภาพปัจจุบัน ดังตารางที่ 4.7

ตารางที่ 4.7 ความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนชุมชน และกรรมการศูนย์การเรียนชุมชน เกี่ยวกับองค์ประกอบด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นรายข้อ ของสภาพปัจจุบัน

รายการ	N=225	สภาพปัจจุบัน		แปลความ
		$\bar{X}$	S.D.	
ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ				
1				
การศึกษาสภาพการดำเนินงานด้านการจัดระบบ				
เครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร		2.87	0.85	ปานกลาง
2				
การใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร				
เพื่อการบริหารจัดการการสื่อสาร และการเรียนรู้		2.83	0.86	ปานกลาง
3				
การจัดให้ทุกศูนย์การเรียนชุมชนมีเครือข่ายท้องถิ่น				
เพื่อใช้ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลมีซอฟต์แวร์ที่ใช้ใน				
การบริหารการศึกษามาตรฐานและให้บริการทาง				
ธุรกิจและวิชาการแก่ผู้เรียนและกลุ่มเป้าหมาย		2.86	2.18	ปานกลาง

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

รายการ N=225	สภาพ		แปลความ
	$\bar{X}$	S.D.	
4 การเชื่อมโยงต่อระบบข้อมูลสารสนเทศกับ ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารต่าง ๆ รูปแบบ ต่าง ๆ บนเครือข่าย	2.86	2.21	ปานกลาง
5 การนำเสนอและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศ เพื่อการบริหาร การบริการ และ การประชาสัมพันธ์	2.90	0.92	ปานกลาง
6 การใช้คอมพิวเตอร์กับการดำเนินงานใน ศูนย์การ เรียนชุมชน	2.58	1.10	ปานกลาง
7 การศึกษาความต้องการ ความจำเป็น และประเภท ข้อมูลของศูนย์การเรียน เพื่อตัดสินใจและกำหนด รูปแบบแนวทางการจัดระบบฐานข้อมูล	2.93	0.86	ปานกลาง
8 การพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถและ ทักษะในการใช้โปรแกรมระบบฐานข้อมูลทั้งระบบ การบริหารจัดการ การจัดกิจกรรมการส่งเสริมการ เรียนรู้และระบบสารสนเทศชุมชน	2.91	0.94	ปานกลาง
9 การฝึกอบรมบุคลากรการศึกษานอกโรงเรียนให้มี ทักษะในการใช้คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต และสื่อ อิเล็กทรอนิกส์	2.89	1.00	ปานกลาง
10 จัดให้มีโครงการเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาที่ สนับสนุนกลุ่มด้อยโอกาส ผู้พิการ เพื่อให้มีโอกา สในการเรียนรู้เท่าเทียมกับกลุ่มอื่น	2.86	1.00	ปานกลาง
รวมเฉลี่ยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ	2.82	0.77	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.7 พบว่าสภาพปัจจุบัน ผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนชุมชนและกรรมการศูนย์การเรียนชุมชน มีความคิดเห็นต่อองค์ประกอบด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของศูนย์การเรียนชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ มีระดับความคิดเห็นการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ ที่มีระดับความคิดเห็น 3 อันดับแรก ดังนี้ 1) การศึกษาความต้องการความจำเป็นและประเภทข้อมูลของศูนย์การเรียนเพื่อตัดสินใจและกำหนดรูปแบบแนวทางการจัดระบบฐานข้อมูล 2) การพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถและทักษะในการใช้โปรแกรมระบบฐานข้อมูลทั้งระบบการบริหารจัดการ การจัดกิจกรรมการส่งเสริมการเรียนรู้และระบบสารสนเทศชุมชน 3) การนำเสนอและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารสารสนเทศเพื่อการบริหาร การบริการ และการประชาสัมพันธ์ มีค่าเฉลี่ย 2.93 , 2.91 และ 2.90 ตามลำดับ

2.2.2 สภาพที่คาดหวัง

1) ความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนชุมชน และกรรมการศูนย์การเรียนชุมชน เกี่ยวกับองค์ประกอบด้าน โครงสร้างองค์การของศูนย์การเรียนชุมชนในจังหวัดสุรินทร์เป็นรายชื่อ ของสภาพที่คาดหวัง ดังตารางที่ 4.8

ตารางที่ 4.8 ความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนชุมชน และกรรมการศูนย์การเรียนชุมชนเกี่ยวกับองค์ประกอบด้าน โครงสร้างองค์การ เป็นรายชื่อของสภาพที่คาดหวัง

รายการ N=225	สภาพที่คาดหวัง		แปลความ
	$\bar{X}$	S.D.	
โครงสร้างองค์การ			
1 การกำหนดโครงสร้างและบทบาทขององค์การของศูนย์การเรียนชุมชนให้สอดคล้องกับทางปฏิรูประบบราชการ	3.85	0.79	มาก

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

รายการ N=225	สภาพที่คาดหวัง		แปลความ
	$\bar{X}$	S.D.	
2 การปรับบทบาทภารกิจและโครงสร้างของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้สอดคล้องกับงานจุดเน้นและพันธกิจ การศึกษานอกโรงเรียนปี 2547 และปี 2548	3.81	0.79	มาก
3 การใช้วิธี การบริหารแบบมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ และบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานเป็นแนวทาง	3.78	0.84	มาก
4 จัดให้มีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ ทิศทาง เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	3.81	0.89	มาก
5 ใช้หลักการวางแผนเชิงกลยุทธ์ในงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแบบองค์รวม	3.74	0.88	มาก
6 ได้กำหนดแผนพัฒนาคุณภาพ / แผนกลยุทธ์ แผนปฏิบัติการและตัวชี้วัดความสำเร็จ	3.66	0.98	มาก
7 การใช้แผนงาน/โครงการเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการระบบ	3.74	0.86	มาก
8 การทำแผนงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างศูนย์การเรียนรู้ชุมชนกับชุมชนและปฏิบัติตามแผนนั้น	3.82	0.92	มาก
9 ได้กำหนดเป้าหมายของผู้เรียนที่เข้าเรียนตามเป้าหมายกับแผนการรับผู้เรียน	3.77	0.86	มาก
10 ความต้องการให้หน่วยงานต้นสังกัดมีอำนาจน้อยลง ทำหน้าที่เพียงกำกับ สนับสนุน ส่งเสริมนโยบาย แผนมาตรฐานการศึกษาและตรวจสอบประเมินผล	3.56	0.99	มาก
11 ได้กำหนดให้การบริหารจัดการเป็นระบบคล่องตัว ลดขั้นตอน สะดวก รวดเร็ว ตรวจสอบได้	3.85	0.95	มาก
12 คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน มีหน้าที่กำหนดนโยบายและวางแผนการศึกษาของชุมชนให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ 2542	3.91	0.93	มาก

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

รายการ N=225	สภาพที่คาดหวัง		แปลความ
	$\bar{X}$	S.D.	
13 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนปฏิบัติงานภายใต้การกำกับดูแล ของ คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	3.68	0.91	มาก
14 ได้มุ่งเน้นคุณภาพของผู้เรียน กลุ่มเป้าหมาย สอด คล้องกับความต้องการของผู้เรียน	3.95	0.87	มาก
15 ได้กำหนดให้ประชาชน ชุมชน องค์กรหรือสถาบัน ทางสังคมมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษา	3.85	0.83	มาก
16 ได้พัฒนาความพร้อมและเผยแพร่ โดยมีการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ระหว่างชุมชนและมีการเชื่อมโยงเป็นระบบเครือข่าย	3.80	0.80	มาก
17 ความร่วมมือระหว่างศูนย์การเรียนรู้ชุมชนกับชุมชน ในการจัดกิจกรรมต่างๆ อย่างต่อเนื่อง	3.92	0.84	มาก
18 การจัดการให้ชุมชนองค์กรภาครัฐและองค์กรเอกชน มีส่วนร่วมในการจัดการตรวจสอบและพัฒนาการศึกษา ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	3.72	0.88	มาก
19 ให้มีการดำเนินงานที่เน้นเอกภาพการกระจายอำนาจ และการมีส่วนร่วม	3.76	0.83	มาก
20 ได้จัดระบบประกันคุณภาพภายในของศูนย์การเรียนรู้ ชุมชน	3.68	0.93	มาก
21 การจัดและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการเรียนรู้	3.61	0.99	มาก
22 กำหนดให้จัดระเบียบวิธีปฏิบัติและกฎเกณฑ์ของ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและหน่วยงานต้นสังกัดส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษา	3.78	0.87	มาก
23 การใช้ข้อมูลสารสนเทศที่เชื่อถือได้	3.79	1.00	มาก
24 การนิเทศ ติดตาม ประเมินผลและรายงาน กิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนของศูนย์การเรียนรู้ ชุมชน	3.79	0.94	มาก

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

รายการ N=225	สภาพที่คาดหวัง		แปลความ
	$\bar{X}$	S.D.	
25 การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล เปรียบเทียบ เป้าหมายอย่างต่อเนื่อง	3.77	0.92	มาก
26 การนำข้อมูลและผลการประเมินไปใช้ในการตัดสินใจและปรับปรุงงาน	3.71	0.92	มาก
27 การบันทึก การรายงานผล การประเมินผล และการ ประชาสัมพันธ์เผยแพร่	3.92	0.90	มาก
28 การบริการกลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่มได้รับบริการอย่าง ทั่วถึง	3.87	0.96	มาก
รวมเฉลี่ยด้าน โครงสร้างองค์การ	3.78	0.65	มาก

จากตารางที่ 4.8 พบว่าสภาพที่คาดหวัง ผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนชุมชนและกรรมการศูนย์การเรียนชุมชน มีความคิดเห็นที่มีต่อองค์ประกอบด้านโครงสร้างองค์การของศูนย์การเรียนชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ มีระดับความคิดเห็นการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ ที่มีระดับความคิดเห็น 4 อันดับแรก ดังนี้

อันดับที่ 1 ได้มุ่งเน้นคุณภาพของผู้เรียน กลุ่มเป้าหมายสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน อันดับที่ 2 มีความร่วมมือระหว่างศูนย์การเรียนชุมชนกับชุมชนในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง อันดับที่ 3 มีการบันทึก การรายงานผล การประเมินผลและการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ และอันดับที่ 4 คณะกรรมการศูนย์การเรียนชุมชนมีหน้าที่กำหนดนโยบายและวางแผนการศึกษาชุมชนให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มีค่าเฉลี่ย 3.95 , 3.92 3.92 และ 3.91 ตามลำดับ

2) ความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนชุมชน และกรรมการศูนย์การเรียนชุมชน เกี่ยวกับองค์ประกอบด้านบุคลากรของศูนย์การเรียนชุมชนในจังหวัดสุรินทร์เป็นรายชื่อ ของสภาพที่คาดหวัง ดังตารางที่ 4.9

ตารางที่ 4.9 ความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และ
กรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เกี่ยวกับองค์ประกอบด้านบุคลากรรายชื่อ
ของสภาพที่คาดหวัง

รายการ N=225	สภาพที่คาดหวัง		แปลความ
	$\bar{X}$	S.D.	
ด้านบุคลากร			
1 การพัฒนาความเป็นครู ให้มีคุณธรรม จริยธรรม การกำหนดหน้าที่ให้บุคลากรปฏิบัติอย่างชัดเจน การพัฒนาให้บุคลากรมี คุณภาพ มีระเบียบวินัยและ รับผิดชอบสูง	4.06	0.86	มาก
2 การสนับสนุนให้ครู ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ได้ทำวิจัย ในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาการสอนของตนให้มีคุณภาพ	3.78	0.84	มาก
3 การฝึกอบรมครูให้ความสามารถในการจัดการเรียน การสอนพัฒนาให้บุคลากรมีความรู้สามารถในการ แสวงหาความรู้ วิจัย วิเคราะห์ แก้ปัญหา สร้างองค์ ความรู้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน และผู้เรียน	3.93	0.92	มาก
4 การให้บุคลากรศูนย์การเรียนรู้กำหนดไปศึกษาดูงาน/ อบรมสัมมนา / ศึกษาเพิ่มเติมตามเกณฑ์มาตรฐาน กิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน	3.86	0.88	มาก
5 มีการสนับสนุนให้บุคลากรเกิดความมุ่งมั่นในการ พัฒนางาน	3.92	0.93	มาก
6 การเพิ่มขวัญและกำลังใจแก่บุคลากรเป็นประจำ	4.03	0.96	มาก
7 จิตสำนึกในการพัฒนา ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและ ยกระดับมาตรฐานการศึกษาให้เป็นที่ยอมรับของ ชุมชน	4.00	0.86	มาก

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

รายการ N=225	สภาพที่คาดหวัง		แปลความ
	$\bar{X}$	S.D.	
8 เปิดโอกาสให้บุคลากรทางการศึกษาได้มีค่าตอบแทนและสวัสดิการไม่แตกต่างไปจากบุคลากรในสายวิชาชีพอื่น	4.01	0.93	มาก
9 ได้เชิญครูที่เกษียณอายุราชการ หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือผู้ทรงคุณวุฒิมามีส่วนร่วมในการจัดการเรียน การสอน	3.80	0.91	มาก
10 การปรับเปลี่ยนทัศนคติของครูและบุคลากรศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม	3.84	0.84	มาก
11 การวัดผลงานมีการประเมินความแตกต่างระหว่างผู้มีผลงานกับผู้ไม่มีผลงาน	3.81	0.87	มาก
12 การประเมินการสอน และการทำงานของครูและบุคลากร ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนกระทำอย่างต่อเนื่อง	3.96	0.91	มาก
รวมเฉลี่ยด้านบุคลากร	3.92	0.72	มาก

จากตารางที่ 4.9 พบว่าสภาพที่คาดหวัง ผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน มีระดับความคิดเห็นการดำเนินงานต่อองค์ประกอบด้านบุคลากรของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในจังหวัดสุรินทร์ มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ที่มีระดับความคิดเห็น 4 อันดับแรก ดังนี้

อันดับที่ 1 การพัฒนาความเป็นครู ให้มีคุณธรรม จริยธรรม การกำหนดหน้าที่ให้บุคลากรปฏิบัติอย่างชัดเจน การพัฒนาให้บุคลากรมี คุณภาพ มีระเบียบวินัยและรับผิดชอบสูง
อันดับที่ 2 การเพิ่มขวัญและกำลังใจแก่บุคลากรเป็นประจำ และอันดับที่ 3 เปิดโอกาสให้บุคลากรทางการศึกษาได้มีค่าตอบแทนและสวัสดิการไม่แตกต่างไปจากบุคลากรในสายวิชาชีพอื่นเปิดโอกาสให้บุคลากรทางการศึกษาได้มีค่าตอบแทน และสวัสดิการไม่แตกต่างไปจากบุคลากรในสายวิชาชีพอื่น มีค่าเฉลี่ย 4.06 , 4.03 และ 4.01 ตามลำดับ

3) ความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เกี่ยวกับองค์ประกอบด้านหลักสูตรและการเรียนการสอนของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์เป็นรายชื่อ ของสภาพที่คาดหวัง ดังตารางที่ 4.10

ตารางที่ 4.10 ความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เกี่ยวกับองค์ประกอบด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน เป็นรายชื่อของสภาพที่คาดหวัง

รายการ	N=225	สภาพที่คาดหวัง		แปลความ
		$\bar{X}$	S.D.	
ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน				
1				
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

รายการ N=225	สภาพที่คาดหวัง		แปลความ
	$\bar{X}$	S.D.	
9 การส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองที่ ต้องการจะศึกษา	3.91	0.89	มาก
10 การประเมินผลการเรียนจากการปฏิบัติจริง	3.90	0.87	มาก
11 การปรับบทบาทของครูจากผู้ถ่ายทอดเป็นผู้ชี้ แนวทางในการเรียน	3.92	0.89	มาก
12 การจัดสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนและ ท้องถิ่น โดยศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	3.93	0.88	มาก
13 การจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับชีวิตจริงของ คนในชุมชน	3.89	0.80	มาก
14 ชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการ เรียนการสอนและถ่ายทอดความรู้	3.89	0.85	มาก
15 การใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อการเรียนการสอน			
รวมเฉลี่ยด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน	3.89	0.72	มาก

จากตารางที่ 4.10 พบว่าสภาพที่คาดหวัง ผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน มีระดับความคิดเห็นการดำเนินงานต่อองค์ประกอบด้านหลักสูตรและการเรียนการสอนของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ ที่มีระดับความคิดเห็น 3 อันดับแรก ดังนี้ 1) จัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ 2) การส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองที่
ต้องการจะศึกษา 3) การจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับชีวิตจริงของคนในชุมชน มีค่าเฉลี่ย 4.04 , 4.01 และ 3.93 ตามลำดับ

4) ความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เกี่ยวกับองค์ประกอบด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์เป็นรายชื่อ ของสภาพที่คาดหวัง ดังตารางที่ 4.11

ตารางที่ 4.11 ความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เกี่ยวกับองค์ประกอบด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นรายชื่อ ของสภาพที่คาดหวัง

รายการ N=225	สภาพที่คาดหวัง		แปลความ
	$\bar{X}$	S.D.	
ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ			
1 การศึกษาสภาพการดำเนินงานด้านการจัดระบบ เครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	3.85	1.34	มาก
2 การใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อการบริหารจัดการการสื่อสาร และการเรียนรู้	3.77	0.87	มาก
3 การจัดให้ทุกศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีเครือข่ายท้องถิ่น เพื่อใช้ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลมีซอฟต์แวร์ที่ใช้ใน การบริหารการศึกษามาตรฐานและให้บริการทาง ธุรกิจและวิชาการแก่ผู้เรียนและกลุ่มเป้าหมาย	3.74	0.92	มาก
4 การเชื่อมโยงต่อระบบข้อมูลสารสนเทศกับศูนย์ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารต่าง ๆ รูปแบบ ต่าง ๆ บนเครือข่าย	3.74	0.89	มาก
5 การนำเสนอและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศ เพื่อการบริหาร การบริการ และการประชาสัมพันธ์	3.81	0.89	มาก
6 การใช้คอมพิวเตอร์กับการดำเนินงานใน ศูนย์การ เรียนรู้ชุมชน	3.79	1.07	มาก

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

รายการ N=225	สภาพที่คาดหวัง		แปลความ
	$\bar{X}$	S.D.	
7 การศึกษาความต้องการ ความจำเป็นและประเภทข้อมูลของศูนย์การเรียนรู้ เพื่อตัดสินใจและกำหนดรูปแบบแนวทางการจัดระบบฐานข้อมูล	3.85	0.81	มาก
8 การพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถและทักษะในการใช้โปรแกรมระบบฐานข้อมูลทั้งระบบ การบริหารจัดการ การจัดกิจกรรมการส่งเสริมการเรียนรู้ และระบบสารสนเทศชุมชน	3.87	0.85	มาก
9 การฝึกอบรมบุคลากรการศึกษานอกโรงเรียนให้มีความรู้และทักษะในการใช้คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต และสื่ออิเล็กทรอนิกส์	3.91	0.94	มาก
10 จัดให้มีโครงการเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาที่สนับสนุนกลุ่มด้อยโอกาส ผู้พิการ เพื่อให้มีโอกาสในการเรียนรู้เท่าเทียมกับกลุ่มอื่น	3.93	0.87	มาก
รวมเฉลี่ยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ	3.82	0.84	มาก

จากตารางที่ 4.11 พบว่าสภาพที่คาดหวัง ผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน มีความคิดเห็นต่อองค์ประกอบด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ มีระดับความคิดเห็นการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ที่มีระดับความคิดเห็น 3 อันดับแรก ดังนี้ 1) จัดให้มีโครงการเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาที่สนับสนุนกลุ่มด้อยโอกาส ผู้พิการ เพื่อให้มีโอกาสในการเรียนรู้เท่าเทียมกับกลุ่มอื่น 2) การฝึกอบรมบุคลากรการศึกษานอกโรงเรียนให้มีความรู้ความสามารถและทักษะในการใช้โปรแกรมระบบฐานข้อมูลทั้งระบบการบริหารจัดการ การจัดกิจกรรมการส่งเสริมการเรียนรู้ และระบบสารสนเทศชุมชน มีค่าเฉลี่ย 3.93 , 3.91 และ 3.87 ตาม

2.3 วิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ เกี่ยวกับองค์ประกอบในแต่ละด้าน โดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ตารางที่ 4.12 ความถี่และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามปลายเปิด ที่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ องค์ประกอบด้าน โครงสร้างองค์การ

ที่	ข้อคิดเห็น	ความถี่	ร้อยละ
ด้าน โครงสร้างองค์การ			
1	เกี่ยวกับด้าน โครงสร้างองค์การ	6	40.0
2	เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมกับชุมชน	5	33.3
3	เกี่ยวกับทรัพยากรทางการศึกษา	4	26.6
รวม		15	100

ผลการวิเคราะห์จากตารางที่ 4.12 แสดงให้เห็นว่าความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เกี่ยวกับองค์ประกอบด้าน โครงสร้างองค์การ ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ ดังนี้ เกี่ยวกับด้านโครงสร้างของ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนยังไม่มีโครงสร้างเป็นเพียงแนวปฏิบัติ ยังไม่ชัดเจนทำให้การทำงานยังไม่สามารถสร้างเป้าหมายได้ ควรมีความชัดเจนแน่นอน เน้นความหลากหลายในการบริหารจัดการ เพื่อรองรับความหลากหลายในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

ตารางที่ 4.13 ความถี่และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามปลายเปิด ที่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ องค์ประกอบด้านบุคลากร

ที่	ข้อคิดเห็น	ความถี่	ร้อยละ
ด้านบุคลากร			
1	เกี่ยวกับด้านสวัสดิการ ขวัญกำลังใจ	11	44
คำตอบแทน			
2	เกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากรและฝึกอบรม	9	36
3	เกี่ยวกับบุคลากรกับชุมชน	3	12
4	เกี่ยวกับอัตรากำลังของบุคลากร	2	8
รวม		25	100

ผลการวิเคราะห์จากตารางที่ 4.13 แสดงให้เห็นว่าความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษา นอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เกี่ยวกับเกี่ยวกับองค์ประกอบด้านบุคลากร ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ มีความต้องการให้ ศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียนจังหวัดพัฒนาบุคลากรในรูปแบบต่าง ๆ ในเรื่องขวัญและกำลังใจ ความเสมอภาค ระหว่างครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน กับครูอาสาศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน รวมถึงการจัดสวัสดิการ ค่าตอบแทน และความมั่นคงหลักประกันในสถานภาพของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีโอกาสดำเนิน การดำรงชีวิตและการทำงานในความเป็นครูของท้องถิ่น

ตารางที่ 4.14 ความถี่และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามปลายเปิด ที่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ องค์ประกอบด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน

ที่	ข้อคิดเห็น	ความถี่	ร้อยละ
ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน			
1	เกี่ยวกับสนองความต้องการกับท้องถิ่น	5	38.46
2	เกี่ยวกับมีความเป็นนวัตกรรมเทคโนโลยี	4	30.77
3	เกี่ยวกับความชัดเจนของหลักสูตร	3	23.07
4	เกี่ยวกับเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	1	7.10
รวม		13	100

ผลการวิเคราะห์จากตารางที่ 4.14 แสดงให้เห็นว่าความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษา นอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เกี่ยวกับองค์ประกอบด้าน หลักสูตรและการเรียนการสอน ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ มีความต้องการปรับปรุง หลักสูตรการเรียนการสอน โดยเฉพาะหลักสูตรแกนกลางสอดคล้องกับหลักสูตรของท้องถิ่นอีกทั้ง บางชุมชนขาดผู้รู้หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อนำศักยภาพหรือความรู้ความสามารถเกี่ยวกับท้องถิ่น ถ่ายทอดแก่ผู้รับของชุมชนเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ตารางที่ 4.15 ความถี่และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามปลายเปิด ที่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ องค์ประกอบด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

ที่	ข้อคิดเห็น	ความถี่	ร้อยละ
	ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ		
1	เกี่ยวกับความพอเพียงของเครื่องคอมพิวเตอร์	7	36.8
2	เกี่ยวกับการพัฒนาและฝึกอบรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	7	36.8
3	เกี่ยวกับส่งเสริมเทคโนโลยีสารสนเทศ	5	26.4
	รวม	19	100

ผลการวิเคราะห์จากตารางที่ 4.15 แสดงให้เห็นว่าความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษา นอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เกี่ยวกับองค์ประกอบด้าน เทคโนโลยีสารสนเทศ ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ มีความต้องการเครื่องคอมพิวเตอร์และสื่อการเรียนการสอนที่เทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อพัฒนาให้ผู้รับบริการของศูนย์การเรียนรู้และบุคลากรได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัย รวมถึงการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์แก่บุคลากรของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้ได้ทักษะและความชำนาญเพื่อ ถ่ายทอดแก่ผู้เรียนกลุ่มเป้าหมายในชุมชน

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

3.1 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยรวมเกี่ยวกับองค์ประกอบ 4 ด้าน ทั้งสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวัง ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์โดยใช้การทดสอบค่าเอฟ และทดสอบรายคู่ด้วยวิธีของเซฟเฟ

ตารางที่ 4.16 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเกี่ยวกับองค์ประกอบ โดยรวม 4 ด้าน ของสภาพปัจจุบัน

แหล่งความผันแปร	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	8.520	2	4.260	10.466*	0.000
ภายในกลุ่ม	90.415	222	0.407		
รวม	98.935	224			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.16 แสดงว่าระดับความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเกี่ยวกับองค์ประกอบโดยรวม 4 ด้าน ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ ของสภาพปัจจุบัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ .05 เพื่อให้ทราบถึงความแตกต่างค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเป็นรายคู่โดยใช้สถิติ Scheffe's ทดสอบระหว่างผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเกี่ยวกับองค์ประกอบโดยรวม 4 ด้าน ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ ของสภาพปัจจุบัน ดังตารางที่ 4.17

ตารางที่ 4.17 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ ความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน
ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เกี่ยวกับองค์ประกอบ
โดยรวม 4 ด้าน ของสภาพปัจจุบัน

กลุ่ม	กรรมการ ศรช.	ครู ศรช.	ผู้บริหาร กศน.
	2.74	3.07	3.51
กรรมการ ศรช.	2.74	-	0.33*
ครู ศรช.	3.07	-	0.43
ผู้บริหาร กศน.	3.51	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.17 พบว่ากรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีทัศนคติต่อองค์ประกอบ
โดยรวม 4 ด้านแตกต่างไปจากครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน 2 กลุ่ม
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนเฉลี่ยของกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีค่า
น้อยกว่าครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน แต่ไม่พบความแตกต่างของครู
ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนกับผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน

ตารางที่ 4.18 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์
การเรียนรู้ชุมชน และกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเกี่ยวกับองค์ประกอบ
โดยรวม 4 ด้าน ของสภาพที่คาดหวัง

แหล่งความผันแปร	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	11.236	2	5.618	14.784*	.000
ภายในกลุ่ม	84.378	222	0.380		
รวม	95.614	224			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.18 แสดงว่าระดับความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเกี่ยวกับองค์ประกอบโดยรวม 4 ด้านของ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ ของสภาพที่คาดหวัง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 เพื่อให้ทราบว่าความแตกต่างค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเป็นรายคู่โดยใช้สถิติ Scheffe's ทดสอบ ระหว่างผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เกี่ยวกับองค์ประกอบโดยรวม 4 ด้านของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ ของสภาพ ที่คาดหวัง ดังตารางที่ 4.19

ตารางที่ 4.19 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เกี่ยวกับองค์ประกอบ โดยรวม 4 ด้าน ของสภาพที่คาดหวัง

กลุ่ม		กรรมการ ศรช.	ครู ศรช.	ผู้บริหาร กศน.
		3.56	3.96	4.40
กรรมการ ศรช.	3.56	-	0.40*	0.84*
ครู ศรช.	3.96		-	0.43
ผู้บริหาร กศน.	4.40			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.19 พบว่ากรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีทัศนคติต่อองค์ประกอบ โดยรวม 4 ด้านแตกต่างไปจากครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน 2 กลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนเฉลี่ยของกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีค่าน้อย กว่าครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน แต่ไม่พบความแตกต่างของครูศูนย์ การเรียนรู้ชุมชนกับผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน

3.2 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยจำแนกเกี่ยวกับองค์ประกอบแต่ละด้าน ทั้งสภาพปัจจุบันและสภาพคาดหวังของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ โดยใช้การทดสอบค่าเอฟ และทดสอบรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ

3.2.1 สภาพปัจจุบัน

ตารางที่ 4.20 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เกี่ยวกับองค์ประกอบด้านโครงสร้างองค์การ ของสภาพปัจจุบัน

แหล่งความผันแปร	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	8.801	2	4.401	11.705*	0.000
ภายในกลุ่ม	83.481	222	0.376		
รวม	92.282	224			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.20 แสดงว่าระดับความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเกี่ยวกับองค์ประกอบด้านโครงสร้างองค์การของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 เพื่อให้ทราบว่าความแตกต่างค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเป็นรายคู่โดยใช้สถิติ Scheffe's ทดสอบ ระหว่างผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในองค์ประกอบด้านโครงสร้างองค์การ ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัด สุรินทร์ ตามสภาพปัจจุบัน ดังตารางที่ 4.21

ตารางที่ 4.21 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน
ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เกี่ยวกับองค์ประกอบด้าน
โครงสร้างองค์การ ของสภาพปัจจุบัน

กลุ่ม	กรรมการ ศรช.	ครู ศรช.	ผู้บริหาร กศน.
	2.70	3.04	3.48
กรรมการ ศรช.	2.70	-	0.34*
ครู ศรช.	3.04	-	0.44
ผู้บริหาร กศน.	3.48	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.21 พบว่ากรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีทัศนคติต่อองค์ประกอบ
ด้านโครงสร้างองค์การแตกต่างไปจากครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน
2 กลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนเฉลี่ยของกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมี
ค่าน้อยกว่าครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน แต่ไม่พบความแตกต่างของ
ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนกับผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน

ตารางที่ 4.22 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน
ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เกี่ยวกับองค์ประกอบ
ด้านบุคลากร ที่สภาพปัจจุบัน

แหล่งความผันแปร	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	8.699	2	4.350	8.479*	.000
ภายในกลุ่ม	113.925	222	0.513		
รวม	122.624	224			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.22 แสดงว่าระดับความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเกี่ยวกับองค์ประกอบด้านบุคลากร ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 เพื่อให้ทราบว่าความแตกต่างค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเป็นรายคู่โดยใช้สถิติ Scheffe's ทดสอบ ระหว่างผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในองค์ประกอบด้านบุคลากร ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัด สุรินทร์ตามสภาพปัจจุบัน ดังตารางที่ 4.23

ตารางที่ 4.23 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ของความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเกี่ยวกับองค์ประกอบด้านบุคลากรที่สภาพปัจจุบัน

กลุ่ม		กรรมการ ศรช.	ครู ศรช.	ผู้บริหาร กศน.
		2.84	3.15	3.66
กรรมการ ศรช.	2.84	-	0.31*	0.82*
ครู ศรช.	3.15		-	0.50
ผู้บริหาร กศน.	3.66			-

* คือ ค่าเฉลี่ยรายคู่ที่พบว่าต่างกัน

จากตารางที่ 4.23 พบว่ากรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีทัศนคติต่อองค์ประกอบด้านบุคลากรแตกต่างไปจากครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน 2 กลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนเฉลี่ยของกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีค่าน้อยกว่าครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน แต่ไม่พบความแตกต่างของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนกับผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน

ตารางที่ 4.24 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน
ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเกี่ยวกับองค์ประกอบด้าน
หลักสูตรและการเรียนการสอน ของสภาพปัจจุบัน

แหล่งความผันแปร	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	11.053	2	5.527	11.636*	0.000
ภายในกลุ่ม	105.357	222	0.475		
รวม	116.409	224			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.24 แสดงว่าระดับความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน
ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในองค์ประกอบด้านหลักสูตรและการ
เรียนการสอน ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ ตามสภาพปัจจุบันมีแตกต่างกัน อย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ .05 เพื่อให้ทราบถึงความแตกต่างค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเป็นรายคู่โดยใช้สถิติ
Scheffe's ทดสอบ ระหว่างผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และกรรมการ
ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในองค์ประกอบด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
ในจังหวัด สุรินทร์ ตามสภาพปัจจุบัน ดังตารางที่ 4.25

ตารางที่ 4.25 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน
ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เกี่ยวกับองค์ประกอบ
ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน ของสภาพปัจจุบัน

กลุ่ม	กรรมการ ศรช.	ครู ศรช.	ผู้บริหาร กศน.
	2.80	3.21	3.58
กรรมการ ศรช.	2.80	-	0.41*
ครู ศรช.	3.21	-	0.36
ผู้บริหาร กศน.	3.58	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.25 พบว่ากลุ่มกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีทัศนคติต่อองค์ประกอบ
ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอนแตกต่างไปจากกลุ่มครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและกลุ่มผู้บริหาร
การศึกษานอกโรงเรียน 2 กลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม
กรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีค่าน้อยกว่ากลุ่มครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และกลุ่มผู้บริหารการศึกษา
นอกโรงเรียน แต่ไม่พบความแตกต่างของกลุ่มครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนกับกลุ่มผู้บริหารการศึกษา
นอกโรงเรียน

ตารางที่ 4.26 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน
ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เกี่ยวกับองค์ประกอบ
ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ของสภาพปัจจุบัน

แหล่งความผันแปร	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	6.218	2	3.109	5.406*	0.005
ภายในกลุ่ม	127.698	222	0.575		
รวม	133.916	224			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.26 แสดงว่าระดับความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในองค์ประกอบด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ ตามสภาพปัจจุบันมีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ .05 เพื่อให้ทราบถึงความแตกต่างค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเป็นรายคู่โดยใช้สถิติ Scheffe's ทดสอบ ระหว่างผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในองค์ประกอบด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ ตามสภาพปัจจุบัน ดังตารางที่ 4.27

ตารางที่ 4.27 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เกี่ยวกับองค์ประกอบด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่สภาพปัจจุบัน

กลุ่ม		กรรมการ ศรช.	ครู ศรช.	ผู้บริหาร กศน.
		2.63	2.89	3.34
กรรมการ ศรช.	2.63	-	0.26	0.70*
ครู ศรช.	2.89		-	0.45
ผู้บริหาร กศน.	3.34			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.27 พบว่ากลุ่มกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีทัศนคติต่อองค์ประกอบด้านเทคโนโลยีสารสนเทศแตกต่างไปจากกลุ่มผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน 1 กลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีค่าน้อยกว่ากลุ่มผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน แต่ไม่พบความแตกต่างของกลุ่มครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนกับกลุ่มผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน และของกลุ่มครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนกับกลุ่มกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

3.2.2 สภาพที่คาดหวัง

ตารางที่ 4.28 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เกี่ยวกับองค์ประกอบ ด้านโครงสร้างองค์การของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ของสภาพที่คาดหวัง

แหล่งความผันแปร	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	11.123	2	5.561	14.989*	.000
ภายในกลุ่ม	82.421	222	0.371		
รวม	93.544	224			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.28 แสดงว่าระดับความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเกี่ยวกับองค์ประกอบด้านโครงสร้าง องค์การ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ ตามสภาพคาดหวัง แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 เพื่อให้ทราบว่าความแตกต่างค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเป็นรายคู่โดยใช้สถิติ Scheffe's ทดสอบ ระหว่างผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และกรรมการศูนย์ การเรียนรู้ชุมชนเกี่ยวกับองค์ประกอบด้านโครงสร้างองค์การ ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัด สุรินทร์ ตามสภาพที่คาดหวัง ดังตารางที่ 4.29

ตารางที่ 4.29 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ระดับความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เกี่ยวกับองค์ประกอบด้าน โครงสร้างองค์การ ของสภาพที่คาดหวัง

กลุ่ม		กรรมการ ศรช.	ครู ศรช.	ผู้บริหาร กศน.
		3.49	3.90	4.30
กรรมการ ศรช.	3.49	-	0.41*	0.81*
ครู ศรช.	3.90		-	0.40
ผู้บริหาร กศน.	4.30			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.29 พบว่ากลุ่มกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีทัศนคติต่อองค์ประกอบด้านโครงสร้างองค์การแตกต่างไปจากกลุ่มครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและกลุ่มผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน 2 กลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีค่าน้อยกว่ากลุ่มครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และกลุ่มผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน แต่ไม่พบความแตกต่างของกลุ่มครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนกับกลุ่มผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน

ตารางที่ 4.30 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เกี่ยวกับองค์ประกอบด้านบุคลากร ของสภาพที่คาดหวัง

แหล่งความผันแปร	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	17.488	2	8.744	19.826*	.000
ภายในกลุ่ม	97.908	222	.441		
รวม	115.396	224			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.30 แสดงว่าระดับความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเกี่ยวกับองค์ประกอบด้านบุคลากร ของ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ ของสภาพที่คาดหวัง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 เพื่อให้ทราบว่าความแตกต่างค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเป็นรายคู่โดยใช้สถิติ Scheffe's ทดสอบ ระหว่างผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ดังตารางที่ 4.31

ตารางที่ 4.31 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเกี่ยวกับองค์ประกอบด้าน บุคลากรศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในสภาพที่คาดหวัง

กลุ่ม	กรรมกร ศรช.		
	กรรมกร ศรช.	ครู ศรช.	ผู้บริหาร กศน.
	3.55	4.06	4.55
กรรมกร ศรช.	3.55	-	0.51*
ครู ศรช.	4.06	4.06	-
ผู้บริหาร กศน.	4.55	4.55	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.31 พบว่ากลุ่มกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีทัศนคติต่อองค์ประกอบ ด้านบุคลากรแตกต่างไปจากกลุ่มครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และกลุ่มผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน 2 กลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มกรรมการศูนย์การเรียนรู้ ชุมชนมีค่าน้อยกว่ากลุ่มครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และกลุ่มผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน แต่ไม่พบ ความแตกต่างของกลุ่มครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนกับกลุ่มผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน

ตารางที่ 4.32 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน
ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเกี่ยวกับ
องค์ประกอบด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน ของสภาพที่คาดหวัง

แหล่งความผันแปร	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	13.005	2	6.503	14.106*	.000
ภายในกลุ่ม	102.368	222	.461		
รวม	115.373	224			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.32 แสดงว่าระดับความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน
ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเกี่ยวกับองค์ประกอบด้านหลักสูตรและ
การเรียนการสอนของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ ของสภาพที่คาดหวังมีแตกต่างกัน
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 เพื่อให้ทราบถึงความแตกต่างค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเป็นรายคู่โดยใช้
สถิติ Scheffe' ทดสอบ ระหว่างผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และ
กรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ดังตารางที่ 4.33

ตารางที่ 4.33 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอก
โรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เกี่ยวกับ
องค์ประกอบด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน ของสภาพที่คาดหวัง

กลุ่ม	กรรมการ ศรช.	ครู ศรช.	ผู้บริหาร กศน.
	3.57	4.02	4.38
กรรมการ ศรช.	3.57	0.46*	0.82*
ครู ศรช.	4.02	-	0.36
ผู้บริหาร กศน.	4.38		-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.33 พบว่ากลุ่มกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีทัศนคติต่อองค์ประกอบด้านหลักสูตรและการเรียนการสอนแตกต่างไปจากกลุ่มครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและกลุ่มผู้บริหารการศึกษา นอกโรงเรียน 2 กลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีค่าน้อยกว่ากลุ่มครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และกลุ่มผู้บริหารการศึกษา นอกโรงเรียน แต่ไม่พบความแตกต่างของกลุ่มครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนกับกลุ่มผู้บริหารการศึกษา นอกโรงเรียน

ตารางที่ 4.34 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เกี่ยวกับองค์ประกอบด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของสภาพที่คาดหวัง

แหล่งความผันแปร	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	5.809	2	2.905	5.4448*	.005
ภายในกลุ่ม	118.260	222	0.533		
รวม	124.069	224			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.34 แสดงว่าระดับความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เกี่ยวกับองค์ประกอบด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ของสภาพที่คาดหวังมีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 เพื่อให้ทราบถึงความแตกต่างค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเป็นรายคู่โดยใช้สถิติ Scheffe's ทดสอบ ระหว่างผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเกี่ยวกับองค์ประกอบด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ของสภาพที่คาดหวัง ดังตารางที่ 4.35

ตารางที่ 4.35 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอก
โรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เกี่ยวกับ
องค์ประกอบด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ของสภาพที่คาดหวัง

กลุ่ม		กรรมการ ศรช.	ครู ศรช.	ผู้บริหาร กศน.
		3.65	3.87	4.36
กรรมการ ศรช.	3.65	-	0.22	0.72*
ครู ศรช.	3.87		-	0.50
ผู้บริหาร กศน.	4.36			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.35 พบว่ากลุ่มกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีทัศนคติต่อองค์ประกอบด้านเทคโนโลยีสารสนเทศแตกต่างไปจากกลุ่มผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน 1 กลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีค่าน้อยกว่ากลุ่มผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน แต่ไม่พบความแตกต่างของกลุ่มครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนกับกลุ่มผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน และของกลุ่มครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนกับกลุ่มกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ตอนที่ 4 แนวทางส่งเสริมศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์โดยการวิเคราะห์เนื้อหา

4.1 ด้านโครงสร้างองค์กร

การกำหนดโครงสร้างต่าง ๆ และการบริหารจัดการของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชัดเจนแน่นอนเพื่อให้การดำเนินงานกิจกรรมศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมุ่งสู่เป้าหมาย และหน่วยงานที่เป็นส่วนสนับสนุนกำกับดูแลควรให้การสำคัญและการสนับสนุนทุกด้านแก่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน รวมทั้งการประสานงานระหว่างศูนย์การเรียนรู้ชุมชนกับองค์การบริหารส่วนตำบลยังขาดความร่วมมือศูนย์การเรียนรู้ชุมชนกับชุมชนในการร่วมกิจกรรมยังขาดการประสาน การมีส่วนร่วมของชุมชนยังให้ความสำคัญกับศูนย์การเรียนรู้ชุมชนน้อยมาก

4.2 ด้านบุคลากร

การดำเนินการด้านบุคลากรของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนคือสวัสดิการ ค่าตอบแทน สถานภาพของบุคลากรของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีประกันความมั่นคงการทำงาน เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพแก่ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนควรส่งเสริมการทำงานของบุคลากรศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยมีการประชุมปรึกษาหารือบุคลากรในศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอเป็นประจำทุกเดือน อีกทั้งผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียนควรมีการนิเทศงานศูนย์การเรียนรู้ อย่างสม่ำเสมอ พร้อมทั้งจัดทำเอกสารทางวิชาการ โดยเฉพาะงานสารสนเทศรวมถึงการส่งเสริมให้บุคลากรศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้เข้ารับการอบรมหรือสัมมนาเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ วิธีการด้านนวัตกรรม

4.3 ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน

การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นควรดำเนินการอย่างต่อเนื่องในการถ่ายทอดเนื้อหาวิชาตามหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนชุมชนและท้องถิ่น โดยให้แต่ละท้องถิ่นชุมชนกำหนดมาตรฐานการศึกษาของตนเองได้ และปรับหลักสูตรแกนกลางควรสอดคล้องกับหลักสูตรท้องถิ่น

4.4 ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

จัดสรรงบประมาณการจัดซื้อคอมพิวเตอร์ให้กับศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทุกศูนย์และให้การฝึกอบรมบุคลากรของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนซึ่งมีความต้องการที่พัฒนาตนเองให้มีความรู้เรื่องเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ สื่อด้านสารสนเทศเพื่อการศึกษา เพื่อเป็นการใช้ในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเรื่องแนวทางส่งเสริมศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ สามารถสรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.1.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวัง ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์

1.1.2 เพื่อเปรียบเทียบสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวัง โดยรวมและรายด้าน ขององค์ประกอบศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

1.1.3 เพื่อเสนอแนะแนวทางส่งเสริมศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

1.2.1 การกำหนดเลือกประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มประชากรประกอบด้วยนักการศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องกับศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์จำแนกเป็นผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียนจำนวน 16 คน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทุกตำบล จำนวน 207 คน และกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จำนวน 146 คน รวมประชากรในการศึกษา 369 คน ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้กลุ่มประชากรเป็นกลุ่มตัวอย่าง

1.2.2 การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ลักษณะแบบสอบถามสถานภาพของผู้ให้ข้อมูล เป็นแบบสำรวจรายการและแบบสอบถามชนิดมาตราประมาณค่า แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพคาดหวังในองค์ประกอบแต่ละด้านของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ และในแต่ละด้านองค์ประกอบจะมีข้อสอบถามแบบชนิดปลายเปิด ข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพขององค์ประกอบในแต่ละด้าน

1.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ส่งแบบสอบถามถึงผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน และครูศูนย์การเรียนชุมชน โดยศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสุรินทร์ ได้ให้ความร่วมมือ ดำเนินการส่งและจัดเก็บแบบสอบถามในส่วนของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียนจำนวน 16 ฉบับ ครูศูนย์การเรียนชุมชนจำนวน 207 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามกลับคืน ผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน จำนวน 11 ฉบับ (ร้อยละ 68.75) และครูศูนย์การเรียนชุมชน จำนวน 139 ฉบับ (ร้อยละ 67.15) ในส่วนแบบสอบถามของกรรมการศูนย์การเรียนชุมชนดำเนินการโดยวิธีส่งทางไปรษณีย์ จำนวน 146 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามการตอบกลับ จำนวน 75 ฉบับ (ร้อยละ 51.37) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ จากจำนวนแบบสอบถามทั้งสิ้น จำนวน 369 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามกลับคืน จำนวน 225 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 60.97 ของ แบบสอบถามที่แจกไป

1.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเสร็จแล้วได้วิเคราะห์เพื่อหาค่าทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป โดยดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพผู้ตอบแบบสอบถาม โดยหาค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังของการจัดองค์การศูนย์การเรียนชุมชน

2.1 วิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนชุมชนและกรรมการศูนย์การเรียนชุมชน เกี่ยวกับองค์ประกอบโดยรวมแต่ละด้านของศูนย์การเรียนชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ ทั้งสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวัง

2.2 วิเคราะห์ ความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนชุมชนและกรรมการศูนย์การเรียนชุมชน เกี่ยวกับองค์ประกอบแต่ละด้านเป็นรายข้อของศูนย์การเรียนชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ ทั้งสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวัง

2.3 วิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนชุมชน และกรรมการศูนย์การเรียนชุมชน เกี่ยวกับแนวทางส่งเสริม ศูนย์การเรียนชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ที่องค์ประกอบในแต่ละด้าน โดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนชุมชนและกรรมการศูนย์การเรียนชุมชน

3.1 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนชุมชนและกรรมการศูนย์การเรียนชุมชน โดยรวมองค์ประกอบ 4 ด้าน

ของสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวัง ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ โดยทดสอบค่าเอฟและทดสอบรายคู่ด้วยวิธีของเซฟเฟ

3.2 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอก

โรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนโดยจำแนกเกี่ยวกับองค์ประกอบแต่ละด้านของสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ โดยทดสอบค่าเอฟและทดสอบรายคู่ด้วยวิธีของเซฟเฟ

ตอนที่ 4 แนวทางส่งเสริมศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ โดยการวิเคราะห์ เนื้อหา

1.3 ผลการวิจัย

1.3.1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น 225 คน จำแนกผู้ตอบแบบสอบถาม ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จำนวน 139 คน (ร้อยละ 61.8) ผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน จำนวน 11 คน (ร้อยละ 4.9) และกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จำนวน 75 คน (ร้อยละ 33.6) พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ร้อยละ 60.4 เป็นหญิง และร้อยละ 39.6 เป็นชาย ซึ่งมีอายุระหว่าง 20-30 ปี ร้อยละ 36.9 สำหรับเรื่องวุฒิการศึกษา ร้อยละ 75.1 จบปริญญาตรี รองลงมาร้อยละ 11.6 จบมัธยมศึกษาในขณะที่ ร้อยละ 4 จบสูงกว่าปริญญาตรี ในเรื่องประสบการณ์การทำงานนั้นปรากฏว่ามีประสบการณ์ทำงานมาแล้ว ส่วนใหญ่ 1-5 ปี คือ ร้อยละ 78.67 รองลงมา 6-10 ปี ร้อยละ 14.67 ส่วนร้อยละ 1.33 คือกลุ่มที่มีประสบการณ์ทำงาน ตั้งแต่ 16-25 ปี

1.3.2 สภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังของการจัดองค์การศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

1) วิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เกี่ยวกับองค์ประกอบโดยรวมในแต่ละด้านของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ ของสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวัง

(1) ความคิดเห็นทั้ง 3 กลุ่มตัวอย่างในสภาพปัจจุบัน มีการดำเนินงานในระดับปานกลาง เรียงลำดับองค์ประกอบในแต่ละด้านดังนี้ ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.09 ด้านบุคลากร ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.08 ด้านโครงสร้างองค์การ ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.95 และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.82

(2) ความคิดเห็นทั้ง 3 กลุ่มตัวอย่างในสภาพที่คาดหวัง อยู่ในระดับ มาก เรียงลำดับองค์ประกอบในแต่ละด้าน ดังนี้ ด้านบุคลากร ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.92 ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.89 ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.82 และด้านโครงสร้างองค์การ ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.78

2) วิเคราะห์ ความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์ การเรียนชุมชนและกรรมการศูนย์การเรียนชุมชน เกี่ยวกับองค์ประกอบในแต่ละด้านเป็นรายชื่อ ของศูนย์การเรียนชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ ของสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวัง

(1) สภาพปัจจุบัน

ก. ด้านโครงสร้างองค์การ

สภาพปัจจุบัน ทั้ง 3 กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่ามี การปฏิบัติ อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ ที่มีระดับความคิดเห็น 3 อันดับแรก ดังนี้ (1) ศูนย์ การเรียนชุมชนกับชุมชนมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง (2) ศูนย์การเรียนชุมชนเน้นคุณภาพ ของผู้เรียน กลุ่มเป้าหมาย สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และ(3) หน่วยงานต้นสังกัดของ ศูนย์การเรียนชุมชนให้การส่งเสริมการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษา รวมทั้งกำหนดจัด ระเบียบวิธีปฏิบัติและกฎเกณฑ์ มีค่าเฉลี่ย 3.24 , 3.19 และ 3.17 ตามลำดับ

ข. ด้านบุคลากร

สภาพปัจจุบันทั้ง 3 กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่ามี การปฏิบัติ อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ ที่มีระดับความคิดเห็น 3 อันดับแรก ดังนี้ (1) การ พัฒนาครูให้มีคุณธรรม จริยธรรม การกำหนดหน้าที่ให้บุคลากรปฏิบัติอย่างชัดเจน การพัฒนาให้ บุคลากรมีคุณภาพมีระเบียบอย่างชัดเจน (2) จิตสำนึกในการพัฒนาปรับปรุง เปลี่ยนแปลงและยก ระดับมาตรฐานการศึกษาให้เป็นที่ยอมรับของชุมชน (3) มีการสนับสนุนให้บุคลากรเกิดความมุ่งมั่น ในการพัฒนางาน มีค่าเฉลี่ย 3.36 , 3.22 และ 3.20 ตามลำดับ

ค. ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน

สภาพปัจจุบันทั้ง 3 กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นการปฏิบัติอยู่ใน ระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ ที่มีระดับความคิดเห็น 3 อันดับแรก ดังนี้ (1) การส่งเสริม ให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองที่ความต้องการจะศึกษา (2) จัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็น ศูนย์กลางในการเรียนรู้ (3) การจัดสาระการเรียนที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่นโดยศูนย์การ เรียนชุมชน / การจัดทำ หลักสูตรทุกระดับให้มีลักษณะบูรณาการ โดยเน้นความเชื่อมโยงและต่อ เนื่องกันทุกระดับ / การปรับบทบาทของครูจากผู้ถ่ายทอดเป็นผู้ชี้แนวทางใน การเรียน มีค่าเฉลี่ย 3.31 , 3.28 และ 3.14 ตามลำดับ

ง. ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

สภาพปัจจุบันทั้ง 3 กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นการปฏิบัติอยู่ใน ระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ ที่มีระดับความคิดเห็น 3 อันดับแรก ดังนี้ (1) การศึกษา ความต้องการความจำเป็นและประเภทข้อมูลของศูนย์การเรียน เพื่อตัดสินใจและกำหนดรูปแบบ

แนวทางการจัดระบบฐานข้อมูล (2) การพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถและทักษะในการใช้โปรแกรมระบบฐานข้อมูลทั้งระบบการบริหารจัดการ การจัดกิจกรรมการส่งเสริมการเรียนรู้ และระบบสารสนเทศชุมชน (3) การนำเสนอและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศเพื่อการบริหาร การบริการและการประชาสัมพันธ์ มีค่าเฉลี่ย 2.93 , 2.91 และ 2.90 ตามลำดับ

(2) สภาพที่คาดหวัง

ก. ด้านโครงสร้างองค์การ

สภาพที่คาดหวังทั้ง 3 กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ ที่มีระดับความคิดเห็น 4 อันดับแรก ดังนี้ (1) ได้มุ่งเน้นคุณภาพของผู้เรียน กลุ่มเป้าหมายสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน (2) มีความร่วมมือระหว่างศูนย์การเรียนรู้ชุมชนกับชุมชนในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง (3) มีการบันทึกการรายงานผลการประเมินผลและการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ และ(4) คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีหน้าที่กำหนดนโยบายและวางแผนการศึกษาชุมชนให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มีค่าเฉลี่ย 3.95 , 3.92 , 3.92 และ 3.91 ตามลำดับ

ข. ด้านบุคลากร

สภาพที่คาดหวังทั้ง 3 กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ ที่มีระดับความคิดเห็น 3 อันดับแรก ดังนี้ (1) การพัฒนาความเป็นครูให้มีคุณธรรม จริยธรรม การกำหนดหน้าที่ให้บุคลากรปฏิบัติอย่างชัดเจน การพัฒนาให้บุคลากรมี คุณภาพ มีระเบียบวินัยและรับผิดชอบสูง (2) การเพิ่มขวัญและกำลังใจแก่บุคลากรเป็นประจำ (3) เปิดโอกาสให้บุคลากรทางการศึกษาได้มีค่าตอบแทนและสวัสดิการไม่แตกต่างไปจากบุคลากรในสายวิชาชีพอื่นเปิดโอกาสให้บุคลากรทางการศึกษาได้มีค่าตอบแทนและสวัสดิการไม่แตกต่างไปจากบุคลากรในสายวิชาชีพอื่น มีค่าเฉลี่ย 4.06 , 4.03 และ 4.01 ตาม

ค. ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน

สภาพที่คาดหวังทั้ง 3 กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ ที่มีระดับความคิดเห็น 3 อันดับแรก ดังนี้ (1) จัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ (2) การส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วย ตนเองที่ต้องการจะศึกษา (3) การจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับชีวิตจริงของคนในชุมชน มีค่าเฉลี่ย 4.04 , 4.01 และ 3.93 ตามลำดับ

ง. ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

สภาพที่คาดหวังทั้ง 3 กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ ที่มีระดับความคิดเห็น 3 อันดับแรก ดังนี้ (1) จัดให้มี

โครงการเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาที่สนับสนุนกลุ่มด้อยโอกาส ผู้พิการ เพื่อให้มีโอกาสในการเรียนรู้เท่าเทียมกับกลุ่มอื่น (2) การฝึกอบรมบุคลากรการศึกษานอกโรงเรียนให้มีทักษะในการใช้คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (3) การพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถ และทักษะในการใช้โปรแกรมระบบฐานข้อมูลทั้งระบบการบริหารจัดการ การจัดกิจกรรมการส่งเสริมการเรียนรู้และระบบสารสนเทศชุมชน มีค่าเฉลี่ย 3.93 , 3.91 และ 3.87 ตามลำดับ

3) วิเคราะห์ความคิดเห็นด้วยแบบสอบถามปลายเปิดจากผู้บริหารการศึกษา นอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์เกี่ยวกับองค์ประกอบในแต่ละด้าน โดยวิเคราะห์เนื้อหา

(1) ด้านโครงสร้างองค์การ ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนยังไม่มีโครงสร้างเป็นเพียงแนวปฏิบัติ ยังไม่ชัดเจนทำให้การทำงานยังไม่สามารถสร้างเป้าหมายได้ ควรมีความชัดเจนแน่นอน เน้นความหลากหลายในการบริหารจัดการเพื่อรองรับความหลากหลายในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

(2) ด้านบุคลากร มีความต้องการให้ ศูนย์ศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดพัฒนาบุคลากรในรูปแบบต่าง ๆ ในเรื่องขวัญและกำลังใจ ความเสมอภาคระหว่างครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน กับครูอาสาศึกษานอกโรงเรียน รวมถึง การจัดสวัสดิการ ค่าตอบแทน และความมั่นคงหลักประกันในสถานภาพของครูศูนย์การเรียนรู้ ชุมชนมีโอกาสก้าวหน้าของการดำรงชีวิตและการทำงานในความเป็นครูของท้องถิ่น

(3) ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน มีความต้องการปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอน โดยเฉพาะหลักสูตรแกนกลางสอดคล้องกับหลักสูตรของท้องถิ่นอีกทั้ง บางชุมชนขาดผู้รู้หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อนำศักยภาพหรือความรู้ความสามารถเกี่ยวกับท้องถิ่น ถ่ายทอดแก่ผู้รับของชุมชนเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

(4) ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ มีความต้องการเครื่องคอมพิวเตอร์และสื่อการเรียนการสอนที่เทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อพัฒนาให้ผู้รับบริการของศูนย์การเรียนรู้และบุคลากรได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัยรวมถึงการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์แก่บุคลากรของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้ได้ทักษะและความชำนาญเพื่อได้ถ่ายทอดแก่ผู้เรียนกลุ่มเป้าหมายในชุมชน

1.3.3 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารศึกษานอกโรงเรียน

ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

1) เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยรวมเกี่ยวกับองค์ประกอบ 4 ด้าน ทั้งสภาพ

ปัจจุบันและสภาพที่คาดหวัง ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ โดยใช้การทดสอบค่าเอฟ และทดสอบรายคู่ด้วยวิธีของเซฟเฟ

(1) ผลการทดสอบความแตกต่างที่สภาพปัจจุบัน ตามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม เกี่ยวกับองค์ประกอบ โดยรวม 4 ด้าน ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ ของสภาพปัจจุบัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 เพื่อให้ทราบว่าความแตกต่างค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเป็นรายคู่โดยใช้สถิติ Scheffe's ทดสอบ ระหว่างผู้บริหารการศึกษา นอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเกี่ยวกับองค์ประกอบ โดยรวม 4 ด้าน ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ ของสภาพปัจจุบัน พบว่ากรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีทัศนคติต่อองค์ประกอบ โดยรวม 4 ด้านแตกต่างไปจากครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน 2 กลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนเฉลี่ยของกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีค่าน้อยกว่าครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน แต่ไม่พบความแตกต่างของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนกับผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน

(2) ผลการทดสอบความแตกต่างที่สภาพที่คาดหวัง ตามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม เกี่ยวกับองค์ประกอบ โดยรวม 4 ด้าน ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ของสภาพที่คาดหวัง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 เพื่อให้ทราบว่าความแตกต่างค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเป็นรายคู่โดยใช้สถิติ Scheffe's ทดสอบ ระหว่างผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเกี่ยวกับองค์ประกอบ โดยรวม 4 ด้าน ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ ของที่คาดหวัง พบว่ากรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีทัศนคติต่อองค์ประกอบ โดยรวม 4 ด้านแตกต่างไปจากครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน 2 กลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนเฉลี่ยของกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีค่าน้อยกว่าครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน แต่ไม่พบความแตกต่างของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนกับผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน

2) เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยจำแนกเกี่ยวกับองค์ประกอบแต่ละด้าน ทั้งสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ โดยใช้การทดสอบค่าเอฟ และทดสอบรายคู่ด้วยวิธีของเซฟเฟ

(1) ความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเกี่ยวกับองค์ประกอบด้าน โครงสร้างองค์การ ด้านบุคลากร และด้านหลักสูตรและการเรียนการสอนของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 เพื่อให้ทราบว่าความแตกต่างค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเป็น

รายคู่โดยใช้สถิติ Scheffe's ทดสอบ ระหว่างผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในองค์ประกอบด้าน โครงสร้างองค์การ ด้านบุคลากร และด้านหลักสูตรและการเรียนการสอนของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัด สุรินทร์ ของสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังพบว่ากรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีทัศนคติต่อองค์ประกอบ โดยรวม 3 ด้านแตกต่างกันไปจากครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน 2 กลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนเฉลี่ยของกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีค่าน้อยกว่าครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน แต่ไม่พบความแตกต่างของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนกับผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน

(2) ความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียนครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเกี่ยวกับองค์ประกอบด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 เพื่อให้ทราบว่าความแตกต่างค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเป็นรายคู่โดยใช้สถิติ Scheffe's ทดสอบ ระหว่างผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเกี่ยวกับองค์ประกอบด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ของสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวัง พบว่ากลุ่มกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีทัศนคติต่อองค์ประกอบด้านเทคโนโลยีสารสนเทศแตกต่างกันไปจากกลุ่มผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน 1 กลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีค่าน้อยกว่ากลุ่มผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน แต่ไม่พบความแตกต่างของกลุ่มครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนกับกลุ่มผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน และของกลุ่มครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนกับกลุ่มกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

1.3.4 แนวทางส่งเสริมศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์โดยการวิเคราะห์

เนื้อหา

1) ด้านโครงสร้างองค์การ

การกำหนดโครงสร้างต่าง ๆ และการบริหารจัดการของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชัดเจนแน่นอน เพื่อให้การดำเนินงานกิจกรรมศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมุ่งสู่เป้าหมาย และหน่วยงานที่เป็นส่วนสนับสนุนกำกับดูแลควรให้การสำคัญและการสนับสนุนทุกด้านแก่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน รวมทั้งการประสานงานระหว่างศูนย์การเรียนรู้ชุมชนกับองค์การบริหารส่วนตำบล ยังขาดความร่วมมือ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนกับชุมชนในการร่วมกิจกรรมยังขาดการประสานการมีส่วนร่วมของชุมชนยังให้ความสำคัญกับศูนย์การเรียนรู้ชุมชนน้อยมาก

2) ด้านบุคลากร

การดำเนินการด้านบุคลากรของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนคือสวัสดิการ ค่าตอบแทน สถานภาพของบุคลากรของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีประกันความมั่นคงการทำงาน เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพแก่ครูศูนย์ ส่งเสริมการทำงานของบุคลากรศูนย์ การเรียนรู้ชุมชน โดยมีการประชุมปรึกษาหารือบุคลากรในศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน อำเภอเป็นประจำทุกเดือน อีกทั้งผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียนควรมีการนิเทศงาน ศูนย์การเรียนรู้ อย่างสม่ำเสมอ พร้อมทั้งจัดทำเอกสารทางวิชาการ โดยเฉพาะงานสารสนเทศรวมถึงการส่งเสริมให้บุคลากรศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้เข้ารับการอบรมหรือสัมมนาเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ วิธีการด้าน นวัตกรรม

3) ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน

การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นควรดำเนินการอย่างต่อเนื่องในการถ่ายทอดเนื้อหา วิชาตามหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนชุมชนและท้องถิ่น โดยให้แต่ละ ท้องถิ่นชุมชนกำหนดมาตรฐานการศึกษาของตนเองได้ และปรับหลักสูตรแกนกลางควรสอดคล้อง กับหลักสูตรท้องถิ่น

4) ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

จัดสรรงบประมาณการจัดซื้อคอมพิวเตอร์ให้กับศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทุก ศูนย์และให้การฝึกอบรมบุคลากรของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนซึ่งมีความต้องการที่พัฒนาตนเองให้มีความรู้เรื่องเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ สื่อด้านสารสนเทศเพื่อการศึกษา เพื่อเป็นการใช้ในการพัฒนา ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

2. อภิปรายผล

2.1 สภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังในเรื่องแนวทางส่งเสริมศูนย์การเรียนรู้ ชุมชนใน จังหวัดสุรินทร์ เกี่ยวกับองค์ประกอบโดยรวมและรายด้าน

2.1.1 สภาพปัจจุบัน

1) องค์ประกอบด้าน โครงสร้างองค์การ ตามทฤษฎีของผู้บริหารการ ศึกษาออกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน กรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน มีการจัดโครงสร้างอยู่ใน ระดับปานกลาง มีประเด็นที่สังเกต คือ ในสภาพปัจจุบัน พบว่าศูนย์การเรียนรู้ชุมชนกับชุมชนมี การจัดกิจกรรมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง โดยพิจารณาจากค่าเฉลี่ย อันดับแรก แสดงว่าจากการปฏิรูป การศึกษาที่ผ่านมาการจัด โครงสร้างองค์การของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนโดยให้มีประสิทธิภาพและการ

ได้รับการกระจายอำนาจโดยเน้นให้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนดำเนินงานร่วมกับชุมชนนั้นยังอยู่ในรูปเดิม ไม่มีการเปลี่ยนแปลงคือยังคงรับนโยบายจากส่วนกลางอยู่และยังมีการถ่ายโอนอำนาจให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำกับดูแล สอดคล้องกับงานวิจัยของจุฬารัตน์ เพ็ชรจันทิก (2541: บทคัดย่อ) ทำการศึกษา การศึกษาโดยชุมชนเป็นฐาน พบว่า ครูประจำกลุ่มควรส่งหนังสือราชการถึงผู้ใหญ่บ้านและเข้าไปประสานงานด้วยตนเอง เสนอเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมกับชุมชน และเชิญชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ปัญหาสำคัญที่พบได้แก่ครูและนักศึกษาของศูนย์การเรียนรู้จะไม่มีเวลาไปร่วมกิจกรรมกับชุมชน ไม่มีวัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ ใ้บริการชุมชนในการบริการกิจกรรมและทางราชการไม่มีงบประมาณสนับสนุน แก้ปัญหาโดยการเข้าร่วมกิจกรรม ในวันหยุดราชการ และใช้งบประมาณส่วนตัวของครู และนักศึกษา สนับสนุนการจัดกิจกรรมของชุมชน

2) ด้านบุคลากร ในสภาพปัจจุบันโดยภาพรวมตามธรรมชาติของผู้บริหาร การศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน กรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง จากข้อสังเกตจากองค์ประกอบรายชื่อที่ได้เชิญครูที่เกษียณอายุราชการ หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือผู้ทรงคุณวุฒิมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน ที่ต้องพิจารณาคือความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างมีความแตกต่างกัน พิจารณาจากค่าเฉลี่ยที่ต่ำสุด และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ค่า 1.01 ระดับความคิดเห็นกระจายไม่สอดคล้องกันเลย เป็นไปได้ว่าการประสานงาน และการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีบุคลากรน้อย หรือไม่มีข้อมูลทางบุคลากร ภูมิปัญญา ผู้รู้ในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของบุญรัตน์ โดพิทักษ์ (2545: บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง แนวโน้มศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในทศวรรษหน้า ปี พ.ศ. 2545-2554 ผลการวิจัยด้านกิจกรรมศูนย์การเรียนรู้ชุมชนกิจกรรมศูนย์การเรียนรู้ชุมชนควรเผยแพร่และถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ระบอบประชาธิปไตยเผยแพร่ข่าวสารข้อมูล ส่งเสริมการศึกษาสายสามัญ ส่งเสริมการศึกษาสายอาชีพ ส่งเสริมการศึกษาตามอัธยาศัยและส่งเสริมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน

3) ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน ในสภาพปัจจุบันโดยภาพรวมตามธรรมชาติของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน กรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาองค์ประกอบรายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยในสภาพปัจจุบันในอันดับแรกที่พบคือการส่งเสริมให้ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองที่ต้องการจะศึกษากล่าวคือผู้เรียนสามารถกำหนดวิธีเรียนหรือจัดการเรียนความคิดของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสุรินทร์ (2547: 1: 48-49) ได้กล่าวไว้ การเรียนรู้ของนักศึกษาในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมุ่งเน้นที่จะให้ผู้เรียนได้รับฝึกหัดตนเองเลือกวิธีการเรียนที่เหมาะสมกับคน เลือกศึกษาจากสื่อการเรียนที่ตนชอบเลือกทำกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์

การประกอบอาชีพ หรือเกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตของตนเอง ทั้งนี้ภายใต้การแนะนำกำกับดูแล และวางแผนร่วมกับครูประจำศูนย์การเรียนรู้ ดังนั้นรูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาจึงจัดได้ว่าเป็น การสอนโดยให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ทำให้องค์ความรู้ที่เกิดขึ้นจาก ผู้เรียนสามารถสังเคราะห์ได้ เป็นการจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้คนรู้จักคิดเกิดทักษะที่จำเป็นในกระบวนการกลุ่ม (ศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียนจังหวัดสุรินทร์ 2547: 1: 48-49)

4) ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ในสภาพปัจจุบันโดยภาพรวมตามธรรมชาติ ของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน กรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน มีระดับ ความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางทุกด้านและทุกรายข้อ เกี่ยวกับด้านเทคโนโลยีสารสนเทศผู้ตอบ รายข้อการตอบแบบสอบถามจะพบการกระจายของคะแนนค่อนข้างใหญ่มากโดยที่พบความ คิดเห็นของแต่ละกลุ่มไม่สอดคล้องกันมี 2 รายการคือ การเชื่อมโยงต่อระบบข้อมูลสารสนเทศกับ ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารต่าง ๆ รูปแบบต่าง ๆ บนเครือข่าย และการจัดให้ศูนย์ การเรียนรู้ชุมชนมีเครือข่ายท้องถิ่น เพื่อใช้ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลมีซอฟต์แวร์ที่ใช้ในการบริหารการ ศึกษามาตรฐาน และให้บริการทางธุรการแก่ผู้เรียนและกลุ่มเป้าหมาย อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่าง ที่ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีประสบการณ์ทำงานน้อยส่วนใหญ่ 1 ปี ยังไม่เข้าใจและความสามารถยังไม่ได้รับการพัฒนาฝึกอบรมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมทั้งขาดอุปกรณ์การเรียน การสอนสื่อที่ เป็นอิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน กลุ่มที่รองลงมาคือกลุ่มกรรมการ ศูนย์การเรียนรู้ ชุมชน ส่วนใหญ่จะไม่เข้าใจในการทำงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนอีก และการเข้าเป็นกรรมการ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยการแต่งตั้งและเป็นโดยตำแหน่ง ส่วนประชาชนและองค์กรเอกชนได้รับการ เลือกลงจากชุมชนนั้นจะไม่เข้าใจวิธีการทำงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และ กลุ่มผู้บริหาร การศึกษานอกโรงเรียนจะเข้าใจถึงปัญหาของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแต่ไม่สามารถดำเนินการได้ ที่ นำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศให้กับชุมชนทั้งนี้เนื่องมาจากงบประมาณที่จัดสรรในเรื่องนี้ให้กับศูนย์ การเรียนรู้ชุมชนมีน้อยมาก อีกทั้งผู้ที่มีความชำนาญการด้านเทคโนโลยีที่จะมาเป็นบุคลากรหรือ อาสาสมัครด้านนี้ที่จะมาดำเนินการคืนให้กับชุมชนแทบจะไม่มี

2.1.2 สภาพที่คาดหวัง

1) ด้านโครงสร้างองค์การในสภาพที่คาดหวัง โดยภาพรวมตามธรรมชาติ ของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ ชุมชน กรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน มี ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ในอันดับแรกที่ว่าได้มุ่งเน้นคุณภาพ ของผู้เรียน กลุ่มเป้าหมาย สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน แสดงว่าความคิดเห็นแต่ละกลุ่ม มีความคิดเห็นที่แตกต่าง คือ ผลค่าเฉลี่ยของสภาพคาดหวัง ไม่มีค่าเฉลี่ยที่มากที่สุด สืบเนื่องมาจาก โดยเฉพาะด้านกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนยังไม่เข้าใจในกิจกรรมศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ผู้บริหาร

การศึกษานอกโรงเรียนมีความต้องการให้ศูนย์การเรียนชุมชนมีการพัฒนาแต่ข่าปัจจุบันหลายด้าน และครูศูนย์การเรียนชุมชนไม่เชื่อที่จะมีการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาในศูนย์การเรียนชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของบุญรัตน์ โดพิทักษ์ (2545: บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง แนวโน้มศูนย์การเรียนชุมชนในทศวรรษหน้า ปี พ.ศ. 2545-2554 มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาแนวโน้มศูนย์การเรียนชุมชนในทศวรรษหน้า ปี พ.ศ. 2545-2554 พบว่า ด้านการบริหารและการจัดการของศูนย์การเรียนชุมชน ศูนย์การเรียนชุมชนบริหารงานด้วยคณะกรรมการศูนย์การเรียนชุมชน ซึ่งประกอบด้วยบุคคลภาครัฐ เอกชน และประชาชน คณะกรรมการชุดนี้มีหน้าที่ในการบริหารและการจัดการศูนย์การเรียนชุมชน ศูนย์การเรียนชุมชนควรจัดให้มีผู้บริหารทำหน้าที่ประสานงานกับชุมชนและเครือข่ายเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การดำเนินงานและจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชน

2) ด้านบุคลากร ในสภาพที่คาดหวังโดยภาพรวมตามธรรมชาติของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนชุมชน กรรมการศูนย์การเรียนชุมชน มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาองค์ประกอบรายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยในความคาดหวังในอันดับแรกคือการพัฒนาความเป็นครู ให้มีคุณธรรม การกำหนดหน้าที่ให้บุคลากรปฏิบัติอย่างชัดเจน การพัฒนาให้บุคลากรมีระเบียบวินัยและรับผิดชอบ สอดคล้องกับประกอบ คุณารักษ์ และคณะ (2542: 12) อธิบายถึงการปฏิรูปวิชาชีพและบุคลากรทางการศึกษาหมายถึง การปรับกระบวนการใช้และพัฒนาครู ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องและสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของสังคม ตลอดจนปรับปรุงสวัสดิการและค่าตอบแทนให้เหมาะสม พัฒนามาตรฐานวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และบุคลากรทางการศึกษา และศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสุรินทร์ได้กล่าวถึง การปฏิรูปการศึกษาและบุคลากร มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพครูผู้สอนการศึกษานอกโรงเรียนให้มีความรู้ความสามารถในการเป็นผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ การเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้มุ่งเน้นการปลูกฝังอุดมการณ์การทำงานเพื่อคนด้อยโอกาส การสร้างจิตสำนึกความรักและความศรัทธาในอาชีพครู การปรับบทบาทและภารกิจของครูให้ชัดเจนรวมทั้งการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับครู ผู้สอน (ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสุรินทร์ 2547: 1: 4)

3) ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน ในสภาพคาดหวังโดยภาพรวมตามธรรมชาติของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนชุมชน กรรมการศูนย์การเรียนชุมชน มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาองค์ประกอบรายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยในความคาดหวังในอันดับแรกคือจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่มมีความต้องการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนในศูนย์การเรียนชุมชน โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยใช้กลยุทธ์ที่จะพัฒนาโดยการได้การฝึกอบรม การประชุมเชิงปฏิบัติการและการนิเทศ

อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ซึ่งศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดสุรินทร์ ได้กล่าวถึงว่า การเรียนรู้ของนักศึกษาในศูนย์การเรียนชุมชนมุ่งเน้นที่จะให้ผู้เรียนได้รับฝึกหัดตนเองเลือกวิธีการเรียนที่เหมาะสมกับตนเองเลือกศึกษาจากสื่อการเรียนที่ตนเองชอบ เลือกทำกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์การประกอบอาชีพ หรือเกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตของตนเอง ทั้งนี้ภายใต้การแนะนำกำกับดูแล และวางแผนร่วมกับครูประจำศูนย์การเรียน ดังนั้นรูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาจึงจัดได้ว่าเป็นการสอนโดยให้ผู้เรียนเป็น ศูนย์กลาง ทำให้ห้องค้ความรู้ที่เกิดขึ้นจาก ผู้เรียนสามารถสังเคราะห์ได้เป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้คนรู้จักคิดเกิดทักษะที่จำเป็นในกระบวนการกลุ่ม ดังที่ ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดสุรินทร์ (2547: 1: 48-49) กล่าวถึงครูการศึกษาออกโรงเรียนเป็นบุคลากรของสำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน ที่ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ ทำหน้าที่จัดกิจกรรมประสานงาน และอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้แก่ประชาชน กลุ่มเป้าหมาย การศึกษาออกโรงเรียนมีบทบาทสำคัญยิ่งที่จะทำให้การดำเนินงานของศูนย์การเรียนชุมชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริมระบบการเรียนรู้ของชุมชนให้มีความเข้มแข็งขึ้น ดังนั้นบทบาทสำคัญของครูการศึกษาออกโรงเรียนจะแตกต่างไปจากครูในระบบโรงเรียน จะไม่ได้เป็นผู้สอนเนื้อหาวิชาแต่เพียงอย่างเดียว แต่จะต้องเป็นผู้สอนวิธีการแสวงหาความรู้โดยให้ผู้เรียนเป็นตัวตั้งเป็นศูนย์กลาง ครูจะเป็นผู้เบิกทางและนำไปสู่การเรียนรู้ เป็นผู้กระตุ้นและจุดไฟแห่งความใฝ่รู้ให้กับผู้เรียนและเป็นที่พึ่งในการปรึกษาแนะแนวให้ผู้เรียนได้แก้ไขปัญหาให้กับตนเองได้ จึงเปรียบเสมือน “ผู้เบิกทางแห่งปัญญาและจุดไฟแห่งการเรียนรู้” เพื่อทำหน้าที่นำประชาชนไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต ก่อให้เกิดความเข้มแข็งและการพึ่งพาตนเองของชุมชนได้ต่อไป

4) ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ในสภาพที่คาดหวังโดยภาพรวมตาม ทรรศนะของผู้บริหารการศึกษาออกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนชุมชน กรรมการศูนย์การเรียนชุมชน มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาองค์ประกอบรายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยของสภาพที่คาดหวังในอันดับแรกคือ จัดให้มีโครงการเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาที่สนับสนุนกลุ่มด้อยโอกาสในการเรียนรู้เท่าเทียมกับกลุ่มอื่น โดยพิจารณาจากหน่วยงานที่สนับสนุนสนับสนุนจะลี้กลุ่มบุคคลที่ด้อยโอกาส หรือผู้พิการ โดยมุ่งที่จะจัดการศึกษาให้แก่มีสถานะที่ปกติกล่าวคืองบประมาณที่จัดการศึกษาที่เกี่ยวกับด้านเทคโนโลยีให้กับกลุ่มที่กล่าวถึงนี้น้อยมากแทบจะไม่ได้จัด สาเหตุอีกประการหนึ่งกลุ่มผู้พิการในชุมชนมีน้อยมาก ถ้าจะมีมีหน่วยงานการศึกษาพิเศษ เช่น โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ที่ทำหน้าที่ดูแล ส่วนผู้ด้อยโอกาสนั้นแทบจะไม่โอกาสที่จะเข้าหรือร่วมกิจกรรมกับศูนย์การเรียนชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจินดา นูเร (2539: 88-91) ที่กล่าวถึงวัตถุประสงค์ในการจัดศูนย์การเรียนชุมชน จากการวิจัยพบว่าศูนย์การเรียนชุมชน ควรมีวัตถุประสงค์ต่อไปนี้ เพื่อ

ส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต ตอบสนองความต้องการและความจำเป็นของชุมชน เพื่อการกระจายโอกาสทางการศึกษาสู่ชุมชนผู้ด้อยโอกาส เป็นศูนย์การบริการการศึกษาทุกระดับและทุกระบบ และเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ให้แก่บุคคลในชุมชน และเพื่อเป็นไปตามในบทความของ ญัตติฉบับที่ 2546: 82-83 โดยเฉพาะ เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) หรือ IT โดยองค์การต่าง ๆ นำเทคโนโลยีเข้ามาใช้งานเพราะต้องการความรวดเร็ว ความถูกต้องและแม่นยำในการทำงาน และการแข่งขัน อีกทั้งยังต้องการสร้างภาพลักษณ์ (Image) ความทันสมัยให้เกิดขึ้น โดยที่หลายองค์การได้นำระบบสารสนเทศ (Information System) เข้ามาช่วยในการทำงาน ไม่ว่าจะในการผลิต การให้บริการ งานเอกสาร การติดต่อสื่อสาร การออกแบบผลิตภัณฑ์และระบบบริการ หรือการตรวจสอบและควบคุม เพื่อทำงานให้งานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น ตัวอย่างเช่น ระบบสำนักงานทันสมัย ซึ่งนำเทคโนโลยีสารสนเทศ ได้แก่ คอมพิวเตอร์ การสื่อสาร โทรคมนาคม (Telecommunication) และเครื่องใช้สำนักงานทันสมัยมา ใช้งาน เพื่อช่วยในการทำงานและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานในสำนักงาน ประการสำคัญช่วยให้ระบบงานภายในสำนักงานมีบูรณาการเป็นระบบเดียวกัน ทำให้สะดวกต่อการบริหารและควบคุมงาน

2.2 เปรียบเทียบสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังขององค์ประกอบโดยรวมและรายด้านของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์

2.2.1 ผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน มีความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวัง เกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ สภาพโดยรวมขององค์ประกอบ 4 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก กรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนซึ่งบุคคลในกลุ่มคณะกรรมการเป็นผู้กำหนดนโยบาย และวางแผนการดำเนินงาน ซึ่งพิจารณาบุคคลที่จะมาเป็นคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีจำนวนไม่น้อยกว่า 5 คน ประกอบด้วย

1) นายกองตรีปกครองส่วนท้องถิ่น	ประธานกรรมการ
2) ผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ	กรรมการ โดยตำแหน่ง
3) ปลัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น	กรรมการ และเลขานุการ
4) ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
5) กรรมการอื่น	มาจากการประชุมคัดเลือกระหว่างองค์การบริหารส่วน

ท้องถิ่นกับศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ โดยให้นายอำเภอเป็นผู้ลงนามแต่งตั้ง

ในการวิจัยนี้กลุ่มตัวอย่างในส่วนของกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจะเน้นที่เป็น นายกองตรีปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นที่น่าสังเกตพบว่าสถานภาพด้านวุฒิการศึกษาพบว่ามีผู้จบการศึกษาระดับมัธยมหรือเทียบเท่า มีถึง 26 คน จาก 75 คน คิดเป็นร้อยละ 11.6 แสดงว่านายก

องค์การส่วนท้องถิ่นไม่ได้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งให้เห็นได้ว่า กรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนยังไม่มี ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเท่าที่ควร และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่เป็นสภาพองค์ประกอบที่เป็นรายชื่อของกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีความคิดเห็นแตกต่าง กับผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียนและครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนซึ่งเป็นการยอมรับสมมติฐาน ส่วนที่ ปฏิเสธสมมติฐานคือกลุ่มตัวอย่างของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน กับครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน แสดงว่าความคิดเห็นที่มีต่อการดำเนินการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นแนวทางเดียวกัน กล่าวคือครู ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนปัจจุบันดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน ทั้งนโยบายจัดการศึกษาตลอด ชีวิต โดยมีศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ กำกับดูแล ยังไม่มีการถ่ายโอนอำนาจทางการ ศึกษาของหน่วยงานการศึกษานอกระบบให้หน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นกำกับดูแล

2.2.2 ผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและกรรมการศูนย์ การเรียนรู้ชุมชน มีความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวัง เกี่ยวกับการดำเนินงานของ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ ผลทดสอบเกี่ยวกับองค์ประกอบรายด้าน 4 ด้านพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อของสภาพองค์ประกอบ ด้านเทคโนโลยีว่าจะพบว่าความคิดเห็นของกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนกับครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนกับผู้บริหารศูนย์การเรียนรู้ชุมชนปฏิเสธสมมติฐาน แสดงว่าความคิดเห็น ไม่มีความแตกต่าง อาจมีสาเหตุมาจากการขาดการสนับสนุนเครื่องคอมพิวเตอร์ และสื่อเทคโนโลยี การเรียนการสอนใช้ในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน อีกทั้งองค์ประกอบด้านบุคลากรของศูนย์การเรียนรู้ ชุมชนยังไม่มีประสิทธิภาพด้านนี้มาก รวมทั้งการพัฒนาความรู้และการฝึกอบรมด้านเทคโนโลยี สารสนเทศ มีสาเหตุมาจากทางด้านผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียนขาดงบประมาณและไม่มี บุคลากรผู้ชำนาญการที่จะให้การอบรมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศแก่บุคลากรของศูนย์การเรียนรู้ ชุมชนจึงทำให้บุคลากรของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนได้รับการพัฒนาและส่งเสริมด้านนี้

2.3 แนวทางส่งเสริมศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์

2.3.1 ด้านโครงสร้างองค์การ จากการวิจัยพบว่าศูนย์การเรียนรู้ชุมชนต้องการที่จะ มุ่งเน้นคุณภาพการ จัดกระบวนการเรียนการสอน ดังนั้นผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจะต้อง ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้บริหารศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และ กรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน กำหนดโครงสร้างบริหารจัดการเชิงระบบเพื่อการดำเนินงานเพื่อ ความชัดเจนที่จะได้เป็นไปตามแผนบูรณาการในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนเข้ากับแผนพัฒนา จังหวัด โดยการประสานงานและเตรียมความพร้อมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุน งบประมาณ สื่ออุปกรณ์การเรียนรู้ พัฒนาทักษะการทำงานในลักษณะผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ เพื่อให้ได้ถึงผลสำเร็จต้องตรวจ นิเทศติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งช่วยเหลือแก้ไขปัญหาข้อบกพร่องในการดำเนินงานให้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีคุณภาพตามความต้องการของผู้เรียน

2.3.2 บุคลากร จากการวิจัยพบว่าบุคลากรที่เป็นครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีความต้องการมาก คือพัฒนาความเป็นครู ให้มีคุณธรรม จริยธรรม การกำหนดหน้าที่ให้ชัดเจน มีระเบียบวินัยรับผิดชอบสูง ดังนั้นศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดสุรินทร์ ควรส่งเสริมสนับสนุนปัจจัยพื้นฐานในการดำเนินงาน จัดฝึกอบรมเน้นในเรื่องความเป็นครูแบบเข้ม เนื่องจากครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่เข้ามาประจำศูนย์การเรียนรู้แต่ละศูนย์นั้นวุฒิการศึกษาไม่ได้สำเร็จทางวิชาชีพเป็นจำนวนมาก รวมทั้งประสบการณ์ทางวิชาชีพครุมน้อยมาก

2.3.3 ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน จากการวิจัยพบว่ามีความต้องการมากใน จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียน แสดงว่าโดยภาพรวมนั้นครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนยังมีได้จัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ทั้งนี้มีสาเหตุมาจากภาวะความรับผิดชอบมากหนึ่งตำบลสำหรับครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ดังนั้นเวลาพบกลุ่มกับผู้เรียนจึงต้องใช้วิธีครูเป็นศูนย์กลางรวมทั้งยังเข้าใจในบทบาทครูกับการจัดการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง สิ่งสำคัญที่สุดศูนย์ศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดสุรินทร์ จัดฝึกอบรม สัมมนา ศึกษาดูงาน

2.3.4 เทคโนโลยีสารสนเทศ จากการวิจัยพบว่าต้องการให้มีการจัดโครงการเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาให้แก่ผู้ด้อยโอกาส และผู้พิการ ดังนั้นเพื่อที่เป็นไปได้ที่จะมีกับศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสิ่งแรกคือคอมพิวเตอร์ติดตั้งอินเทอร์เน็ตสำหรับศูนย์การเรียนรู้ที่พร้อม โดยที่ศูนย์ศึกษาออกโรงเรียนจัดหาอุปกรณ์ให้ พร้อมจัดการอบรมให้ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเกี่ยวกับโครงการสำหรับผู้ด้อยโอกาส และผู้พิการ โดยให้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนควรจัดมุมให้กับกลุ่มดังกล่าว

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้เพื่อนำไปพัฒนางานเพื่อเป็นแนวทางส่งเสริมศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ ดังนี้

3.1.1 ด้านโครงสร้างองค์การ ควรส่งเสริมโดยกำหนดโครงสร้างบริหารจัดการเชิงระบบการดำเนินการเพื่อความชัดเจน

3.1.2 ด้านบุคลากร ควรส่งเสริมสนับสนุนปัจจัยพื้นฐานในการดำเนินงาน และจัดฝึกอบรมเน้นในเรื่องความเป็นครูแบบเข้ม

3.1.3 ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน ควรส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาหลักสูตรและจัดกระบวนการเรียนการสอนแบบยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

3.1.4 ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่งเสริมจัดฝึกอบรมความรู้เรื่องเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ให้แก่ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในโครงการสำหรับผู้ด้อยโอกาสและผู้พิการ

3.1.5 ผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ควรนำผลการวิจัยศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนำไปปรับปรุงพัฒนา ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในหน่วยงานของตนให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่มีประสิทธิภาพ

3.2 ข้อเสนอเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ศึกษาแนวทางส่งเสริมศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดอื่น ระดับภาค หรือระดับประเทศ

3.2.2 ศึกษาบทบาทกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนต่อการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และศึกษาถึงสถานภาพครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจังหวัดอื่น ระดับภาคหรือระดับประเทศ

3.2.4 ควรมีศึกษาแบบเดลฟายในเรื่องการจัดศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในอนาคต

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

การศึกษา “ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนรากหญ้าของการศึกษาประชาชน” *เดลินิวส์* (17 เมษายน)
2547 หน้า 23

การศึกษานอกโรงเรียน, กรม *คู่มือการดำเนินงาน ศรช.* กรุงเทพฯ กรมการศึกษานอกโรงเรียน
2541

_____ . *ปฏิรูปการศึกษา* [ออนไลน์] <http://www.nfe.go.th/nferreform/index1.htm> 1-3
[เข้าถึง 17/7/46]

_____ . “การปฏิรูปการศึกษานอกโรงเรียนตามนโยบายปฏิรูป ปิงบประมาณ 2546”
ปฏิรูปการศึกษา [ออนไลน์] <http://www.nfe.go.th/nferreform/index4.htm> 1-2 [เข้า
ถึง 17/7/46]

การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสุรินทร์, ศูนย์ “เอกสารชุดฝึกอบรม และแบบทดสอบใบงาน
การเรียนรู้ด้วยตนเองสำหรับครูการศึกษานอกโรงเรียน เล่ม 1” เอกสาร
ประกอบการอบรม โครงการพัฒนาบุคลากรครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน
ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสุรินทร์ วันที่ 17-19 กุมภาพันธ์ 2547

_____ . “เอกสารชุดฝึกอบรม และแบบทดสอบใบงานการเรียนรู้ด้วยตนเองสำหรับครู
การศึกษานอกโรงเรียน เล่ม 2” เอกสารประกอบการอบรม โครงการพัฒนาบุคลากร
ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสุรินทร์
วันที่ 17-19 กุมภาพันธ์ 2547

_____ . “เอกสารชุดฝึกอบรม และแบบทดสอบใบงานการเรียนรู้ด้วยตนเองสำหรับครู
การศึกษานอกโรงเรียน เล่ม 3” เอกสารประกอบการอบรม โครงการพัฒนาบุคลากรครู
อาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสุรินทร์
วันที่ 17-19 กุมภาพันธ์ 2547

_____ . “สรุปผลการดำเนินงานศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสุรินทร์ ปีงบประมาณ
2546 (ตุลาคม 2545 – มีนาคม 2546)” เอกสารลำดับที่ 3/2546 (อัดสำเนา)

_____ . “แผนปฏิบัติการจัดกิจกรรมตามนโยบายและเป้าหมายสาธารณะ ปีงบประมาณ 2546
การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสุรินทร์” จัดทำโดยศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน
กรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ 2546

- คะเชนทร์ มะโนใจ “การจัดองค์การของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ในเขตการศึกษา 8” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาบริหารการศึกษา สาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2542
- จินดา นูเร *รายงานการวิจัย เรื่องการศึกษาและพัฒนาารูปแบบศูนย์การเรียนชุมชน* มหาสารคาม ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดมหาสารคาม 2539
- จินตนา ผลสนอง “การพัฒนาารูปแบบการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพสำหรับศูนย์การเรียนชุมชน” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต (โสตทัศนศึกษา) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2540
- จุฬารัตน์ เพ็ชรจันทิก “ศึกษาการบริหารศูนย์การเรียนชุมชนกรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ ที่ได้รับรางวัลดีเด่นระดับจังหวัด : ศึกษาเฉพาะกรณีศูนย์การเรียนชุมชนบ้านหินโคน ตำบลหินโคน อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา” วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม 2541
- ฉันทวิท กุลไพศาล *คู่มือการวิเคราะห์และพัฒนาระบบงาน* กรุงเทพฯ ด้านสุทธการพิมพ์ 2535
- ณัฐพันธ์ เขจรนนท์ *ยอดกลยุทธ์การบริหารสำหรับองค์การยุคใหม่* พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ เอ็กซ์เปอร์เน็ท 2546
- ทิพวัลย์ มาแสง “หน่วยที่ 5 นักการศึกษานอกระบบกับการพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้” ใน *ประมวลชุดวิชาประสบการณ์วิชาชีพมหาบัณฑิตการศึกษานอกระบบ* หน้า 204 นนทบุรี สาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2545
- เทคโนโลยีทางการศึกษา, ศูนย์ *การส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อความเข้มแข็งของชุมชน* กรุงเทพมหานคร ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา กรมการศึกษานอกโรงเรียน รั้งการพิมพ์ 2544
- _____ *ศูนย์การเรียนชุมชน* กรุงเทพฯ ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา กรมการศึกษานอกโรงเรียน อรุณการพิมพ์ 2544
- ธงชัย สันติวงษ์ *องค์การและการบริหาร* พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพมหานคร ไทยวัฒนาพานิช 2523
- นรา สมประสงค์ “หน่วยที่ 6 การจูงใจ” ใน *ประมวลสาระชุดวิชาทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารการศึกษา* พิมพ์ครั้งที่ 3 หน้า 144-193 นนทบุรี สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2544

- นิตย์ สัมมาพันธ์ *ภาวะผู้นำ : พลังขับเคลื่อนองค์กรสู่ความเป็นเลิศ* กรุงเทพฯ อินโนกราฟิกส์
2537
- เนตร์พัฒนา ยาวีราช *การจัดการสมัยใหม่* พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ เซ็นทรัลเอ็กเพรส 2546
- บริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน สำนัก *แนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้
เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ตลอดชีวิต* สำนักส่งเสริมและประสานงาน กรุงเทพฯ
อักษรไทย 2547
- บริหารการศึกษานอกโรงเรียน, สำนัก *ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน* กรุงเทพฯ โรงพิมพ์อักษรไทย
2547
- บุญชม ศรีสะอาด *การวิจัยพื้นฐาน* กรุงเทพฯ สุวีริยาสาส์น 2535
- บุญรัตน์ โตพิทักษ์ “*แนวโน้มศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในทศวรรษหน้า ปี พ.ศ.2545-2554*”
วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม 2545
- บุญเลิศ มาแสง *เรียนนอกรั้ว* กรุงเทพฯ วัชรินทร์การพิมพ์ 2530
- ประกอบ คุณารักษ์ และคณะ *สภาพความพร้อมของหน่วยงานทางการศึกษาต่อการปฏิรูปการ
ศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ* กรุงเทพฯ โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร พระราชวัง
สนามจันทร์ 2542
- พสุ เดชะรินทร์ *กลยุทธ์ในการจัดการ* กรุงเทพฯ ซีเอ็ดดูเคชั่น 2546
- พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2545 กรุงเทพมหานคร ราชบัณฑิตยสถาน
- พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต) *การศึกษากับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์* กรุงเทพฯ
สหธรรมิก 2542
- มนตรี ศุกมนต์รา “*หน่วยที่ 12 เทคโนโลยีสารสนเทศในงานการศึกษานอกกระบบ*” ใน *ประมวล
ชุดวิชาการเรียนการสอน การฝึกอบรม และการพัฒนาสื่อการศึกษานอก
ระบบ* หน้า 61-122 นนทบุรี สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
2545
- ยุทธ ไกยวรรณ *สถิติเพื่อการวิจัย* กรุงเทพฯ พิมพ์ดี 2547
- ร็อบบินส์, สตีเฟนส์ พี และเคาต์เตอร์, มาลี *การจัดการและพฤติกรรมองค์กร* แปลจาก
Management โดยวิรัช สงวนวงษ์วาน กรุงเทพฯ เพียร์สัน เอ็ดดูเคชั่น อินโดไชน่า
2546

ราชภัฏสุรินทร์, สถาบัน สาขาการบริหารการศึกษา “การปฏิรูปการศึกษา” เอกสารประกอบการประชุมสัมมนา เรื่อง การบริหารศึกษายุคปฏิรูปให้ประสบผลสำเร็จได้อย่างไร จัดโดยนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาการบริหารการศึกษา สถาบันราชภัฏสุรินทร์ ณ โรงแรมทองธารินทร์ 8 พฤษภาคม 2547

วิรัชตร สุปัญญา “หน่วยที่ 5 การพัฒนาหลักสูตรการศึกษานอกระบบ” ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการเรียนการสอน การฝึกอบรมและการพัฒนาสื่อการศึกษานอกระบบ* หน้า 243-284 นนทบุรี สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2545

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ *9 in 1 รู้เพื่อเรื่องศัพท์การบริหารธุรกิจ* กรุงเทพฯ วิถีพัฒนา 2540

ศรีณรงค์ ชูนวลชัย *การปรับเปลี่ยนองค์กร* กรุงเทพฯ ซีเอ็ดดูเคชั่น 2542

ศึกษาธิการ, กระทรวง, *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง และ พระราชบัญญัติการศึกษา ภาคบังคับ พ.ศ.2545* กรุงเทพฯ โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ 2546

ศุภักษร พรหมมูล “ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้สื่อการสอน ของครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดขอนแก่น” วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม 2542

สมจิตต์ สุกุลยังยืน และวัชรินทร์ จำปี “องค์กรในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย” ใน *การศึกษานอกระบบและองค์กรในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย* หน้า 30 นครราชสีมา กรมการศึกษานอกโรงเรียน 2544 (เอกสารประกอบการอบรม โครงการพัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา กรมการศึกษานอกโรงเรียน เพื่อรองรับการปฏิรูปการศึกษา)

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข *การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ; แนวทางศึกษาวิเคราะห์และวางแผน* ขอนแก่น คลังนานวิทยา 2536

สิน พันธุ์พินิจ *เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์* กรุงเทพฯ วิทย์พัฒน์ 2547

สุกฤตา จันทรวิมล “แนวทางการจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน หลังปี พ.ศ.2545 ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล 2545

เสาวนีย์ เลวลีย์ “หน่วยที่ 11 การศึกษานอกระบบกับการพัฒนาสังคม” ใน *ประมวลสาระชุดวิชา
ปรัชญาและหลักการศึกษานอกระบบ* หน้า 11-62 นนทบุรี สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช 2544

อนันต์ ศรีโสภาก *การวัดผลการศึกษา* กรุงเทพฯ ไทยวัฒนาพานิช 2527

อรุณ รักธรรม “หน่วยที่ 2 ทฤษฎีองค์การ” ใน *ประมวลสาระชุดวิชาทฤษฎีและแนวปฏิบัติใน
การบริหารการศึกษา* พิมพ์ครั้งที่ 3 หน้า 53-130 นนทบุรี สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช 2544

อรุณ รักธรรม *การพัฒนาองค์การ : แนวความคิดและการประยุกต์ใช้ในระบบสังคมไทย*
กรุงเทพมหานคร สหายบลิ้อการพิมพ์ 2539

Fuse Edger F. *Organization Development an Change* 2nd ed.; Minnesota west Pubishing,
1980.

Hall Richard H. *Organization Structures , Process Outcomes* 4th ed.; Englewood Cliffs :
Prentice-Hall International, 1987.

Harold Leavitt J. *New Perspective in Organization Research* New York : John
Wiiey&Sons,1964.

Moore Wilbert E. *Social Change* New York : The Macmillan , 1968.

Sheffer, Tarry Cugene. “Organizational Training and Environmental Adaptation of
organization of Continuing Higher Education,” *Dissertation Abstracts
International*. 51(6) : 2234-A ; December , 1992.

Svensson, anna. *Non-formal Education*. Orisa, Sweeden ; Case Study Form Ganjum, 1992.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
หนังสือขอความร่วมมือ

ที่ ศธ. 0522.16 /

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

ธันวาคม 2547

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสุรินทร์

เนื่องด้วย ว่าที่ พันตรี กณิก จรรย์ยานนท์ นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
แขนงวิชา การศึกษานอกระบบ สาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช กำลังทำ
วิทยานิพนธ์เรื่องแนวทางส่งเสริมศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์

ในการนี้ นักศึกษามีจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยจาก ผู้บริหารงานการ
ศึกษานอกโรงเรียน 16 คน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จำนวน 207 คน ทั้งนี้ซึ่งอยู่ในการกำกับดูแล
ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสุรินทร์

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านในการอนุญาตให้นักศึกษาได้เก็บข้อมูล
ตามวัน เวลา และรายละเอียดที่นักศึกษาเสนอมาพร้อมนี้ หวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน
และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

สุจินต์ วิสวธีรานนท์

(รองศาสตราจารย์ ดร. สุจินต์ วิสวธีรานนท์)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

สาขาศึกษาศาสตร์

โทร. 0-2503-2870

โทรสาร 0-2503-3566-7

ที่ ศธ. 0522.16 /

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

ธันวาคม 2547

เรื่อง ขอดความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ

เนื่องด้วย ว่าที่ พันตรี กณิก จรรย์ยานนท์ นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
แขนงวิชา การศึกษานอกระบบ สาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช กำลังทำ
วิทยานิพนธ์เรื่องแนวทางส่งเสริมศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์

ในการนี้ นักศึกษามีจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยจาก ผู้บริหารงานการ
ศึกษานอกโรงเรียน 16 คน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จำนวน 207 คน ทั้งนี้ซึ่งอยู่ในการกำกับดูแล
ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสุรินทร์

จึงเรียนมาเพื่อขอดความอนุเคราะห์จากท่านในการอนุญาตให้นักศึกษาได้เก็บข้อมูล
ตามวัน เวลา และรายละเอียดที่นักศึกษาเสนอมาพร้อมนี้ หวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน
และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

สุจินต์ วิสวธีรานนท์

(รองศาสตราจารย์ ดร. สุจินต์ วิสวธีรานนท์)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

สาขาศึกษาศาสตร์

โทร. 0-2503-2870

โทรสาร 0-2503-3566-7

ภาคผนวก ข

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ (แบบสอบถาม)

ที่ ศธ. 0522.16 /

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย
เรียน นายทรงวุฒิ สุธาอรรถ
สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงการวิทยานิพนธ์ จำนวน 1 ชุด

เนื่องด้วย ว่าที่ พันตรี กณิก จรรย์ยานนท์ นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษาแขนง
วิชา การศึกษานอกระบบ สาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ได้รับอนุมัติทำ
วิทยานิพนธ์เรื่องแนวทางส่งเสริมศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ตามโครงการวิทยานิพนธ์ที่
แนบมาด้วยนี้การจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวม
ข้อมูลและ ได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ไว้ซึ่งหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้
เครื่องมือที่จัดทำนั้นมีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักและ
กระบวนการวิจัย ทางสาขาวิชาจึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิด้านบริหาร
งานการศึกษานอกโรงเรียน และวิจัยการศึกษานอกระบบ โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความคิด
เห็นเพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการวิจัยของนักศึกษาผู้นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษาจะ
นำเรียน ด้วยตนเอง

สาขาวิชา ฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึง
ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

สุจินต์ วิสวธีรานนท์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุจินต์ วิสวธีรานนท์)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

สาขาศึกษาศาสตร์

โทร. 0-2503-2870

โทรสาร 0-2503-3566-7

ที่ ศธ. 0522.16 /

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย
เรียน พันเอก ดร. พิชัย สุริยะสุขประเสริฐ
สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงการวิทยานิพนธ์ จำนวน 1 ชุด

เนื่องด้วย ว่าที่ พันตรี กณิก จรรย์ยานนท์ นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษาแขนง
วิชา การศึกษานอกระบบ สาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช ได้รับอนุมัติทำ
วิทยานิพนธ์เรื่อง แนวทางส่งเสริมศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ตามโครงการวิทยา
นิพนธ์ที่แนบมาด้วยนี้

การจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวม
ข้อมูลและ ได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ไว้ขั้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อ
ให้เครื่องมือที่จัดทำนั้นมีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักและ
กระบวนการวิจัย ทางสาขาวิชาจึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิดำเนินงาน
พัฒนาชุมชน การวิจัยทางการศึกษา, การวิจัยทางวิทยาศาสตร์และ สิ่งแวดล้อม และวิจัยทางวิทยา
ศาสตร์การเกษตร ได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็นเพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการ
วิจัยของนักศึกษาผู้นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษาจะนำเรียนด้วยตนเอง

สาขาวิชาฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึง
ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

สุจินต์ วิสวธีรานนท์

(รองศาสตราจารย์ ดร. สุจินต์ วิสวธีรานนท์)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

สาขาศึกษาศาสตร์

โทร. 0-2503-2870

โทรสาร 0-2503-3566-7

ที่ ศธ. 0522.16 /

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย
เรียน นางวิจิตรา ชูสกุล
สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงการวิทยานิพนธ์ จำนวน 1 ชุด

เนื่องด้วย ว่าที่ พันตรี กณิก จรรย์ยานนท์ นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษาแขนง
วิชาการศึกษานอกระบบ สาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช ได้รับอนุมัติทำวิทยานิพนธ์เรื่องแนวทางส่งเสริมศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ตามโครงการวิทยานิพนธ์ที่แนบมาด้วยนี้

การจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวมข้อมูลและ ได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ไว้หนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้เครื่องมือที่จัดทำนั้นมีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติและสอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย ทางสาขาวิชาจึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิด้านพัฒนาสังคมและชุมชน วิทยการศึกษานอกระบบ ได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็นเพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการวิจัยของนักศึกษาผู้นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษาจะ นำเรียนด้วยตนเอง

สาขาวิชา ฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

สุจินต์ วิศวกรรมนท์

(รองศาสตราจารย์ ดร. สุจินต์ วิศวกรรมนท์)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

สาขาศึกษาศาสตร์

โทร. 0-2503-2870

โทรสาร 0-2503-3566-7

ที่ ศธ.0522.16/

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย
เรียน นายอิสรา จรรย์ยานนท์
สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงการวิทยานิพนธ์ จำนวน 1 ชุด

เนื่องด้วย ว่าที่ พันตรี กณิก จรรย์ยานนท์ นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษาแขนง
วิชาการศึกษานอกระบบ สาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช ได้รับอนุมัติทำวิทยานิพนธ์เรื่อง
แนวทางส่งเสริมศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ตามโครงการวิทยานิพนธ์ที่
แนบมาด้วยนี้

การจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวม
ข้อมูลและได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ไว้หนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้
เครื่องมือที่จัดทำนั้นมีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติและสอดคล้องกับหลักและกระบวนการ
การวิจัย ทางสาขาวิชาจึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิดำเนินงานวิจัยทางการ
ศึกษา และที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็นเพื่อการปรับปรุง
เครื่องมือการวิจัยของนักศึกษาผู้นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษาจะนำเรียนด้วยตนเอง

สาขาวิชา ฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึง
ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

สุจินต์ วิสวธีรานนท์

(รองศาสตราจารย์ ดร. สุจินต์ วิสวธีรานนท์)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

สาขาศึกษาศาสตร์

โทร. 0-2503-2870

โทรสาร 0-2503-3566-7

ภาคผนวก ค
แบบสอบถาม

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง “แนวทางส่งเสริมศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์”

คำชี้แจง แบบสอบถามชุดนี้ 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ให้ข้อมูล

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังของการจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ ตามองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ โครงสร้างองค์การ บุคลากร หลักสูตรและการเรียนการสอนและเทคโนโลยีสารสนเทศ

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ให้ข้อมูล

กรุณาให้ข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่านมากที่สุด โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน

1. ปัจจุบันท่านทำหน้าที่อะไร
  - ผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน
  - ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
  - กรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
2. สำเร็จการศึกษาระดับใด
  - มัธยมศึกษา หรือเทียบเท่า
  - อนุปริญญาตรี หรือเทียบเท่า
  - ปริญญาตรี
  - สูงกว่าปริญญาตรี
3. อายุของท่าน
  - 20 – 29 ปี
  - 30 – 39 ปี
  - 40 – 49 ปี
  - 50 – 59 ปี
  - 60 ปี ขึ้นไป
4. เพศ หญิง ชาย

5. ระยะเวลาการปฏิบัติหน้าที่..... ปี

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังของการจัดการของศูนย์การเรียนรู้ ชุมชน ตาม 4 องค์ประกอบคือ

- 3.1 โครงสร้างองค์การ
- 3.2 บุคลากร
- 3.3 หลักสูตรและการเรียนการสอน
- 3.4 เทคโนโลยีสารสนเทศ

โปรดอ่านข้อความแต่ละข้อต่อไปนี้แล้วเขียน ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวัง

เกณฑ์การประเมินค่าในส่วนที่เกี่ยวข้องกับแบบสอบถามมีดังนี้

- 5 เห็นด้วยมากที่สุด
- 4 เห็นด้วยมาก
- 3 เห็นด้วยปานกลาง
- 2 เห็นด้วยน้อย
- 1 เห็นด้วยน้อยมาก

ตัวอย่าง

ประเด็นศึกษา	ระดับความคิดเห็น									
	สภาพปัจจุบัน					สภาพที่คาดหวัง				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
ก. การจัดพัฒนาบุคลากร				✓				✓		
ข. บุคลากรเข้าใจในโครงสร้างการบริหารใหม่				✓				✓		

คำอธิบาย

ข้อ ก. หมายความว่า ผู้ตอบเห็นว่าในสภาพปัจจุบันศูนย์การเรียนรู้มีการจัดการพัฒนาบุคลากรในระดับน้อย และสภาพที่คาดหวังมีความเห็นว่าศูนย์การเรียนรู้ชุมชนควรมีการจัดการพัฒนาบุคลากรในระดับ ปานกลาง

ข้อ ข. หมายความว่า ผู้ตอบเห็นว่า ในสภาพปัจจุบันศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบุคลากรมีความเข้าใจใน โครงสร้างบริหารใหม่ในระดับน้อย และสภาพที่คาดหวังศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบุคลากรควรมีความเข้าใจในโครงสร้างบริหารใหม่ในระดับปานกลาง

ประเด็นศึกษา	ระดับความคิดเห็น									
	สภาพปัจจุบัน					สภาพที่คาดหวัง				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
12. คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน มีหน้าที่กำหนดนโยบายและวางแผนการศึกษาของชุมชนให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542										
13. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนปฏิบัติงานภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน										
14. ได้มุ่งเน้นคุณภาพของผู้เรียน กลุ่มเป้าหมาย สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน										
15. ได้กำหนดให้ประชาชน ชุมชน องค์กรหรือสถาบันทางสังคมมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษา										
16. ได้พัฒนาความพร้อมและเผยแพร่โดยมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างชุมชน และมีการเชื่อมโยงเป็นระบบเครือข่าย										
17. ความร่วมมือระหว่างศูนย์การเรียนรู้ชุมชนกับชุมชนในการจัดกิจกรรมต่างๆ อย่างต่อเนื่อง										
18. การจัดการให้ชุมชน องค์กรภาครัฐและองค์กรเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการตรวจสอบและพัฒนาการศึกษาของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน										
19. ให้มีการดำเนินงานที่เน้นเอกภาพการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วม										
20. ได้จัดระบบประกันคุณภาพภายในของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน										
21. การจัดและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการเรียนรู้										
22. กำหนดให้จัดระเบียบวิธีปฏิบัติและกฎเกณฑ์ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและหน่วยงานต้นสังกัด ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษา										

ประเด็นศึกษา	ระดับความคิดเห็น									
	สภาพปัจจุบัน					สภาพที่คาดหวัง				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
23. การใช้ข้อมูลสารสนเทศที่เชื่อถือได้										
24. การนิเทศ ติดตาม ประเมินผลและรายงานกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน										
25. การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลเปรียบเทียบเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง										
26. การนำข้อมูลและผลการประเมินไปใช้ในการตัดสินใจและปรับปรุงงาน										
27. การบันทึก การรายงานผล การประเมินผล และการประชาสัมพันธ์เผยแพร่										
28. การบริการกลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่มได้รับบริการอย่างทั่วถึง										

ข้อเสนอแนะ / ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบด้าน โครงสร้าง.....

.....

.....

.....

ด้านบุคลากร ประเด็นศึกษา	ระดับความคิดเห็น									
	สภาพปัจจุบัน					สภาพที่คาดหวัง				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
11. การวัดผลงานมีการประเมินความแตกต่างระหว่างผู้มีผลงานกับผู้ไม่มีผลงาน										
12. การประเมินการสอน และการทำงานของครูและบุคลากรศูนย์การเรียนรู้ชุมชนกระทำอย่างต่อเนื่อง										

ข้อเสนอแนะ/ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบด้านบุคลากร.....

.....

ข้อเสนอแนะ/ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน.....

.....

.....

.....

ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ	ระดับความคิดเห็น									
	สภาพปัจจุบัน					สภาพที่คาดหวัง				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
ประเด็นศึกษา										
9. การฝึกอบรมบุคลากรการศึกษานอกโรงเรียนให้มีทักษะในการใช้คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต และสื่ออิเล็กทรอนิกส์										
10. จัดให้มีโครงการเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาที่สนับสนุนกลุ่มด้อยโอกาส ผู้พิการ เพื่อให้มีโอกาสนในการเรียนรู้เท่าเทียมกับกลุ่มอื่น										

ข้อเสนอแนะ/ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ง
ข้อเสนอแนะและความคิดเห็น

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน ครูศูนย์การเรียนชุมชน และกรรมการศูนย์การเรียนชุมชน เกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมศูนย์การเรียนชุมชนที่องค์ประกอบในแต่ละด้าน

ที่	รายการ	ข้อเสนอแนะและความคิดเห็น
1	โครงสร้าง N=15	<ol style="list-style-type: none"> 1. โครงสร้างของศูนย์การเรียนชุมชนยังไม่มีโครงสร้างเป็นเพียงแนวปฏิบัติ 2. ควรกำหนดโครงสร้างที่แน่นอน 3. ควรมีการปรับปรุงโครงสร้างต่าง ๆ ให้เข้ากับยุคการเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบัน และทันสมัยอยู่ตลอดเวลา 4. โครงสร้างองค์กรยังไม่ชัดเจนทำให้การทำงานยังไม่สามารถสร้างเป้าหมายได้ 5. ชุมชนยังไม่ค่อยให้ความร่วมมือเท่าที่ควรเพราะว่ามีภารกิจที่เขาจะต้องทำประกอบอาชีพไม่มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมบางส่วน 6. ศรช.ยังไม่เป็นเอกเทศและยังขาดอุปกรณ์ที่ทันสมัยและชาวบ้านก็ยังไม่ให้ความสำคัญของ ศรช. เพราะชาวบ้านก็คือชาวบ้าน 7. ให้ชุมชนสามารถกำหนดหลักเกณฑ์ในการดำเนินการเองอย่างเต็มที่ 8. ควรปรับปรุงและพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและสภาพความเป็นจริง 9. การศึกษานอกโรงเรียน ควรเสนอหน่วยงานที่สูงกว่า หรือ เสนอ กพ./ศธ./รมต. หรือ นายกรัฐมนตรี ให้ครู ศรช. เป็นพนักงานราชการ หรือเสนอให้มีสิทธิสมัครสอบบรรจุเป็นข้าราชการครูเหมือนครูอาสาฯ ไม่ควรอ้างว่าจ้างคนสร้างคนละประประเภท เพราะถืออย่างไรก็เป็นบุคลากร กศน. เหมือนกัน 10. อยากให้ศูนย์การเรียนชุมชนได้รับการสนับสนุนมากกว่านี้ ทุกด้าน ทั้งคุณภาพของบุคลากรครูผู้สอนและเทคโนโลยีการเรียนการสอน

ที่	รายการ	ข้อเสนอแนะและความคิดเห็น
		<p>11. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนควรมีความชัดเจน แน่นอน เน้นความหลากหลายในการบริหารจัดการเพื่อรองรับความหลากหลายในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์</p> <p>12. ไม่มีการประสานงานจาก กศน. ทาง อบต.ส่งเจ้าหน้าที่ไปประสานงาน ครู ศรช. ไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร</p> <p>13. อยากได้การบูรณาการด้านหน่วยงานต่าง ๆ ให้เข้าถึงชุมชนมากกว่านี้</p> <p>14. อยากให้หน่วยงานของรัฐและเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน</p> <p>15. ควรให้จำนวนนักศึกษาต่อความรับผิดชอบของครู ศรช. ลดน้อยลงกว่าเดิมเพื่อการดูแลให้ทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ</p>
2	<p>บุคลากร N=25</p>	<p>1. มีการพัฒนาด้านบุคลากรทุกปี</p> <p>2. จัดให้มีการอบรมพัฒนาด้านคุณภาพมีระเบียบวินัยและรับผิดชอบสูง อยากให้รัฐบาลดูแลบุคลากร การศึกษานอกโรงเรียนเหมือนกับลูกจ้าง รัฐบาลทั่วไป เรื่องเงินที่รัฐบาลขึ้นให้พนักงานของรัฐขึ้นแล้วขึ้นอีก อยากให้ดูแลลูกจ้าง กศน. ด้วย</p> <p>3. ควรมีการพัฒนาอบรมบุคลากรให้ต่อเนื่อง</p> <p>4. บุคลากรยังขาดความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีอยู่บ้างและบางส่วนจะพัฒนาบุคลากรให้มีประสิทธิภาพในการทำงานมากกว่านี้</p> <p>5. จัดอบรมทุกปี เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น หลักการปฏิบัติ กิจกรรมการเรียนการสอน และเปลี่ยนสถานที่อบรมบ้างก็ดีไปต่างจังหวัด หรือทัศนศึกษาดูงาน</p> <p>6. ทาง สนจ. พยายามจะพัฒนาบุคลากรในรูปแบบต่าง ๆ แต่ขาดความเอาใจใส่ที่แท้จริง ยังมีความแตกต่างกันในส่วนของเรื่องขวัญและกำลังใจ ครู ศรช. ครู อาสา ทำงานไม่แตกต่างกันแต่ สนจ. ตลอดจนทางสำนักบริหารฯ ไม่เคยเห็นความสำคัญของ ครู ศรช. เลย</p> <p>7. สวัสดิการ ค่าตอบแทน สถานภาพของบุคลากรในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีความมั่นคงชัดเจนมากน้อยเพียงใดในการประกันสถานภาพ</p>

ที่	รายการ	ข้อเสนอแนะและความคิดเห็น
		8. จัดให้มีสวัสดิการแก่บุคลากร ค่าตอบแทน ไม่แตกต่างจากบุคลากรสายงานอื่นๆ และให้บุคลากรมีจิตสำนึกในการเป็นครูที่อยู่ในท้องถิ่น
		9. ถ้าหากมีค่าตอบแทนและสวัสดิการของบุคลากรทางการศึกษา จะช่วยให้ครูผู้สอนมีกำลังใจมากขึ้นและอาจจะทำให้ประสิทธิภาพของนักศึกษาดีขึ้น
		10. อยากให้มีค่าตอบแทนและสวัสดิการให้ครู ศรช. เพราะจะได้มีขวัญและกำลังใจในการทำงานบางเดือนเงินไม่ออก ไม่มีสวัสดิการใดมารองรับ ค่าครองชีพปัจจุบันก็สูงและการทำงานไม่หลักประกันความมั่นคงในหน้าที่การงาน แสดงข้อแตกต่างข้อเปรียบเทียบระหว่างครูอาสาและครูศรช.ว่าไม่เท่าเทียมกัน ครูอาสาฯ จะความมั่นคงกว่า ครูศรช.
		11. ควรมีโครงการบางอย่างที่ช่วยเสริมสร้างขวัญและกำลังใจแก่บุคลากร กศน. เพื่อที่จะได้เป็นพลังในการทำงานต่อไป
		12. อยากให้บุคลากรของ กศน. มีโอกาสที่ก้าวหน้าของชีวิตเพื่อเลี้ยงดูครอบครัวและความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน
		13. อยากให้มีความทัดเทียมกันในการทำงานระหว่าง ครูอาสา และครูศรช. และมีค่าน้ำมันรถให้กับครู ศรช.
		14. น่าจะมีการขึ้นเงินเดือนให้เหมาะสมกับค่าครองชีพที่นับวันสูงขึ้น มีการเบิกค่าน้ำมันให้เพราะระยะทางแต่ละหมู่บ้านที่จะต้องประสานชุมชนที่รับผิดชอบไกลกันมาก และตำแหน่งของงานที่มั่นคงเป็นขวัญกำลังใจต่อการทำงานอย่างยิ่ง
		15. บุคลากรมีน้อย การศึกษายังไม่เข้าระบบ ควรปรับปรุงแก้ไขต่อไป
		16. จัดให้มีการอบรมพัฒนาด้านคุณภาพมีระเบียบวินัยและรับผิดชอบสูง อยากให้รัฐบาลดูแลบุคลากร การศึกษานอกโรงเรียนเหมือนกับลูกจ้างรัฐบาลทั่วไป เรื่องเงินที่รัฐบาลขึ้นให้พนักงานของรัฐขึ้นแล้วขึ้นอีก อยากให้ดูแลลูกจ้าง กศน. ด้วย

ที่	รายการ	ข้อเสนอแนะและความคิดเห็น
		<p>17. อยากให้มีค่าตอบแทนและสวัสดิการให้ครู ศรช. เพราะจะได้มีขวัญและกำลังใจในการทำงานบางเดือนเงินไม่ออก ไม่มีสวัสดิการใดมารองรับ ค่าครองชีพปัจจุบันก็สูงและการทำงานไม่หลักประกันความมั่นคงในหน้าที่การงาน แสดงข้อแตกต่างข้อเปรียบเทียบระหว่างครูอาสาฯและครู ศรช. ว่าไม่เท่าเทียมกัน ครูอาสาฯ จะความมั่นคงกว่า ครู ศรช.</p>
		18. บุคลากรมีน้อย
		19. บุคลากรมีน้อย การศึกษายังไม่เข้าระบบ ควรปรับปรุงแก้ไขต่อไป
		20. ควรมีการบรรจุให้ครู ศรช.
		21. อยากให้จัดอบรมบุคลากรให้มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนให้มากกว่าที่สุด โดยเฉพาะเรื่องหลักสูตรเพื่อผู้เรียนจะได้มีความรู้ความเข้าใจ ในเนื้อหาวิชาที่เรียน และสามารถได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ เพื่อการดำรงชีพอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข
		22. อบรมพัฒนาบุคลากรเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม
		23. บุคลากรควรเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถและทำหน้าที่ของตนเองให้เป็นไปตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย และเป็นบุคคลที่เข้าใจสภาพท้องถิ่นนั้นได้ดี
		24. บุคลากรควรเป็นตัวหลักในการประสานงานตามหมู่บ้าน ให้มีการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง
		25. บุคลากรควรเป็นตัวหลักในการประสานงานตามหมู่บ้าน ต้องเป็นคนอดทน รวดเร็ว

ที่	รายการ	ข้อเสนอแนะและความคิดเห็น
3	หลักสูตรและ การเรียน การสอน N=13	<ol style="list-style-type: none"> 1. ควรปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนให้เข้ากับพื้นที่ชุมชน โดยเน้นเรื่องวัฒนธรรมเป็นหลักเนื่องจากว่าสภาพปัจจุบันเรื่องของวัฒนธรรมเริ่มจะสูญหายไปในพื้นที่ชุมชน 2. นวัตกรรมและเทคโนโลยีควรเป็นทุนเดิมที่มีอยู่แล้วในชุมชนนำศักยภาพภูมิปัญญาในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด 3. การเรียนรู้ในลักษณะจริงจะช่วยให้นักศึกษาเข้าใจเนื้อหาจุดประสงค์การเรียน มากขึ้น ฉะนั้นเทคโนโลยีจึงเป็นสิ่งสำคัญในการเรียน 4. อยากให้มีการอบรมเกี่ยวกับนวัตกรรมและเทคโนโลยีและพาไปศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ 5. ขาดบุคลากรหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ความรู้เฉพาะทางที่จะมาถ่ายทอดความรู้แก่ ชุมชนหรือเทคโนโลยีที่ทันสมัยที่จะบริการแก่ชุมชน ไม่มีงบประมาณสนับสนุนขาดการดูแลจากหน่วยงานของรัฐ 6. ให้ปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับท้องถิ่น 7. หลักสูตรยังเน้นหลักสูตรแกนกลางมากเกินไปควรให้สอดคล้องกับท้องถิ่น มากที่สุด 8. การเรียนการสอนยังไม่ตรงตามหลักสูตรเท่าไร เนื้อหาสาระก็ยังไม่ชัดเจนแน่นอน 9. อยากให้มีสื่อที่ทันสมัยในด้านการเรียนการสอน หลักสูตรก็ให้ครูกำหนดแนวการสอน 10. ทางสำนักบริหารมีความคาดหวังกับ ศรช. มาก แต่ไม่เคยส่งเสริมในด้านงบประมาณ หรือ จัดส่งสื่อมาใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน 11. ควรเน้นการศึกษาเกี่ยวข้องกับสายอาชีพ , อาชีพเสริม เนื่องจากนักเรียนที่เข้ามาศึกษานั้นจะมีอายุค่อนข้างสูง เหมาะการประกอบอาชีพมากกว่าจะหาความรู้เพื่อศึกษาที่สูงขึ้น 12. หลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษเป็นหลักสูตรที่ยาก เมื่อคิดถึงหลักความเป็นจริงของนักศึกษาที่มีความรู้ต่ำ 13. ด้านการเรียนควรเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ที่	รายการ	ข้อเสนอแนะและความคิดเห็น
4	เทคโนโลยีสารสนเทศ	<p>1. ไม่มีคอมพิวเตอร์ ตามที่ ศรช.ขาดงบประมาณในการจัดซื้อ เพราะราคาแพง ค่าใช้จ่ายด้านการใช้เครื่องมือรายเดือนค่อนข้างสูง สภาพภูมิอากาศและสถานที่ไม่ เหมาะสม ไม่ปลอดภัยด้านการจัดเก็บเครื่องมืออาจสูญหายได้ หากมีกิจกรรมใช้วิธีรวมกลุ่ม ศรช. กลุ่มใหญ่ และกลุ่มย่อยเป็นคราวๆ ไปอย่างมีระบบเป็นการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ทำให้เกิดการกระตือรือร้นอย่างเหมาะสมตามควร</p> <p>2. ควรให้มีคอมพิวเตอร์ให้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และสื่อการเรียนการสอนที่เป็นเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อพัฒนาให้ผู้มีความสามารถรับรู้ข่าวสารที่ทันเหตุการณ์</p> <p>3. แทบจะไม่มีคอมพิวเตอร์ใช้ใน ศรช.เลยอยากให้รัฐสนับสนุนและดูแลเรื่องนี้จริงจังเพราะชุมชนต้องการที่จะเรียนรู้ในเรื่องสิ่งนี้มากที่สุด แต่ขาดงบประมาณสนับสนุนในเรื่องนี้และไม่มองใคร่เห็นความสำคัญ ทั้ง ๆ ที่สภาพปัจจุบันทุกคนต้องมีความรู้เรื่องคอมพิวเตอร์ให้มากที่สุด เพื่อก้าวสู่ยุค ไอที</p> <p>4. คอมพิวเตอร์ไม่พอในการบริการชุมชน</p> <p>5. อยากให้ ศรช.มีเทคโนโลยีที่ทันสมัย แต่ก็ไม่มีงบประมาณเพียงพอ</p> <p>6. ควรมีเทคโนโลยีที่เข้ามาประกอบการเรียนการสอนเพิ่มมากขึ้นเพื่อให้ นักเรียนได้มีความรู้เท่าเทียมกับที่อื่นๆ</p> <p>7.การจัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศยังไม่เป็นรูปธรรมชัดเจน ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารน้อย</p> <p>8. กลุ่มเครือข่ายของเทคโนโลยีสารสนเทศควรได้รับการส่งเสริมทุกด้าน</p> <p>9. ควรสนับสนุนให้ประชาชนทุกคนมีโอกาสในการเรียนเท่าเทียมกัน การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศจะช่วยให้ผู้เรียนรู้ทัน โลกมากขึ้น</p> <p>10. ก่อนนี้ชุมชนมีเทคโนโลยีสารสนเทศใช้ในการประกอบการเรียนการสอนน้อยมาก</p> <p>11.น่าจะมี CD เกี่ยวกับการศึกษาตามสาระวิชาทั้ง 8 ส่งให้ทาง ศรช.เพราะปัจจุบัน VDO เก่า ๆ หมดยุคไม่ทันสมัย</p>
	N=20	

ที่	รายการ	ข้อเสนอแนะและความคิดเห็น
		12. อยากให้มีการอบรมเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์กับตำแหน่งงานใน ศรช.
		13. อยากให้มีการอบรมเกี่ยวกับสารสนเทศให้มาก ๆ
		14. อยากให้มีการอบรม ครู ศรช. อบรมด้านการใช้คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต
		15. ควรมีการจัดอบรมพัฒนาบุคลากรด้านการใช้คอมพิวเตอร์ เพื่อให้มี ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ทุกคน
		16. ด้านเทคโนโลยีชาวบ้านบางคนไม่รู้เรื่อง ควรจัดการพบกลุ่มอบรมด้าน นี้ให้มากขึ้น
		17. ใน ศรช. ยังไม่มีอุปกรณ์และเทคโนโลยีที่ทันสมัย และน่าจะมีการอ บรมการใช้อินเทอร์เน็ตให้กับบุคลากรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน
		18. ควรมีการปรับปรุงให้ทันสมัยและเป็นปัจจุบัน และครู ศรช. ทุกคน สามารถใช้บริการอินเทอร์เน็ตได้มากกว่านี้
		29. ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

ภาคผนวก จ
จังหวัดสุรินทร์

ประวัติความเป็นมา

ภูมิประเทศและภูมิอากาศ

พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางตอนใต้ตลอดแนวชายแดน ที่ติดต่อกับประเทศกัมพูชาประชาธิปไตย เต็มไปด้วยป่าทึบและภูเขาสูงสลับซับซ้อนพื้นที่จะค่อย ๆ ลาดต่ำลงสู่ที่ราบต่ำทางตอนเหนือ ทำให้สายน้ำต่าง ๆ ไหลลงสู่แม่น้ำมูลทั้งสิ้น พื้นที่ทางตอนเหนือจะมีป่าโปร่งและทุ่งใหญ่อยู่เป็นบางตอน พื้นที่จะต่ำมากในเขตอำเภอท่าตูม และอำเภอชุมพลบุรีทำให้มีน้ำท่วมในฤดูฝน ภูมิอากาศโดยทั่วไป คล้ายคลึงกันกับทุกจังหวัดในภาคนี้ในฤดูฝนจะมีฝนตกหนักในเดือนสิงหาคม โดยเฉลี่ยแล้วในปี 2540 มีฝนตกประมาณ 122 วัน ปริมาณน้ำฝนวัดได้ 1,480.5 มิลลิเมตร อุณหภูมิเฉลี่ยสูงสุด 38.0 องศาเซลเซียส อุณหภูมิเฉลี่ยต่ำสุด 13.3 องศาเซลเซียส

การปกครองและประชากร

จังหวัดสุรินทร์แบ่งการปกครองส่วนภูมิภาคออกเป็น 13 อำเภอ 4 กิ่งอำเภอ 158 ตำบล 2,098 หมู่บ้าน โดยมีอำเภอดังนี้ อำเภอเมืองสุรินทร์ อำเภอกาบเชิง อำเภอจอมพระ อำเภอชุมพลบุรี อำเภอท่าตูม อำเภอบัวเชด อำเภอปราสาท อำเภอรัตนบุรี อำเภอลำดวน อำเภอศีขรภูมิ อำเภอสนม อำเภอสังขะ อำเภอสำโรงทาบ กิ่งอำเภอศรีณรงค์ กิ่งอำเภอพนมดงรัก กิ่งอำเภอเววาสินรินทร์ และกิ่งอำเภอโนนนารายณ์

การปกครองส่วนท้องถิ่นประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลเมืองสุรินทร์ ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมือง เนื้อที่ 11.3 ตารางกิโลเมตร 1 แห่ง เทศบาลตำบล 13 แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล 158 แห่ง (ที่มาปกครองจังหวัดสุรินทร์)

จากข้อมูลกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน พ.ศ.2547 จังหวัดสุรินทร์มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 1,404,252 คน เป็นชาย 702,997 คน เป็นหญิง 701,225 คน

ทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งน้ำ

ป่าไม้เป็นทรัพยากรที่มีค่าของจังหวัดสุรินทร์ มีไม้ที่มีค่าอยู่หลายชนิด เช่น ไม้ประดู่ ไม้เต็ง ไม้รัง ไม้ตะเคียน ไม้ยาง และไม้พลวง เป็นต้น

แหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญ คือ แม่น้ำมูล ลำห้วยชี ลำห้วยพลับพลา ห้วยเสนง ลำห้วย ระวี ลำห้วยทับทัน ลำห้วยระหาร และลำห้วยแก้ว แหล่งน้ำที่มีอยู่โดยทั่วไปมักจะแห้งขอดในฤดูแล้ง มีเพียงลำน้ำมูลเท่านั้นที่มีน้ำขังตลอดปี สามารถใช้ประโยชน์เพื่อการเกษตร

ได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตามยังมีโครงการชลประทานห้วยเสนางและอ่างเก็บน้ำต่าง ๆ ที่สามารถใช้ประโยชน์ทั้งในด้านการเกษตรและการอุปโภคได้ถึงแม้สภาพอากาศ น้ำ และคุณภาพของดินจะไม่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกนัก ประชาชนส่วนใหญ่ในจังหวัดสุรินทร์ยังคงประกอบอาชีพทางด้านเกษตรกรรมมีการทำนาข้าวเจ้า ทำสวน และเพาะปลูกพืชไร่นิตต่าง ๆ เช่น ปอแก้ว ข้าวไร่อ้อย น้ำตาล และมันสำปะหลัง อาชีพที่มีความสำคัญรองลงมา คือ การเลี้ยงไหมและการบริการ

การคมนาคมและขนส่ง

จังหวัดสุรินทร์มีทางหลวงแผ่นดินและทางหลวงจังหวัดใช้เดินทางติดต่อภายในจังหวัด และติดต่อระหว่างจังหวัดได้โดยสะดวก มีเส้นทางติดต่อระหว่างตำบลและหมู่บ้านมรชนบท ซึ่งสามารถใช้ในการเดินทางและขนส่งผลิตผลต่าง ๆ ได้ นอกจากนี้ยังมีทางรถไฟผ่านจังหวัดสุรินทร์ที่อำเภอเมืองสุรินทร์ อำเภอศีขรภูมิ และอำเภอสำโรงทาบ รวมระยะทาง 65 กิโลเมตร

แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ

จังหวัดสุรินทร์ เป็นจังหวัดหนึ่งที่ได้รับการส่งเสริมให้เป็นจังหวัดแหล่งท่องเที่ยว นอกจากจะมีงานแสดงของช้างซึ่งถือเป็นงานประจำปีระดับชาติที่ยิ่งใหญ่ที่น่าชื่อเสียงมาสู่ประเทศไทยและจังหวัดสุรินทร์แล้ว ยังมีแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ โบราณสถาน ประวัติศาสตร์ ทัศนกรรม ประเพณี และวัฒนธรรม อีกมากมายที่ชักจูงนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศให้เดินทางมาเยี่ยมชม จังหวัดสุรินทร์ดังนี้

หมู่บ้านช้าง บ้านตากกลาง ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของบ้านกระโพ มีถนนเดินทางไปถึงสะดวกเป็นถนนลาดยาง แยกจากถนนสายสุรินทร์-ร้อยเอ็ดประมาณ กิโลเมตรที่ 35 ประชากรส่วนใหญ่ มีอาชีพทำนา ปลูกหม่อน เลี้ยงไหม ปลูกปอและทอผ้าไหม รวมทั้งมีการเลี้ยงช้าง การเลี้ยงช้างของชาวบ้านตากกลางเป็นการเลี้ยงไว้เป็นเพื่อน คนกับช้างมีความรักใคร่ผูกพันรู้จักกันดีกันดีเพื่อนสนิท นอกจากนี้บ้านตากกลางยังเป็นสถานที่ใช้ฝึกช้างสำหรับแสดงในงานแสดงของช้างจังหวัดสุรินทร์เป็นประจำทุกปี

ช้างบ้านตากกลาง เป็นช้างบ้านที่เชื่องนอนร่วมชายคาเรือนเดียวกันกับคนในสมัยโบราณ อาชีพที่ขึ้นหน้าขึ้นตา คือ การจับช้างป่ามาขาย ส่วนมักจะเดินทางไปจับในดินแดนของประเทศกัมพูชาประชาธิปไตย ปัจจุบันแม้ชาวบ้านตากกลางจะไม่ไปจับช้างแล้ว แต่เรายังสามารถพบปะพูดคุยกับหมอช้างที่มีประสบการณ์ในการจับช้างมาแล้วหลายครั้งใดตลอดเวลา

ชีวิตของหมอช้างเป็นชีวิตที่ใช้ความกล้าหาญอย่างยิ่ง ชาวบ้านตากกลางเป็นผู้ที่มีความสงบเสงี่ยม ตำรวมพุดน้อย ถ้าเราได้สนทนาด้วยแล้วจะทราบว่าเขา คือ นักต่อสู้ที่ยิ่งใหญ่จริง ๆ

พระพุทธรูปจำลองเขาพนมสวาย อยู่ห่างจากศาลากลางจังหวัดสุรินทร์ประมาณ 22 กิโลเมตร (ถนนลาดยางสายสุรินทร์ - ปราสาท 14 กิโลเมตร และถนนผิวจราจรลูกรังระยะทาง 8 กิโลเมตร) อยู่ในท้องที่ตำบลนาบัว อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ เป็นภูเขาเตี้ย ๆ มียอดเขาอยู่ 3 ยอด ยอดที่ 1 มีชื่อว่ายอดเขาหญิง (พนมสร้อย) ทางวัดได้จัดสร้างพระพุทธรูปองค์ขนาดกลาง ประดิษฐานอยู่บนยอดเขา ยอดที่ 2 มีชื่อว่า ยอดเขาชาย (พนมเปราะ) เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปสุรินทร์มงคล ยอดที่ 3 มีชื่อว่า เขาคอก (พนมกรอด) พุทธสมาคมจังหวัดสุรินทร์ได้จัดสร้างศาลาอัญมณ เป็นอนุสรณ์ฉลองครบรอบ 200 ปี แห่งการสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์ เพื่อประดิษฐานพระพุทธรูปจำลอง ซึ่งแต่เดิมนั้นประดิษฐานอยู่บนยอดเขาชาย โดยเริ่มทำการก่อสร้างตั้งแต่วันที่ 15 ธันวาคม 2524 และสำเร็จบริบูรณ์ในวันที่ 15 กรกฎาคม 2525 ปัจจุบันภูเขาพนมสวายได้รับการปรับปรุงเป็นวนอุทยานแล้ว

บรรพบุรุษชาวสุรินทร์ถือว่าเป็นสถานที่แสวงบุญ โดยการเดินทางไปขึ้นยอดเขาในวันขึ้น 1 ค่ำเดือน 5 ซึ่งเป็นวันหยุดงานตามประเพณีของชาวสุรินทร์มาแต่โบราณกาล เมื่อได้จัดสร้างถาวรวัตถุทางพุทธศาสนาประดิษฐานไว้ทุกยอดเขาของหมู่เขาพนมสวายแล้วนับแต่นั้นเป็นต้นไปสถานที่แห่งนี้จะเป็นสถานที่ท่องเที่ยวแสวงบุญโดยสมบูรณ์

หมู่บ้านทอผ้าไหม หมู่บ้านเขวาสินรินทร์ ตำบลเขวาสินรินทร์ กิ่งอำเภอเขวาสินรินทร์ และหมู่บ้านจันรมย์ ตำบลตาอ้อ อำเภอเมืองสุรินทร์ เป็นหมู่บ้านที่มีชื่อเสียงในด้านการทอผ้าไหมไทยพื้นเมืองที่เป็นเอกลักษณ์ของหมู่บ้าน นักท่องเที่ยวสามารถเข้าเยี่ยมชมการทอผ้าไหม การสาวไหม และซื้อสินค้าพื้นเมืองที่ผลิตขึ้นเองในราคาถูก มีถนนลาดยาง รพช. เข้าถึงหมู่บ้าน ซึ่งแยกจากถนนสายสุรินทร์ - ร้อยเอ็ด ประมาณกิโลเมตรที่ 14 สำหรับบ้านจันรมย์ อยู่ห่างทิศตะวันออกของอำเภอเมืองสุรินทร์ แยกจากถนนสายสุรินทร์ - สังขะ ประมาณกิโลเมตรที่ 9 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้นำนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเข้าเยี่ยมชมโครงการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ที่บ้านจันรมย์ และชมการทอผ้าไหมที่บ้านเขวาสินรินทร์ เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2524 ซึ่งเป็นช่วงระยะเวลาเดียวกับเทศกาลงานแสดงของช้าง นับเป็นครั้งแรกที่มีนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเข้าเยี่ยมชม สามารถจำหน่ายผลิตภัณฑ์พื้นเมืองได้เป็นจำนวนมาก ทำให้ราษฎรมิรายได้เพิ่มขึ้นจนได้รับคำชมเชยจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

ปราสาทโบราณ จังหวัดสุรินทร์มีปราสาทต่าง ๆ อยู่ตามอำเภอในเขตจังหวัดหลายแห่ง ซึ่งมีคุณค่าทางด้านการศึกษาทางประวัติศาสตร์เป็นอย่างมาก สันนิษฐานว่าในสมัยขอมเรืองอำนาจ

จังหวัดสุรินทร์คงเป็นดินแดนแห่งหนึ่งที่อยู่ในเส้นทางไปมาของขอมระหว่างเขาพระวิหาร เขาพนมรุ้งและนครวัด นครธม ซึ่งได้สร้างปราสาทขึ้นเป็นจำนวนมากดังนี้ คือ

ปราสาทหินบ้านพลวง ตั้งอยู่ที่บ้านพลวง ตำบลก้งแอน อำเภอปราสาท ห่างจากที่ว่าการอำเภอ 4 กิโลเมตร ตามถนนสายสุรินทร์ - ชองจอม สร้างสมัยบาปวน ระหว่าง พ.ศ. 1550 - 1650 รัชกาลพระเจ้าชัยวรมันที่ 1 ถึง รัชกาลพระเจ้าชัยวรมันที่ 6 แห่งอาณาจักรกัมพูชา เป็นปราสาทหินเล็ก ๆ แต่ฝีมือการสลักหินประณีตงดงามมาก เคยได้รับการบูรณะแล้ว จึงสามารถเห็นองค์ปราสาทชัดเจนทั้ง 4 ด้าน ฐานของปราสาทก่อด้วยศิลาแลงยกพื้น เป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า องค์ปราสาทก่อด้วยหินทรายเป็นรูปสี่เหลี่ยมย่อมุม ประตูปราสาทสลักเป็นรูปโยคีนั่งสมาธิเรียงแถว 6 คน หน้าบันโคสลักเป็นรูปพระกฤษณะยืนอยู่บนเศียรเกียรติมุขพระหัตถ์ซ้ายทำวพระกฤษณ์ พระหัตถ์ขวาทรงแบกเขาวรรณะ มีรูปโคประกอบและสลักเป็นรูปนาคราช 5 เศียรข้างละ 1 ตัว องค์ปราสาทสลักเป็นรูปลายดอกไม้ตอนโคนเป็นทวารบาล ยืนกุมกระบोक ด้านหน้าทางเข้าปราสาทมีสระข้างละ 1 สระ บริเวณองค์ปราสาทได้รับการตกแต่งไว้อย่างสวยงาม

ปราสาทศิขรภูมิ ตั้งอยู่ที่บ้านปราสาท ตำบลระแงง อำเภอศิขรภูมิ ห่างจากที่ว่าการอำเภอไปทางทิศตะวันออกเฉียงประมาณ 800 เมตร สร้างสมัยบาปวน เมื่อประมาณ พ.ศ. 1650 ลักษณะเป็นปราสาทก่อด้วยอิฐ 5 องค์ ตั้งอยู่บนฐานเดียวกัน ฐานก่อด้วยศิลาแลง ปราสาทองค์กลางสูง 32 เมตร มีลวดลายสลักหินตามเสาทวารและทับหลังงดงามมาก มีสระสี่เหลี่ยมอยู่ใกล้องค์ปราสาทนี้ กว้างประมาณ 200 ไร่ เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจที่สวยงามของจังหวัดอีกแห่งหนึ่ง

ปราสาทภูมิโปน ตั้งอยู่ที่บ้านภูมิโปน ตำบลคม อำเภอสังขะ เป็นปราสาทขอมสมัยไพรกเมง ระหว่าง พ.ศ. 1185 - 1250 ในรัชกาลพระเจ้าชัยวรมันที่ 1 แห่งอาณาจักรเจนละ ลักษณะเป็นปราสาทสี่เหลี่ยมก่อด้วยอิฐ ฐานก่อด้วยศิลาแลงย่อมุมได้สิบสอง กว้าง 5.70 เมตร มีประตู เสาและทับหลัง ห่างจากฐานปราสาทมาทางตะวันตกมีฐานวิหาร 1 หลัง และห่างไปทางตะวันตกอีก 32 เมตร มีวิหารอีกหลังหนึ่ง ปราสาทภูมิโปนเป็นปราสาทที่เก่าแก่ที่สุดของจังหวัดสุรินทร์และเก่าแก่กว่าปราสาทหลาย ๆ แห่งของภาคอีสาน

ปราสาทตาเมือนโต๊จ ตั้งอยู่ทางทิศใต้ ห่างจากบ้านตาเมือน ตำบลบักโค กิ่งอำเภอพนมดงรักประมาณ 12 กิโลเมตร ติดเขตแดนระหว่างประเทศไทยและกัมพูชาประชาธิปไตย เป็นปราสาทที่มีปราสาทและก่อฐานด้วยหินทรายเป็นรูปสี่เหลี่ยมมีลักษณะเดียวกันกับปราสาทบ้านพลวง

ปราสาทตาเมือนธม ตั้งอยู่ถัดจากปราสาทตาเมือนโต๊จ ไปทางทิศใต้ประมาณ 800 เมตร ตั้งอยู่ริมลำธารซึ่งไหลมาจากเทือกเขาพนมดงรัก ปราสาทนี้มีปราสาท 3 องค์ ทุกเหลี่ยมทุกองค์ ปราสาทสลักเป็นลายดอกไม้ตอนล่างสลักเป็นเทวรูปยืน ชุ่มประตูดสร้างด้วยหินทราย มีทำนาริม

วิหาร บันไดทำน้ำสร้างด้วยท่อนศิลาแลง เฉพาะบันไดกว้าง 2 เมตร ยาว 30 เมตร มีสระน้ำ ภายนอกปราสาท ตัวสระน้ำเรียงด้วยท่อนศิลาเป็นชั้น ๆ โดยรอบลึกลงไปถึงก้นสระ

ปราสาทยายเหงา ตั้งอยู่ที่บ้านสังขะ อำเภอสังขะ ห่างจากที่ว่าการอำเภอไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ประมาณ 4 กิโลเมตร อยู่ริมถนนสายโชคชัย-เดชอุดม ตัวปราสาทสร้างด้วยอิฐรูปสี่เหลี่ยมย่อมุมไม้สิบสองอย่างงดงาม

ปราสาทจอมพระ ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 4 ตำบลจอมพระ อำเภอจอมพระ ปราสาทก่อสร้างด้วยศิลาแลงประกอบด้วยปราสาท วิหาร และกำแพง ปราสาทแห่งนี้อยู่ในบริเวณวัดปราสาทจอมพระ

ปราสาทตะเปียงเตีย แปลว่า “หนองเป็ด” ตั้งอยู่หมู่ที่ 5 ตำบลโชคเหนือ อำเภอลำดวน ลักษณะปราสาทเป็นรูปสี่เหลี่ยม มียอดปราสาท 4 ยอด เป็นรูปบัวตูม ปราสาทก่อด้วยอิฐ ลักษณะการก่อสร้างเป็นสถาปัตยกรรมแบบลาวสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย

ห้วยเสนง เป็นอ่างเก็บน้ำชลประทานที่มีทัศนสวยงาม ถือเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจของชาวสุรินทร์และนักท่องเที่ยว

งานประเพณีประจำปี จังหวัดสุรินทร์เป็นดินแดนที่มีช้างมากมาแต่โบราณ ชาวพื้นเมืองในอดีตหรือที่เรียกว่า “ส่วย” ได้จับช้างป่ามาฝึกเพื่อใช้เป็นพาหนะและขนส่งช้าง และการควบคุมบังคับช้างของชาวสุรินทร์ได้เคยทำชื่อเสียงให้แก่ประเทศไทยมาแล้วและเมื่อ “การแสดงของช้าง” ได้ถือกำเนิดขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2503 นั้น ทำให้นามของจังหวัดสุรินทร์ เป็นที่รู้จักกันดีในหมู่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ

งานแสดงของช้าง จังหวัดสุรินทร์ได้กำหนดจัดงานนี้ในวันเสาร์-อาทิตย์ กลางเดือนพฤศจิกายนของทุกปี ถือเป็นงานประจำปีระดับชาติ แต่จะมีนักท่องเที่ยวทั่วทุกมุมโลกมาร่วมชมงานนี้ เป็นงานแสดงที่ยิ่งใหญ่ที่น่าชื่อเสียงมาสู่ประเทศไทยและจังหวัดสุรินทร์ ช้างแข่งฟุตบอล ขบวนช้างศึกรวมทั้งการแสดงศิลปะพื้นเมือง เช่น เรือมอญเร แข็งบั้งไฟ ฯลฯ โดยได้รับความร่วมมือจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ในด้านการโฆษณาประชาสัมพันธ์ ตลอดจนการอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ

งานช้างแฟร์ เป็นงานประจำปีซึ่งจัดควบคู่กับงานแสดงของช้าง ประมาณกลางเดือนพฤศจิกายน เช่นเดียวกันมีการออกร้านแสดงนิทรรศการของส่วนราชการองค์กรต่าง ๆ การแสดงศิลปหัตถกรรมของนักเรียน นักศึกษา จากโรงเรียนและวิทยาลัยต่าง ๆ ตลอดจนการแสดงศิลปหัตถกรรมพื้นเมืองที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวสุรินทร์

งานประเพณีบุญบั้งไฟศรีนครเตาข้าวเธอ จัดขึ้นที่อำเภอรัตนบุรีในเดือนพฤษภาคมโดยเริ่มปี 2523 เป็นปีแรก มีการประกวดบั้งไฟ การประกวดเทพี ประกวดการออกร้านของตำบลต่าง ๆ ประกวดหมอลำ ประกวดผลิตผลทางการเกษตร การแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้าน

เพลงดนตรีและการละเล่นพื้นเมือง

เรือหรือตุ๊กอันเร (รำหรือเต้นสาก) นอกจากผู้รำจะประกอบด้วยชายหญิงเป็นคู่ไม่จำกัดจำนวนแล้ว ยังมีอุปกรณ์ประกอบการรำ คือ สากดำข้าว 1 คู่ ไม้รอง 1 คู่ (สำหรับกระทบเป็นจังหวะ) เครื่องดนตรีที่ใช้ในการรำประกอบด้วย กลอง โทน ปี่ นิยมเล่นกันในเดือนห้าหรือระหว่างวันหยุดสงกรานต์ซึ่งถือเป็นงานตามประเพณี (วันตอม)

รำรับหรือจะกรับ มีผู้แสดงและเครื่องดนตรีประกอบ ได้แก่ ซอด้วง 1 กลองโทน 1 ผู้รำรับ ชาย 1 หญิง 1 (กรับคู่ทำด้วยไม้เนื้อแข็ง) ผู้ร้องเพลง 1 รำรับหรือจะกรับ เป็นงานแสดงในลักษณะเดียวกับลิเกหรือหมอลำ

เจริญหรือจำเรียง (ขับร้อง) เป็นการขับหรือออกเสียง เป็นทำนองแบบอ่านทำนองเสนาะ ใช้กลอนสดเป็นส่วนใหญ่ ขับขานนิทานชาดก อันเนื่องในพุทธศาสนา หรือบรรยายเหตุการณ์ในอดีตและปัจจุบันถ้ามีเครื่องดนตรีประกอบก็มีชื่อ เจริญตามประเภทเครื่องดนตรีที่ใช้เล่นประกอบนั้น

คำขวัญจังหวัด

สุรินทร์ถิ่นช้างใหญ่

ผ้าไหมงาม ประคำสวย

รำรายปราสาท

ผักกาดหวาน

ข้าวสารหอม

งามพร้อมวัฒนธรรม

ที่มา : สำนักงานจังหวัดสุรินทร์

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	ว่าที่พันตรีกนก จรรย์ยานนท์
วัน เดือน ปีเกิด	8 กรกฎาคม พ.ศ.2504
สถานที่เกิด	เมือง จังหวัดนครราชสีมา
ประวัติการศึกษา	คบ. (เกษตรศาสตร์) วิทยาลัยครูเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์ พ.ศ.2533
สถานที่ทำงาน	ร้านกล้วยเด็ยวลูกชิ้นปลาโคราช อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์
ตำแหน่ง	ผู้ประกอบการ